

大般涅槃经

(三十六卷：第二十八卷至第三十卷)

北凉天竺三藏昙无讖译 梵

宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般涅槃经》（南本）电子书，是根据《乾隆大藏经》大乘涅槃部，第 0110 部，北凉天竺三藏昙无讖译梵、宋沙门慧严慧观同谢灵运再治《大般涅槃经》（36 卷）影印本校正注音的。标点符号及注音仅供参考。

为了便于读诵，本电子书按顺序每三卷合为一册，共十二册。若每天读一册，可十二天读完。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇一八年十一月

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
开经偈	- 1 -
大般涅槃经卷第二十八	- 2 -
师子吼菩萨品第二十三之四	- 2 -
大般涅槃经卷第二十九	- 38 -
师子吼菩萨品第二十三之五	- 38 -
大般涅槃经卷第三十	- 74 -
师子吼菩萨品第二十三之六	- 74 -
结诵仪	- 110 -
补阙真言	- 110 -
回向发愿	- 110 -
回向偈	- 111 -
三皈依	- 111 -

● 起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuánshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāng yún gài pú sà mó hē sà
南无香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南无本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

kāi jīng jì

开经偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ bǎi qiān wàn jié nán zāo yù
无上甚深微妙法 百千万劫难遭遇

wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí yuàn jiě rú lái zhēn shí yì
我今见闻得受持 愿解如来真实义

dà bō niè pán jīng juàn dì èr shí bā
大般涅槃经卷第二十八

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshāmén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

shī zǐ hǒu pú sà pǐn dì èr shí sān zhī sì
师子吼菩萨品第二十三之四¹

shì shí liù shī xīn shēng jí dù xī gòng jí yì bō sī nì
“是时，六师心生嫉妬，悉共²集诣波斯匿

wáng zuò rú shì yán dà wáng dāng zhī wáng zhī tǔ jìng qīng yí xián
王，作如是言：‘大王当知，王之土境清夷闲

jìng zhēn shì chū jiā zhù zhǐ zhī chù shì gù wǒ děng wèi sī shì gù ér
静，真是出家住止之处，是故我等为斯事故而

lái zhì cǐ dà wáng yǐ zhèng fǎ zhì wèi mǐn chú huàn shā mén qú tán
来至此。大王以正法治，为民除患。沙门瞿昙

nián jì yòu zhì xué rì yòu qiǎn dào shù wú shī cǐ guó xiān yǒu qí jiù
年既幼稚，学日又浅，道术无施，此国先有耆旧

sù dé zì hù wáng zhǒng bù shēng gōng jìng ruò shì wáng zhǒng
宿德，自怙王种，不生恭敬。若是王种，

fǎ yīng zhì mǐn rú qí chū jiā yīng jìng sù dé dà wáng shàn tīng
法应治民。如其出家，应敬宿德。大王善听，

shā mén qú tán zhēn shí bù shēng wáng zhǒng zhī zhōng qú tán shā mén ruò
沙门瞿昙真实不生王种之中，瞿昙沙门若

yǒu fù mǔ hé yóu jié duó tā rén fù mǔ dà wáng wǒ jīng zhōng shuō
有父母，何由劫夺他人父母？大王，我经中说，

guò qiān suì yǐ yǒu yī yāo xiáng huàn huà wù chū suǒ wèi shā mén qú tán
过千岁已，有一妖祥幻化物出，所谓沙门瞿昙

shì yě shì gù dāng zhī shā mén qú tán wú fù wú mǔ ruò yǒu fù mǔ
是也。是故当知，沙门瞿昙无父无母。若有父母，

yún hé shuō yán zhū fǎ wú cháng kǔ kōng wú wǒ wú zuò wú
云何说言诸法无常、苦、空、无我、无作、无

¹ 大正藏：师子吼菩萨品之四

² 大正藏：来

shòu yǐ huànshù gù kuánguòzhòngshēng yú zhě xìn shòu zhì zhě
受？以幻术故，诳惑众生，愚者信受，智者
shě zhī dà wáng fū rén wángzhě tiān xià fù mǔ rú chēng³
舍之。大王，夫人王者，天下父母，如称³、
rú dì rú fēng rú huǒ rú dào rú hé rú qiáo rú dēng
如地、如风、如火、如道、如河、如桥、如灯、
rú rì rú yuè rú fǎ duàn shì bù zé yuàn qīn shā mén qú tán
如日、如月，如法断事，不择怨亲。沙门瞿昙
bù tīng wǒ huó suí wǒ qù chù zhuī zhú bù shě wéi yuàn dà wáng tīng
不听我活，随我去处追逐不舍。惟⁴愿大王，听
wǒ yǔ bǐ jué qí dào lì ruò bǐ shèng wǒ wǒ dāng shǔ bǐ wǒ ruò
我与彼掬其道力，若彼胜我，我当属彼；我若
shèng bǐ bǐ dāng shǔ wǒ
胜彼，彼当属我。’

wáng yán dà dé rǔ děng gè gè zì yǒu xíng fǎ zhǐ zhù
“王言：‘大德，汝等各各自有行法，止住
zhī chù yì gè bù tóng wǒ jīn dìng zhī rú lái shì zūn yú rǔ wú fáng
之处亦各不同，我今定知如来世尊于汝无妨。’
liù shī dá yán yún hé wú fáng shā mén qú tán yǐ huànshù fǎ yòu
六师答言：‘云何无妨？沙门瞿昙以幻术法，诱
kuáng zhū rén jí pó luó mén guī fú yǐ jìn wáng ruò tīng wǒ yǔ jué dào
诳诸人及婆罗门归伏已尽。王若听我与掬道
lì wáng zhī shàn míng liú bù bā fāng rú qí bù zhě è shēng yíng
力，王之善名流布八方；如其不者，恶声盈
lù wáng yán dà dé rǔ děng wèi zhī rú lái dào lì wēi shén wēi
路。’王言：‘大德，汝等未知如来道力威神巍
wēi gù qiú jué shì ruò dìng zhī zhě kǒng bù néng yě dà wáng
巍，故求掬试。若定知者，恐不能也。’‘大王，
rǔ jīn yǐ shòu qú tán huàn yé wéi yuàn dà wáng liú shén tīng chá mò
汝今已受瞿昙幻耶？惟⁵愿大王留神听察，莫
qīng wǒ děng gòu zhī xū yán bù rú yàn zhī yǐ shí wáng yán
轻我等。构之虚言，不如验之以实。’王言：
shàn zāi shàn zāi liù shī zhī tú huān xǐ ér chū
‘善哉！善哉！’六师之徒欢喜而出。

³ 大正藏：科

⁴ 大正藏：唯

⁵ 大正藏：唯

shí bō sī nì wáng jí chì yán jià lái zhì wǒ suǒ tóu miàn
“时，波斯匿王即勅严驾来至我所，头面

lǐ jìng yòu rào sān zā tuì zuò yī miàn ér bó wǒ yán shì zūn
礼敬，右绕三匝，退坐一面，而白我言：‘世尊！

liù shī xiàng lái qiú jué dào lì wǒ bù liáng duó gǎn yǐ xǔ zhī fó
六师向来求掬道力，我不量度，敢以⁶许之。’佛

yán dà wáng shàn zāi shàn zāi dàn dāng gèng yú cǐ guó chù chù
言：‘大王，善哉！善哉！但当更于此国处处

zào lì sēng fāng hé yǐ gù wǒ ruò yǔ bǐ jué qí shén lì bǐ zhòng
造立僧坊。何以故？我若与彼掬其神力，彼众

zhī zhōng shòu huà zhě duō cǐ chù xiá xiǎo yún hé róng shòu
之中受化者多，此处狭小，云何容受？’

shàn nán zǐ wǒ yú ěr shí wèi liù shī gù cóng chū yī rì
“善男子，我于尔时为六师故，从初一日

zhì shí wǔ rì xiàn dà xī yǒu shén tōng biàn huà dāng shì shí yě wú
至十五日，现大希有神通变化。当是时也，无

liàng zhòng shēng fā ā nù duō luó sān miǎo sān pú tí xīn wú liàng zhòng
量众生发阿耨多罗三藐三菩提心；无量众

shēng yú sān bǎo suǒ shēng xìn bù yí liù shī tú zhòng qí shù wú liàng
生于三宝所生信不疑；六师徒众其数无量，

pò xié jiàn xīn zhèng fǎ chū jiā wú liàng zhòng shēng yú pú tí zhōng dé
破邪见心，正法出家；无量众生于菩提中得

bú tuì xīn wú liàng zhòng shēng dé tuó luó ní zhū sān mèi mén wú liàng
不退心；无量众生得陀罗尼诸三昧门；无量

zhòng shēng dé xū tuó huán zhì ā luó hàn guǒ
众生得须陀洹⁷至阿罗汉果。

ěr shí liù shī nèi xīn cán kuì xiāng yǔ wéi rào zhì pó zhī duō
“尔时，六师内心惭愧，相与围绕至婆积多

chéng jiào bǐ rén mín xìn shòu xié fǎ qú tán shā mén dàn shuō kōng
城，教彼人民信受邪法：‘瞿昙沙门但说空

shì shì
事。’

shàn nán zǐ wǒ shí wèi mǔ chǔ lì tiān bō lì zhì duō shù
“善男子，我时为母处忉利天波利质多树

ān jū shuō fǎ shì shí liù shī xīn dà huān xǐ chàng yán shàn
安居说法。是时，六师心大欢喜，唱言：‘善

⁶ 大正藏：已

⁷ 大正藏：须陀洹果；永乐北藏及龙藏：须陀洹

zāi qú tán huàn shù jīn yǐ miè mò fù jiào wú liàng wú shù zhòng shēng
哉！瞿昙幻术今已灭没。’复教无量无数众生
zēng zhǎng xié jiàn ěr shí pín pó suō luó bō sī nì wáng jí sì bù
增长邪见。尔时，频婆娑罗、波斯匿王及四部
zhòng bó mù lián yán dà dé cǐ yán fú tí xié jiàn zēng zhǎng zhòng
众白目连言：‘大德！此阎浮提邪见增长，众
shēng kě mǐn xíng dà hēi àn wéi yuàn dà dé zhì bǐ tiān shàng qǐ
生可悯，行大黑暗。惟愿大德，至彼天上，稽
shǒu shì zūn rú wǒ yán yuē pì rú dú zǐ qí shēng wèi jiǔ ruò
首世尊，如我言曰：“譬如犊子，其生未久，若
bù dé rǔ bì sǐ wú yí wǒ děng zhòng shēng yì fù rú shì wéi yuàn
不得乳，必死无疑；我等众生亦复如是。惟愿
rú lái āi mǐn zhòng shēng huán lái zhù cǐ shí mù qián lián
如来，哀悯众生，还来住此。”’时，目犍连
mò rán ér xǔ rú dà lì shì qū shēn bì qǐng wǎng bǐ tiān shàng zhì
默然而许，如大力士屈伸臂顷，往彼天上，至
shì zūn suǒ bó fó yán yán fú tí zhōng suǒ yǒu sì zhòng kě yǎng rú
世尊所，白佛言：‘阎浮提中所有四众渴仰如
lái sī jiàn wén fǎ pín pó suō luó bō sī nì wáng jí sì zhòng děng
来，思见闻法。频婆娑罗、波斯匿王及四众等
qǐ shǒu zú xià cǐ yán fú tí suǒ yǒu zhòng shēng xié jiàn zēng zhǎng xíng
稽首足下：“此阎浮提所有众生邪见增长，行
dà hēi àn shèn kě lián mǐn pì rú dú zǐ qí shēng wèi jiǔ ruò
大黑暗，甚可怜悯。譬如犊子，其生未久，若
bù dé rǔ bì sǐ bù yí wǒ děng yì ěr wéi yuàn rú lái wéi zhòng
不得乳，必死不疑；我等亦尔。惟愿如来为众
shēng gù huán lái zài cǐ yán fú tí zhōng fó gào mù lián rǔ
生故，还来在此阎浮提中。”’佛告目连：‘汝
jīn sù huán zhì yán fú tí gào zhū guó wáng jí sì bù zhòng què hòu qī
今速还至阎浮提，告诸国王及四部众，却后七
rì wǒ dāng hái xià wèi liù shī gù fù dāng zhì bǐ pó zhī duō
日，我当还下。为六师故，复当至彼婆积多
chéng
城。’

guò qī rì yǐ fó yǔ shì tiān fàn tiān mó tiān wú liàng
“过七日已，佛与释天、梵天、魔天、无量
tiān zǐ jí shǒu tuó huì yī qiè tiān rén qián hòu wéi rào zhì pó zhī duō
天子及首陀会一切天人，前后围绕，至婆积多

chéng dà shī zǐ hǒuzuò rú shì yán wéi wǒ fǎ zhōng dú yǒushā
城，大师子吼作如是言：‘惟⁸我法中，独有沙
mén jí pó luó mén yī qiè zhū fǎ wú cháng wú wǒ niè pán jì jìng
门及婆罗门，一切诸法无常无我，涅槃寂静，
lí zhū guò huàn ruò yán tā fǎ yì yǒushā mén jí pó luó mén yǒu cháng
离诸过患。若言他法亦有沙门及婆罗门，有常、
yǒu wǒ yǒu niè pán zhě wú yǒu shì chù ěr shí wú liàng wú biān
有我、有涅槃者，无有是处。’尔时，无量无边
zhòng shēng fā ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí xīn shì shí liù shī gè
众生发阿耨多罗三藐三菩提心。是时，六师各
xiāng wèi yán ruò wǒ fǎ zhōng shí wú shā mén pó luó mén zhě yún
相谓言：‘若我法中实无沙门、婆罗门者，云
hé ér dé shì jiāngòng yǎng yú shì liù shī fù gòng jí jù yì pí
何而得世间供养？’于是六师复共⁹集聚，诣毗
shè lí
舍离。

shàn nán zǐ wǒ yú yī shí zhù pí shè lí ān luó lín jiān shí
“善男子，我于一时住毗舍离菴罗林间。时，
ān luó nǚ zhī wǒ zài zhōng yù lái wǒ suǒ wǒ yú ěr shí gào zhū bǐ qiū
菴罗女知我在中欲来我所。我于尔时，告诸比丘：
dāng guān niàn chù shàn xiū zhì huì suí suǒ xiū xí xīn mò fàng yì
‘当观念处，善修智慧，随所修习，心莫放逸。
yún hé míng wéi guān yú niàn chù ruò yǒu bǐ qiū guān chá nèi shēn bú
云何名为观于念处？若有比丘，观察内身，不
jiàn yú wǒ jí yǐ wǒ suǒ guān chá wài shēn jí nèi wài shēn bú jiàn yú
见于我及以我所；观察外身及内外身，不见于
wǒ jí yǐ wǒ suǒ guān shòu xīn fǎ yì fù rú shì shì míng niàn chù
我及以我所，观受心法亦复如是，是名念处。
yún hé míng wéi xiū xí zhì huì ruò yǒu bǐ qiū zhēn shí ér jiàn kǔ jí
云何名为修习智慧？若有比丘，真实而见苦、集、
miè dào shì míng bǐ qiū xiū xí zhì huì yún hé míng wéi xīn bú fàng
灭、道，是名比丘修习智慧。云何名为心不放
yì ruò yǒu bǐ qiū niàn fó niàn fǎ niàn sāng niàn jiè niàn
逸？若有比丘，念佛、念法、念僧、念戒、念
shě niàn tiān shì míng bǐ qiū xīn bú fàng yì
舍、念天，是名比丘心不放逸。’

⁸ 大正藏：唯

⁹ 大正藏：相

shí ān luó nǚ jí zhì wǒ suǒ tóu miàn zuò lǐ yòu rào sān
“时，菴罗女即至我所，头面作礼，右绕三
zā xiū jìng yǐ bì què zuò yī miàn shàn nán zǐ wǒ yú ěr shí
匝，修敬已毕，却坐一面。善男子，我于尔时
wèi ān luó nǚ rú yìng shuō fǎ shì nǚ wén yǐ fā ā nòu duō luó sān
为菴罗女如应说法。是女闻已，发阿耨多罗三
miǎo sān pú tí xīn
藐三菩提心。

shí bǐ chéng zhōng yǒu lí chē zǐ qí shù wǔ bǎi lái zhì
“时，彼城中有梨车子，其数五百，来至
wǒ suǒ tóu miàn zuò lǐ yòu rào sān zā xiū jìng yǐ bì què zhù¹⁰
我所，头面作礼，右绕三匝，修敬已毕，却住¹⁰
yī miàn wǒ shí fù wèi zhū lí chē zǐ rú yìng shuō fǎ zhū shàn nán zǐ
一面。我时复为诸梨车子如应说法：‘诸善男子，
fū fàng yì zhě yǒu wǔ shì guǒ hé děng wéi wǔ yī¹¹ bù dé zì zài
夫放逸者有五事果。何等为五？一¹¹、不得自在
cái lì è¹² è míng liú bù yú wài sān¹⁴ bú lè huì shī qióng
财利；二¹²、恶名流布于¹³外；三¹⁴、不乐惠施穷
fá sì¹⁵ bú lè jiàn yú sì zhòng wǔ¹⁶ bù dé zhū tiān zhī shēn
乏；四¹⁵、不乐见于四众；五¹⁶、不得诸天之神。

zhū shàn nán zǐ yīn bú fàng yì néng shēng shì fǎ chū shì jiān fǎ
诸善男子，因不放逸，能生世法、出世间法。
ruò yǒu yù dé ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí zhě yīng dāng qín xiū bú
若有欲得阿耨多罗三藐三菩提者，应当勤修不
fàng yì fǎ fū fàng yì zhě fù dé shí sān guǒ bào hé děng shí sān
放逸法。夫放逸者，复得十三果报。何等十三？

yī¹⁷ lè wéi shì jiān zuò yè èr¹⁸ lè shuō wú yì zhī yán sān¹⁹
一¹⁷、乐为世间作业；二¹⁸、乐说无益之言；三¹⁹、

¹⁰ 大正藏：坐

¹¹ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

¹² 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

¹³ 大正藏：无

¹⁴ 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

¹⁵ 大正藏：四者；永乐北藏及龙藏：四

¹⁶ 大正藏：五者；永乐北藏及龙藏：五

¹⁷ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

¹⁸ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

¹⁹ 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

cháng lè jiǔ qǐnshuìmián sì²⁰ lè shuō shì jiān shì²¹ wǔ²² cháng
常 乐久寝睡眠；四²⁰、乐说世间事²¹；五²²、常
lè qīn jìn è yǒu liù²³ xiè dài lǎn duò qī²⁴ chángwéi tā rén
乐亲近恶友；六²³、懈怠懒惰；七²⁴、常为他人
suǒ qīng bā²⁵ suī yǒu suǒ wén xún fù wàng shī jiǔ²⁶ lè chǔ biān
所轻；八²⁵、虽有所闻寻复忘失；九²⁶、乐处边
dì shí²⁷ bù néng tiáo fú zhū gēn shí yī²⁸ shí bù zhī zú shí
地；十²⁷、不能调伏诸根；十一²⁸、食不知足；十
è²⁹ bú lè kōng jì shí sān³⁰ suǒ jiàn bú zhèng shì míng shí sān
二²⁹、不乐空寂；十三³⁰、所见不正。是名十三。

shàn nán zǐ fū fàng yì zhě suī dé jìn fó jí fó dì zǐ yóu gù wéi
善男子，夫放逸者，虽得近佛及佛弟子，犹故为
yuǎn zhū lí chē yán³¹ wǒ děng zì zhī shì fàng yì rén hé yǐ gù
远。’诸梨车³¹言：‘我等自知是放逸人。何以故？
rú qí wǒ děng bú fàng yì zhě rú lái fǎ wáng dāng chū wǒ tǔ
如其我等不放逸者，如来法王当出我土。’

shí dà huì zhōng yǒu pó luó mén zǐ míng yuē wú shèng yǔ
“时，大会中有婆罗门子，名曰无胜，语
zhū lí chē shàn zāi shàn zāi rú rǔ suǒ yán pín pó suō luó wáng
诸梨车：‘善哉！善哉！如汝所言，频婆娑罗王
yǐ huò dà lì rú lái shì zūn chū qí guó tǔ yóu rú dà chí shēng miào
已获大利。如来世尊出其国土，犹如大池生妙
lián huā suī shēng zài shuǐ shuǐ bù néng wū zhū lí chē zǐ fó yì
莲华，虽生在水，水不能污。诸梨车子，佛亦
rú shì suī shēng bǐ guó bù wéi shì fǎ zhī suǒ zhì ài³² zhū fó shì
如是，虽生彼国，不为世法之所滞阂³²。诸佛世
zūn wú chū wú rù wèi zhòng shēng gù chū xiàn yú shì bù wéi shì fǎ
尊无出无入，为众生故，出现于世，不为世法

20 大正藏：四者；永乐北藏及龙藏：四
21 大正藏：之事；永乐北藏及龙藏：事
22 大正藏：五者；永乐北藏及龙藏：五
23 大正藏：六者；永乐北藏及龙藏：六
24 大正藏：七者；永乐北藏及龙藏：七
25 大正藏：八者；永乐北藏及龙藏：八
26 大正藏：九者；永乐北藏及龙藏：九
27 大正藏：十者；永乐北藏及龙藏：十
28 大正藏：十一者；永乐北藏及龙藏：十一
29 大正藏：十二者；永乐北藏及龙藏：十二
30 大正藏：十三者；永乐北藏及龙藏：十三
31 大正藏：梨车子；永乐北藏及龙藏：梨车
32 大正藏：碍

zhī suǒ zhì ài³³ rén dēng zì mí dānhuāng wǔ yù bù zhī qīn jìn wǎng
之所滞阂³³。仁等自迷耽荒五欲，不知亲近往
rú lái suǒ shì gù míng wéi fàng yì zhī rén fēi fó chū yú mó qié tuó guó
如来所，是故名为放逸之人，非佛出于摩伽陀国
míng fàng yì yě hé yǐ gù rú lái shì zūn yóu bǐ rì yuè fēi wéi yī
名放逸也。何以故？如来世尊犹彼日月，非为一
rén èr rén chū shì
人、二人出世。’

shí zhū lí chē wén shì yǔ yǐ xún fā ā nòuduō luó sān miǎo
“时，诸梨车闻是语已，寻发阿耨多罗三藐
sān pú tí xīn fù zuò shì yán shàn zāi shàn zāi wú shèng tóng
三菩提心。复作是言：‘善哉！善哉！无胜童
zǐ kuài shuō rú shì shàn miào zhī yán shí zhū lí chē gè gè tuō shēn
子！快说如是善妙之言。’时，诸梨车各各脱身
suǒ zhuó yī yī yǐ shī wú shèng wú shèng shòu yǐ zhuǎn yǐ fèng wǒ
所著一衣，以施无胜。无胜受已，转以奉我，
fù zuò shì yán shì zūn wǒ cóng lí chē dé shì yī wù wéi yuàn rú
复作是言：‘世尊！我从梨车得是衣物，惟愿如
lái āi mǐn zhòng shēng shòu wǒ suǒ xiàn wǒ yú ěr shí mǐn bǐ wú
来哀悯众生，受我所献。’我于尔时，悯彼无
shèng jí wéi nà shòu shí zhū lí chē tóng shí hé zhǎng zuò rú shì
胜，即为纳受。时，诸梨车同时合掌，作如是
yán wéi yuàn rú lái yú cǐ tǔ dì yī shí ān jū shòu wǒ wēi gòng
言：‘惟愿如来，于此土地一时安居，受我微供。’
wǒ shí mò rán shòu lí chē qǐng shì shí liù shī wén shì shì yǐ shī
我时默然，受梨车请。是时，六师闻是事已，师
zōng xiāng yǔ yì bō luó nài
宗相与诣波罗捺。

ěr shí wǒ fù wǎng bō luó nài zhù bō luó hé biān shí
“尔时，我复往波罗捺住波罗河边。时，
bō luó nài yǒu zhǎng zhě zǐ míng yuē bǎo chēng dānhuāng wǔ yù bù
波罗捺有长者子，名曰宝称，耽荒五欲，不
zhī fēi cháng yǐ wǒ dào gù zì rán ér dé bái gǔ guān fǎ jiàn qí
知非常。以我到故，自然而得白骨观法，见其
diàn shè gōng rén cǎi nǚ xī wéi bái gǔ xīn shēng bù jù rú dāo
殿舍、宫人、嫖女悉为白骨，心生怖惧，如刀、

³³ 大正藏：碍

dú shé rú zéi rú huǒ jí chū qí shè lái yì wǒ suǒ suí lù ér
毒蛇、如贼、如火，即出其舍来诣我所，随路而

34 yán qú tán shā mén wǒ jīn rú wéi zéi suǒ zhuī zú shèn dà bù jù
言：‘瞿昙沙门！我今如为贼所追逐，甚大怖惧，

yuàn jiàn jiù jì fó yán shàn nán zǐ fó fǎ zhòng sēng ān
愿见救济。’佛言：‘善男子，佛、法、众僧安

wěn wú jù zhǎng zhě zǐ yán ruò sān bǎo zhōng wú suǒ wèi zhě wǒ
隐无惧。’长者子言：‘若三宝中无所畏者，我

jīn yì dāng dé wú suǒ wèi wǒ jí tīng qí chū jiā wéi dào shí zhǎng
今亦当得无所畏。’我即听其出家为道。时，长

zhě zǐ fù yǒu tóng yǒu qí shù wǔ shí yáo wén bǎo chēng yàn lí chū jiā
者子复有同友，其数五十，遥闻宝称厌离出家，

jī gòng hé shùn xiāng yǔ chū jiā
即共和顺，相与出家。

liù shī wén yǐ zhǎn zhuǎn fù yì zhān pó dà chéng shí
“六师闻已，展转复诣瞻婆大城。时，

zhān pó guó yī qiè rén mǐn xī gòng fèng shì liù shī zhī tú chū wèi céng
瞻婆国一切人民悉共奉事六师之徒，初未曾

wén fó fǎ sēng míng duō yǒu zhū rén zuò jí è yè wǒ yú ěr
闻佛、法、僧名，多有诸人作极恶业。我于尔

shí wèi zhòng shēng gù wǎng zhān pó chéng shí bǐ chéng zhōng
时，为众生故，往瞻婆城。时彼城中，

yǒu dà zhǎng zhě wú yǒu jì sī gòng shì liù shī yǐ qiú zǐ xī
有大长者，无有继嗣，供奉六师，以求子息。

yú hòu bù jiǔ qí fù huái rěn zhǎng zhě zhī yǐ wǎng liù shī suǒ
于后不久，其妇怀妊，长者知己，往六师所，

huān xǐ ér yán wǒ fù huái rěn nán yé nǚ yé liù shī dá
欢喜而言：‘我妇怀妊，男耶？女耶？’六师答

yán shēng bì shì nǚ zhǎng zhě wén yǐ xīn shēng chóu nǎo fù
言：‘生必是女。’长者闻已，心生愁恼。复

yǒu zhī shí lái wèi zhǎng zhě hé gù chóu nǎo nǎi zhì shì yé zhǎng
有知识来谓长者：‘何故愁恼乃至³⁵是耶？’长

zhě dá yán wǒ fù huái rěn wèi zhī nán nǚ gù wèn liù shī liù
者答言：‘我妇怀妊，未知男女，故问六师。六

shī jiàn yǔ rú wǒ xiàng fǎ shēng bì shì nǚ wǒ wén shì yǔ
师见语：“如我相法，生必是女。”我闻是语，

34 大正藏：告

35 大正藏：如

zì wéiniánlǎo cái fù wúliàng rú qí fēi nán wú suǒ fù zhǔ shì
自惟年老，财富无量，如其非男，无所付嘱，是
gù wǒ chóu zhī shí fù yán rǔ wú zhì huì xiān bù wén yē yōu
故我愁。’知识复言：‘汝无智慧！先不闻耶？优
lóu pín luó jiā shèxiōng dì wéishéi dì zǐ fó yé liù shī yé liù
楼频螺迦叶兄弟为谁弟子？佛耶？六师耶？六
shī ruò shì yī qiè zhì zhě jiā shè hé gù shě zhī wéi fó dì zǐ yòu
师若是一切智者，迦叶何故舍之，为佛弟子。又，
shè lì fú mù qiánliánděng jí zhūguówáng pín pó suō luó děng zhū
舍利弗、目犍连等及诸国王频婆娑罗等、诸
wáng fū rén mò lì fū rén děng zhūguózhǎngzhě xū dá duōděng
王夫人、末利夫人等、诸国长者须达多等，
rú shì zhū rén fēi fó dì zǐ yé kuàng yě guǐ shén ā shé shì wáng
如是诸人，非佛弟子耶？旷野鬼神、阿阁世王、
hù cái zuì xiàng yāngjué mó luó è xīn chì shèng yù hài qí mǔ rú shì
护财醉象、鸯掘摩罗恶心炽盛欲害其母，如是
děngbèi sī fēi rú lái suǒ tiáo fú yé zhǎngzhě rú lái shì zūn yú yī
等辈斯非如来所调伏耶？长者，如来世尊于一
qiè fǎ zhī jiàn wú ài³⁶ gù míngwéi fó fā yán wú èr gù míng rú
切法知见无阂³⁶，故名为佛；发言无二，故名如
lái duàn fán nǎo gù míng ā luó hé shì zūn suǒ shuō zhōng wú yǒu èr
来；断烦恼故，名阿罗诃。世尊所说终无有二，
liù shī bù ěr yún hé kě xìn rú lái jīn zhě jìn zài cǐ zhù ruò yù
六师不尔，云何可信？如来今者近在此住，若欲
shí zhī dāng yì fó suǒ
实知，当诣佛所。’

ěr shí zhǎngzhě jí yǔ shì rén lái yì wǒ suǒ tóu miàn zuò
“尔时，长者即与是人来诣我所，头面作

lǐ yòu rǎo sān zā hé zhǎngcháng guì ér zuò shì yán shì zūn
礼，右绕三匝，合掌长跪，而作是言：‘世尊
yú zhū zhòng shēng píngděng wú èr yuàn qīn yī xiàng wǒ wéi ài jié zhī
于诸众生平等无二，怨亲一相；我为爱结之
suǒ xì fù yú yuàn qīn zhōng wèi néng wú èr wǒ jīn yù wèn rú lái
所系缚，于怨、亲中未能无二。我今欲问如来
shì shì shēn zì kuì jù wèi gǎn fā yán shì zūn wǒ fù huáirèn
世事，深自愧惧，未敢发言。世尊！我妇怀妊，

³⁶ 大正藏：碍

liù shī xiàngyán shēng bì shì nǚ shì shì yún hé fó yán
六师相言：“生必是女。”是事云何？佛言：
zhǎngzhě rǔ fù huáirèn shì nánwú yí qí ér shēng yǐ fú
‘长者，汝妇怀妊，是男无疑。其儿生已，福
dé wú bǐ ěr shí zhǎngzhěwén shì yǔ yǐ shēng dà huān xǐ
德无比。’尔时，长者闻是语已，生大欢喜，
biàn tuì huán jiā
便退还家。

ěr shí liù shī wén wǒ xuán jì shēngzhě bì nán yǒu
“尔时，六师闻我悬³⁷记：‘生者必男，有
dà fú dé xīn shēng jí dù yǐ ān luó guǒ hé hé dú yào chí wǎng
大福德。’心生嫉妬，以菴罗果和合毒药，持往
qí jiā yǔ zhǎngzhěyán kuài zāi qú tánshànshuō qí xiàng rǔ
其家，语长者言：‘快哉！瞿昙善说其相。汝
fù lín yuè kě fú cǐ yào fú cǐ yào yǐ ér zé duānzhèng chǎn
妇临月，可服此药，服此药已，儿则端正，产
zhě wú huàn zhǎngzhěhuān xǐ shòu qí dú yào yǔ fù lìng fú
者无患。’长者欢喜，受其毒药，与妇令服，
fú yǐ xún sǐ liù shī huān xǐ zhōubiànchéng shì gāoshēngchàngyán
服已寻死。六师欢喜，周遍城市高声唱言：
shāmén qú tán jì bǐ zhǎngzhě fù dāngshēngnán qí ér fú dé tiān
‘沙门瞿昙记彼长者妇当生男，其儿福德天
xià wú shèng jīn ér wèishēng mǔ yǐ sàngmìng ěr shí zhǎngzhě
下无胜。今儿未生，母已丧命。’尔时，长者
fù yú wǒ suǒshēng bú xìn xīn jí yī shì fǎ bìnliǎn guān gài sòng zhì
复于我所生不信心，即依世法殡敛³⁸棺盖，送至
chéngwài duō jī gān xīn yǐ huǒ fén zhī
城外，多积干薪，以火焚之。

wǒ yǐ dào yǎnmíngjiàn cǐ shì gù mìng ā nán qǔ wǒ yī
“我以道眼明见此事，顾命阿难：‘取我衣
lái wú yù wǎng bǐ cuī miè xié jiàn shí pí shāméntiāngào mó ní
来，吾欲往彼摧灭邪见。’时，毗沙门天告摩尼
bá tuó dà jiàngyán rú lái jīn yù yì bǐ zhōngjiān qīng kě sù wǎng
跋陀大将言：‘如来今欲诣彼冢间，卿可速往，
píng zhì sǎo sǎ ān shī zǐ zuò qiú miào xiānghuāzhuāngyán qí dì
平治扫洒，安师子座，求妙香华庄严其地。’

³⁷ 大正藏：玄

³⁸ 大正藏：殓

ěr shí liù shī yáo jiàn wǒ wǎng gè xiāng wèi yán qú tán shā mén zhì
尔时，六师遥见我往，各相谓言：‘瞿昙沙门至
cǐ zhǒng jiān yù dàn ròu yé ěr shí duō yǒu wèi dé fǎ yǎn zhū yōu
此冢间欲啖肉耶？’尔时，多有未得法眼诸优
pó sè gè huái kuì jù ér bó wǒ yán bǐ fù yǐ sǐ yuàn bù xū
婆塞各怀愧惧而白我言：‘彼妇已死，愿不须
wǎng ěr shí ā nán yǔ zhū rén yán qiě dài xū yú rú lái bù
往。’尔时，阿难语诸人言：‘且待须臾，如不来
jiǔ dāng guǎng kāi chǎn zhū fó jìng jiè
久当广开阐诸佛境界。’

wǒ shí dào yǐ zuò shī zǐ zuò zhǎng zhě nà nǎn suǒ yán
‘我时到已，坐师子座。长者难言：‘所言
wú èr kě míng shì zūn mǔ yǐ zhōng wáng yún hé shēng zǐ
无二，可名世尊。母已终亡，云何生子？’
wǒ yán zhǎng zhě qīng yú ěr shí dōu bú jiàn wèn mǔ mìng xiū duǎn
我言：‘长者，卿于尔时，都不见问母命修短，
dàn wèn suǒ huái wéi shì nán nǚ zhū fó rú lái fā yán wú èr shì gù
但问所怀为是男女。诸佛如来发言无二，是故
dāng zhī dìng bì dé zǐ shì shí sǐ shī huǒ shāo fù liè zǐ cóng
当知定必得子。’是时，死尸火烧腹裂，子从
zhōng chū duān zuò huǒ zhōng yóu rú yuān yāng chǔ lián huā tái liù shī
中出，端坐火中，犹如鸳鸯处莲华台。六师
jiàn yǐ fù zuò shì yán yāo zāi qú tán shàn wéi huàn shù
见已，复作是言：‘妖哉！瞿昙，善为幻术。’
zhǎng zhě jiàn yǐ xīn fù huān xǐ hē zé liù shī ruò yán huàn zhě
长者见已，心复欢喜，呵责³⁹六师：‘若言幻者，
rǔ hé bú zuò
汝何不作？’

wǒ yú ěr shí xúngào qí pó rǔ wǎng huǒ zhōng bào shì
‘我于尔时，寻告耆婆：‘汝往火中抱是
ér lái qí pó yù wǎng liù shī qián qiān yǔ qí pó yán shā mén
儿来。’耆婆欲往，六师前牵语耆婆言：‘沙门
qú tán suǒ zuò huàn shù wèi bì cháng ěr huò néng bù néng rú qí bù
瞿昙⁴⁰所作幻术未必常尔，或能不能，如其不

³⁹ 大正藏：喷

⁴⁰ 大正藏：瞿昙沙门；永乐北藏及龙藏：沙门瞿昙

néng tuōnéngxiāng⁴¹ hài rǔ jīn yún hé xìn shòu qí yǔ⁴² qí pó
能，脱能相⁴¹害，汝今云何信受其语⁴²？’耆婆
dá yán rú lái shǐ rù ā bí dì yù suǒ yǒu měng huǒ shàng bù néng
答言：‘如来使入阿鼻地狱，所有猛火尚不能
shāo kuàng shì jiān huǒ ǐ shí qí pó qián rù huǒ jù yóu rù
烧，况世间火？’尔时，耆婆前入火聚，犹入
qīng liáng dà hé shuǐ zhōng bào chí shì ér huán yì wǒ suǒ shòu ér yǔ
清凉大河水中，抱持是儿，还诣我所，授儿与
wǒ wǒ shòu ér yǐ gào zhǎng zhě yán yī qiè zhòng shēng shòu mìng
我，我受儿已，告长者言：‘一切众生寿命
bú dìng rú shuǐ shàng pào zhòng shēng ruò yǒu zhòng yè guǒ bào huǒ bù
不定，如水上泡。众生若有重业果报，火不
néng shāo dú bù néng hài shì ér yè bào fēi wǒ suǒ zuò shí
能烧，毒不能害。是儿业报，非我所作。’时，
zhǎng zhě yán shàn zāi shì zūn shì ér ruò dé jìn qí tiān mìng wéi
长者言：‘善哉！世尊！是儿若得尽其天命，惟
yuàn rú lái wèi lì míng zì fó yán zhǎng zhě shì ér shēng yú
愿如来为立名字。’佛言：‘长者，是儿生于
měng huǒ zhī zhōng huǒ míng shù tí yīng míng shù tí ǐ shí huì
猛火之中，火名树提，应名树提。’尔时，会
zhōng jiàn wǒ shén huà wú liàng zhòng shēng fā ā nòu duō luó sān miǎo sān
中见我神化，无量众生发阿耨多罗三藐三
pú tí xīn
菩提心。

ǐ shí liù shī zhōu biàn liù chéng bù dé tíng zú cán kuì dī
“尔时，六师周遍六城不得停足，惭愧低
tóu fù lái zhì cǐ jū shī chéng⁴³ jì zhì cǐ yǐ chàng rú shì yán
头，复来至此拘尸城⁴³。既至此已，唱如是言：
zhū rén dāng zhī shā mén qú tán shì dà huàn shī kuáng huò tiān xià
‘诸人当知，沙门瞿昙是大幻师，诳惑天下
biàn liù dà chéng pì rú huàn shī huàn zuò sì bīng suǒ wèi chē bīng
遍六大城。譬如幻师幻作四兵，所谓车兵、
mǎ bīng xiàng bīng bù bīng yòu fù huàn zuò zhǒng zhǒng yīng luò chéng
马兵、象兵、步兵。又复幻作种种瓔珞、城

⁴¹ 大正藏：烧

⁴² 大正藏：言

⁴³ 大正藏：拘尸那城；永乐北藏及龙藏：拘尸城

guō gōngzhái hé chí shù mù shā mén qú tán yì fù rú shì huàn
 郭、宫宅、河池、树木。沙门瞿昙亦复如是，幻
 zuò wáng shēn wèi shuō fǎ gù huò zuò shā mén pó luó mén shēn nán
 作王身，为说法故，或作沙门、婆罗门身、男
 shēn nǚ shēn xiǎo shēn dà shēn huò zuò chù shēng guǐ shén
 身、女身、小身、大身，或作畜生、鬼、神
 zhī shēn huò shuō wú cháng huò shuō yǒu cháng huò shí shuō kǔ huò
 之身，或说无常，或说有常，或时说苦，或
 fù shuō lè huò shuō yǒu wǒ huò shuō wú wǒ huò shuō yǒu jìng huò
 复⁴⁴说乐，或说有我，或说无我，或说有净，或
 shuō wú jìng huò shí shuō yǒu huò shí shuō wú suǒ wéi xū wàng gù
 说无净，或时说有，或时说无，所为虚妄，故
 míng wéi huàn pì rú yīn zǐ suí zǐ dé guǒ qú tán shā mén yì fù rú
 名为幻。譬如因子随子得果，瞿昙沙门亦复如
 shì mó yé suǒ shēng mǔ jì shì huàn zǐ bù dé fēi shā mén qú
 是，摩耶所生，母既是幻，子不得非？沙门瞿
 tán wú shí zhī jiàn zhū pó luó mén jīng nián jī suì xiū xí kǔ xíng hù chí
 昙无实知见，诸婆罗门经年积岁修习苦行，护持
 jìn jiè shàng yán wèi yǒu zhēn shí zhī jiàn hé kuàng qú tán nián shào xué
 禁戒，尚言未有真实知见，何况瞿昙年少学
 qiǎn bù xiū kǔ xíng yún hé ér yǒu zhēn shí zhī jiàn ruò néng jù mǎn
 浅，不修苦行，云何而有真实知见？若能具满
 liù nián kǔ xíng jiàn yóu bù duō kuàng suǒ xiū xí bù mǎn liù nián
 六⁴⁵年苦行，见犹不多，况所修习不满六年？
 yú rén wú zhì xìn shòu qí jiào rú dà huàn shī kuàng huò yú zhě shā
 愚人无智，信受其教。如大幻师诳惑愚者，沙
 mén qú tán yì fù rú shì shàn nán zǐ rú shì liù shī yú cǐ chéng
 门瞿昙亦复如是。’善男子，如是六师于此城
 zhōng dà wèi zhòng shēng zēng zhǎng xié jiàn
 中大为众生增长邪见。

shàn nán zǐ wǒ jiàn shì shì xīn shēng lián mǐn yǐ qí shén lì
 “善男子，我见是事心生怜悯，以其神力

qǐng zhào shí fāng zhū dà pú sà yún jí cǐ lín zhōu zā mí mǎn sì shí
 请召十方诸大菩萨，云集此林，周匝⁴⁶弥满四十

⁴⁴ 大正藏：时

⁴⁵ 大正藏：七

⁴⁶ 大正藏：遍

yóuxún jīn yú cǐ zhōng dà shī zǐ hǒu shànnán zǐ suī yú kòngchù
由旬，今于此中大师子吼。善男子，虽于空处
duōyǒusuǒshuō zé bù dé míng shī zǐ hǒu yě yú cǐ zhì rén dà zhòng
多有所说，则不得名师子吼也；于此智人大众
zhī zhōng zhēn dé míngwéi dà shī zǐ hǒu shī zǐ hǒuzhě shuō yī qiè
之中，真得名为大师子吼。师子吼者，说一切
fǎ xī wú cháng kǔ wú wǒ bú jìng wéishuō rú lái cháng lè
法悉无常、苦、无我、不净，唯说如来常、乐、
wǒ jìng
我、净。

ěr shí liù shī fù zuò shì yán ruò qú tán yǒu wǒ wǒ yì
“尔时，六师复作是言：‘若瞿昙有我，我亦
yǒu wǒ suǒ yán wǒ zhě jiàn zhě míng wǒ qú tán pì rú yǒu rén
有我。所言我者，见者名我。瞿昙，譬如有人，
xiàng zhōng jiàn wù wǒ yì rú shì xiàng yù yú yǎn jiàn zhě yù wǒ
向中见物，我亦如是，向喻于眼，见者喻我。’

fó gào liù shī ruò yán jiàn zhě míng wǒ shì yì bù rán
“佛告六师：‘若言见者名我，是义不然。
hé yǐ gù rǔ suǒ yǐn yù yīn xiàng jiàn zhě rén zài yī xiàng liù gēn
何以故？汝所引喻因向见者，人在一向，六根
jù yòng ruò dìng yǒu wǒ yīn yǎn jiàn zhě hé bù rú bǐ yī gēn zhī zhōng
俱用。若定有我因眼见者，何不如彼一根之中
jù sì zhū chén ruò yī gēn zhōng bù néng yī shí wén jiàn liù chén
俱伺诸尘？若一根中不能一时闻见六尘，
dāng zhī wú wǒ suǒ yǐn xiàng yù suī jīng bǎi nián jiàn zhě yīn zhī
当知无我。所引向喻，虽经百年，见者因之，
suǒ jiàn wú yì yǎngēn ruò ěr nián mài gēn shú yì yīng wú yì rén xiàng
所见无异。眼根若尔，年迈根熟亦应无异。人向
yì gù jiàn nèi jiàn wài yǎngēn ruò ěr yì yīng nèi wài yī shí jù jiàn
异故，见内见外。眼根若尔，亦应内外一时俱见。
ruò bú jiàn zhě yún hé yǒu wǒ
若不见者，云何有我？’

liù shī fù yán qú tán ruò wú wǒ zhě shéi néng jiàn yé
“六师复言：‘瞿昙，若无我者，谁能见耶？’

fó yán yǒu sè yǒu míng yǒu xīn yǒu yǎn shì sì
“佛言：‘有色、有明、有心、有眼，是四
hé hé gù míngwéi jiàn shì zhōng shí wú jiàn zhě shòu zhě zhòng shēng
和合故名见，是中实无见者、受者，众生

diāndǎo yányǒujiànzhě jí yǐ shòuzhě yǐ shì yì gù yī qièzhòng
颠倒，言有见者及以受者，以是义故，一切众

shēngsuǒjiàndiāndǎo zhū fó pú sà suǒjiànzhēn shí liù shī ruò yán
生所见颠倒，诸佛菩萨所见真实。六师，若言

sè shì wǒ zhě shì yì bù rán hé yǐ gù sè shí fēi wǒ sè ruò
色是我者，是亦不然。何以故？色实非我。色若

shì wǒ bù yīng ér dé chǒu lòu xíng mào hé gù fù yǒu sì xìngchā bié
是我，不应而得丑陋形貌，何故复有四姓差别？

bù xī yī zhǒng pó luó mén yē hé gù shǔ tā bù dé zì zài zhū
不悉一种婆罗门耶？何故属他，不得自在，诸

gēnquē lǒu shēng bú jù zú hé gù bú zuò zhū tiān zhī shēn ér shòu
根缺陋，生不具足？何故不作诸天之神，而受

dì yù chùshēng è guǐ zhǒngzhǒngzhūshēn ruò bù néng dé suí yì
地狱、畜生、饿鬼种种诸身？若不能得随意

zuòzhě dāng zhī bì dìng wú yǒu wǒ yě yǐ wú wǒ gù míngwéi wú cháng
作者，当知必定无有我也。以无我故名无常，

wú cháng gù kǔ yǐ kǔ gù kōng⁴⁷ kōng gù diāndǎo yǐ diāndǎo gù
无常故苦，以苦故空⁴⁷，空故颠倒，以颠倒故，

yī qièzhòngshēng lún zhuǎnshēng sǐ shòu xiǎng xíng shí yì fù
一切众生轮转生死，受、想、行、识亦复

rú shì liù shī rú lái shì zūn yǒng duàn sè fù nǎi zhì shí fù shì
如是。六师，如末世尊永断色缚乃至识缚，是

gù míngwéi cháng lè wǒ jìng fù cì sè zhě jí shì yīn yuán
故名为常、乐、我、净。复次，色者即是因缘，

ruò yīn yuánzhě zé míng wú wǒ wú wǒ zhě míngwéi kǔ kōng rú lái zhī
若因缘者则名无我，无⁴⁸我者名为苦空。如来之

shēn fēi shì yīn yuán fēi yīn yuán gù zé míng yǒu wǒ yǒu wǒ zhě jí
身非是因缘，非因缘故则名有我，有⁴⁹我者即

cháng lè jìng
常、乐、净。’

liù shī yán⁵⁰ qú tán sè yì fēi wǒ nǎi zhì shí yì fēi
“六师言⁵⁰：‘瞿昙，色亦非我，乃至识亦非

wǒ wǒ zhě biàn yī qiè chù yóu rú xū kōng
我。我者，遍一切处犹如虚空。’

⁴⁷ 大正藏：苦故为空；永乐北藏及龙藏：以苦故空

⁴⁸ 大正藏：若无；永乐北藏及龙藏：无

⁴⁹ 大正藏：若有；永乐北藏及龙藏：有

⁵⁰ 大正藏：复言；永乐北藏及龙藏：言

fó yán ruò biànyǒuzhě zé bù yīngyán wǒ chū bú jiàn
“佛言：‘若遍有者，则不应言我初不见。

ruò chū bú jiàn zé zhī shì jiàn běn wú jīn yǒu ruò běn wú jīn yǒu shì
若初不见，则知是见本无今有；若本无今有，是

míng wú cháng ruò wú chángzhě yún hé yán biàn ruò biànyǒuzhě
名无常；若无常者，云何言遍？若遍有者，

wǔ dào zhī zhōng yīng jù yǒu shēn ruò yǒu shēnzhě yīng gè shòu bào ruò
五道之中应具有身；若有身者，应各受报；若

gè shòu bào yún hé ér yán zhuǎn shòu rén tiān nǚ yán biànzhě yī yé
各受报，云何而言转受人天？汝言遍者，一耶？

duō yé wǒ ruò yī zhě zé wú fù zǐ yuàn qīn zhōng rén wǒ ruò
多耶？我若一者，则无父子、怨亲中人；我若

duō zhě yī qiè zhòng shēng suǒ yǒu wǔ gēn xī yīng píng děng suǒ yǒu yè
多者，一切众生所有五根悉应平等，所有业

huì yì yīng rú shì ruò rú shì zhě yún hé shuō yán gēn yǒu jù zú bú
慧亦应如是；若如是者，云何说言根有具足、不

jù zú zhě shàn yè è yè yú zhì chā bié
具足者？善业、恶业、愚智差别？’

qú tán zhòng shēng wǒ zhě wú yǒu biān jì fǎ yǔ fēi
“瞿昙，众生我者，无有边际。法与非

fǎ zé yǒu fèn jì⁵¹ zhòng shēng xiū fǎ zé dé hǎo shēn ruò xíng fēi fǎ
法则有分剂。众生修法则得好身，若行非法

zé dé è shēn yǐ shì yì gù zhòng shēng yè guǒ bù dé wú chā
则得恶身。以是义故，众生业果不得无差。’

fó yán liù shī fǎ yǔ fēi fǎ ruò rú shì zhě wǒ zé bú
“佛言：‘六师，法与非法若如是者，我则不

biàn wǒ ruò biànzhě zé yīng xī dào rú qí dào zhě xiū shàn zhī
遍。我若遍者，则应悉到。如其到者，修善之

rén yì yīng yǒu è xíng è zhī rén yì yīng yǒu shàn ruò bù ěr zhě yún
人亦应有恶，行恶之人亦应有善。若不尔者，云

hé yán biàn
何言遍？’

qú tán pì rú yī shì rán bǎi qiān dēng gè gè zì míng
“瞿昙，譬如一室，然百千灯，各各自明，

bù xiāng fāng ài⁵² zhòng shēng wǒ zhě yì fù rú shì xiū shàn xíng è
不相妨碍。众生我者，亦复如是，修善行恶，

⁵¹ 大正藏：齐

⁵² 大正藏：碍

bù xiāng zá hé
不相杂合。’

rǔ děng ruò yán wǒ rú dēng zhě shì yì bù rán hé yǐ gù
“‘汝等若言我如灯者，是义不然。何以故？

bǐ dēng zhī míng cóng yuán ér yǒu dēng zēng zhǎng gù míng yì zēng zhǎng
彼灯之明从缘而有，灯增长故，明亦增长，

zhòng shēng wǒ zhě zé bù rú shì míng cóng dēng chū zhù zài yì chù
众生我者则不如是。明从灯出，住在异处，

zhòng shēng wǒ zhě bù dé rú shì cóng shēn ér chū zhù zài yì chù bǐ
众生我者不得如是从身而出，住在异处。彼

dēng guāng míng yǔ àn gòng zhù hé yǐ gù rú àn shì zhōng rán yī
灯光明与暗共住，何以故？如暗室中然一

dēng shí zhào zé bù liǎo nǎi zhì duō dēng nǎi dé míng liǎo ruò
灯时，照则不了，乃⁵³至多灯，乃得明了。若

chū dēng pò àn zé bù xū hòu dēng ruò xū hòu dēng dāng zhī chū míng
初灯破暗，则不须后灯；若须后灯，当知初明

yǔ àn gòng zhù
与暗共住。’

qú tán ruò wú wǒ zhě shéi zuò shàn è
“‘瞿昙，若无我者，谁作善恶？’

fó yán ruò wǒ zuò zhě yún hé míng cháng rú qí cháng
“佛言：‘若我作者，云何名常？如其常

zhě yún hé ér dé yǒu shí zuò shàn yǒu shí zuò è ruò yán yǒu shí
者，云何而得有时作善？有时作恶？若言有时

zuò shàn è zhě yún hé fù dé yán wǒ wú biān ruò wǒ zuò zhě hé
作善、恶者，云何复得言我无边？若我作者，何

gù ér fù xí xíng è fǎ rú qí wǒ shì zuò zhě zhī zhě hé gù shēng
故而复习行恶法？如其我是作者、知者，何故生

yí zhòng shēng wú wǒ yǐ shì yì gù wài dào fǎ zhōng dìng wú yǒu wǒ
疑众生无我？以是义故，外道法中定无有我。

ruò yán wǒ zhě zé shì rú lái hé yǐ gù shēn wú biān gù wú yí
若言我者，则是如来。何以故？身无边故、无疑

wǎng gù bú zuò bú shòu gù míng wéi cháng bù shēng bú miè gù míng wéi
网故。不作不受故名为常，不生不灭故名为

lè wú fán nǎo gù míng wéi jìng wú yǒu shí xiàng gù míng wéi kōng
乐，无烦恼垢故名为净，无有十相故名为空。

⁵³ 大正藏：及

shì gù rú lái cháng lè wǒ jìng kōng wú zhū xiàng
是故，如来常、乐、我、净，空无诸相。’

zhū wài dào yán ruò yán rú lái cháng lè wǒ jìng
“诸外道言：‘若言如来常、乐、我、净，
wú xiàng gù kōng dāng zhī qú tán suǒ shuō zhī fǎ zé fēi kōng yě shì gù
无相故空，当知瞿昙所说之法则非空也。是故，
wǒ jīn⁵⁴ dǐng dài shòu chí ěr shí wài dào qí shù wú liàng yú fó
我今⁵⁴顶戴受持。’尔时，外道其数无量，于佛
fǎ zhōng xìn xīn chū jiā
法中信心出家。

shàn nán zǐ yǐ shì yīn yuán gù wǒ yú cǐ suǒ luó shuāng shù
“善男子，以是因缘故，我于此娑罗双树
dà shī zǐ hǒu shī zǐ hǒu zhě míng dà niè pán
大师子吼。师子吼者，名大涅槃。

shàn nán zǐ dōng fāng shuāng zhě pò yú wú cháng huò dé yú
“善男子，东方双者破于无常获得于
cháng nǎi zhì běi fāng shuāng zhě pò yú bú jìng ér dé yú jìng shàn nán
常，乃至北方双者破于不净而得于净。善男
zǐ cǐ zhōng zhòng shēng wéi shuāng shù gù hù suǒ luó lín bú lìng wài rén
子，此中众生为双树故护娑罗林，不令外人
qǔ qí zhī yè zhuó jié pò huài wǒ yì rú shì wèi sì fǎ gù lìng
取其枝叶，斫截破坏。我亦如是，为四法故，令
zhū dì zǐ hù chí fó fǎ hé děng wéi sì cháng lè wǒ jìng
诸弟子护持佛法。何等为四？常、乐、我、净。

cǐ sì shuāng shù sì wáng diǎn zhǎng wǒ wéi sì wáng hù chí wǒ fǎ
此四双树四王典掌，我为四王，护持我法，
shì gù yú zhōng ér bō niè pán
是故于中而般涅槃。

shàn nán zǐ suǒ luó shuāng shù huā guǒ cháng mào cháng néng
“善男子，娑罗双树花果常茂，常能
lì yì wú liàng zhòng shēng wǒ yì rú shì cháng néng lì yì shēng wén
利益无量众生；我亦如是，常能利益声闻、
yuán jué huā zhě yù wǒ guǒ zhě yù lè yǐ shì yì gù wǒ
缘觉。华者，喻我；果者，喻乐。以是义故，我
yú cǐ jiān suǒ luó shuāng shù rù dà jì dìng dà jì dìng zhě míng dà niè
于此间娑罗双树入大寂定。大寂定者，名大涅

⁵⁴ 大正藏：今当；永乐北藏及龙藏：今

pán
槃。”

shī zǐ hǒu yán shì zūn rú lái hé gù èr yuè niè pán
师子吼⁵⁵言：“世尊！如来何故二月涅槃？”

shànnán zǐ èr yuè míng chūn chūnyáng zhī yuè wàn wù
“善男子，二月名春。春阳之月，万物

shēngzhǎng zhòng zhí gēn zāi huāguǒ fū róng jiāng hé yíngmǎn
生长，种植根栽，花果⁵⁶荣，江河盈满，

bǎishòu fú rǔ shì shí zhòngshēng duōshēng chángxiǎng wèi pò zhòng
百兽孚乳。是时，众生多生常想，为破众

shēng rú shì cháng xīn shuō yī qiè fǎ xī shì wú cháng wéishuō rú lái
生如是常心，说一切法悉是无常，唯说如来

chángzhù bú biàn
常住不变。

shànnán zǐ yú liù shí zhōng mèngdōng kū cuì zhòng bú
“善男子，于六时中，孟冬枯悴，众不

ài lè yángchūn hé yè rén suǒ tān ài wèi pò zhòngshēng shì jiān
爱乐；阳春和液，人所贪爱。为破众生世间

lè gù yǎnshuō cháng lè wǒ jìng yì ěr rú lái wèi pò shì wǒ shì
乐故，演说常乐。我净亦尔，如来为破世我世

jìng gù shuō rú lái zhēn shí wǒ jìng yán èr yuè zhě yù yú rú lái èr
净，故说如来真实我净。言二月者，喻于如来二

zhǒng fǎ shēn dōng bú lè zhě zhì zhě bú lè rú lái wú⁵⁷ cháng rù
种法身；冬不乐者，智者不乐如来无⁵⁷常、入

yú niè pán èr yuè lè zhě yù yú zhì zhě ài lè rú lái cháng lè
于涅槃；二月乐者，喻于智者爱乐如来常、乐、

wǒ jìng zhòng zhí zhě yù zhū zhòngshēng wén fǎ huān xǐ biàn fā
我、净；种植者，喻诸众生闻法欢喜，便发

ā nòuduō luó sān miǎosān pú tí xīn zhòng zhū shàngēn hé zhě
⁵⁸阿耨多罗三藐三菩提心，种诸善根；河者，

yù yú shí fāng zhū dà pú sà lái lái zhī wǒ suǒ zī shòu rú shì dà niè pán
喻于十方诸大菩萨来诣我所，咨受如是大涅槃

diǎn bǎishòu fú rǔ zhě yù wǒ dì zǐ shēng zhū shàngēn huā yù
典；百兽孚乳者，喻我弟子生诸善根；华，喻

⁵⁵ 大正藏：师子吼；永乐北藏及龙藏：修师子吼；校勘：师子吼

⁵⁶ 大正藏：敷

⁵⁷ 大正藏：无；永乐北藏及龙藏：乐；校勘：无

⁵⁸ 大正藏：发

qī jué guǒ yù sì guǒ yǐ shì yì gù wǒ yú èr yuè rù dà niè
七觉；果，喻四果。以是义故，我于二月入大涅槃。”

shī zǐ hǒuyán rú lái chūshēng chū jiā chéngdào zhuàn
师子吼言：“如来初生、出家、成道、转
miào fǎ lún jiē yǐ bā rì hé gù niè pán dú shí wǔ rì
妙法轮，皆以八日，何故涅槃独十五日？”

fó yán shàn zāi shàn zāi shàn nán zǐ rú shí wǔ rì
佛言：“善哉！善哉！善男子，如十五日，
yuè wú kuī yíng zhū fó rú lái yì fù rú shì rù dà niè pán wú yǒu
月无亏盈；诸佛如来亦复如是，入大涅槃，无有
kuī yíng yǐ shì yì gù yú shí wǔ rì rù bō niè pán
亏盈。以是义故，于十五日入般涅槃。

shàn nán zǐ rú shí wǔ rì yuè shèng mǎn shí yǒu shí yī shì
“善男子，如十五日月盛满时，有十一事。

hé děng shí yī yī néng pò àn èr lìng zhòng shēng jiàn dào fēi
何等十一？一、能破暗⁵⁹；二、令众生见道非
dào sān lìng zhòng shēng jiàn dào xié zhèng sì chú yù zhēng dé qīng
道；三、令众生见道邪正；四、除郁蒸得清
liáng lè wǔ néng pò huài yíng huǒ gāo xīn liù xī yī qiè zéi dào
凉乐；五、能破坏萤火高心；六、息一切贼盗
zhī xiǎng qī chú zhòng shēng wèi è shòu xīn bā néng kāi fū yōu
之想；七、除众生畏恶兽心；八、能开羸优
bō luó huā jiǔ hé lián huā shí fā xíng rén jìn lù zhī xīn shí
钵罗华；九、合莲华；十、发行人进路之心；十
yī lìng zhū zhòng shēng lè shòu wǔ yù duō huò kuài lè shàn nán zǐ
一、令诸众生乐受五欲，多获快乐。善男子，

rú lái mǎnyuè yì fù rú shì yī pò huài wú míng dà àn èr
如来满月亦复如是：一⁶⁰、破坏无明大暗；二⁶¹、
yǎn shuō zhèng dào xié dào sān kāi shì shēng sǐ xié xiǎn niè pán
演说正道邪道；三⁶²、开示生死邪险⁶³、涅槃

⁵⁹ 大正藏：暗；永乐北藏：暗；龙藏：开；校勘：暗

⁶⁰ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

⁶¹ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

⁶² 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

⁶³ 大正藏：险

píngzhèng sì lìng rén yuǎn lí tān yù chēn huì chī rè wǔ
平正；四⁶⁴、令人远离贪欲、瞋恚、痴热；五

65 pò huài wài dào wú míng liù pò huài fán nǎo jié zéi qī
、破坏外道无⁶⁶明；六⁶⁷、破坏烦恼结贼；七⁶⁸、

chú miè wèi wǔ gài xīn bā kāi fū zhòng shēng zhòng shàngēn xīn jiǔ
除灭畏五盖心；八⁶⁹、开莠众生种善根心；九

70 fù gài zhòng shēng wǔ yù zhī xīn shí fā qǐ zhòng shēng jìn xiū
、覆盖众生五欲之心；十⁷¹、发起众生进修

qù xiàng dà niè pán xíng shí yī lìng zhū zhòng shēng lè xiū jiě tuō
趣向大涅槃行；十一⁷²、令诸众生乐修解脱。

yǐ shì yì gù yú shí wǔ rì rù dà niè pán ér wǒ zhēn shí bú rù niè
以是义故，于十五日入大涅槃，而我真实不入涅槃。

pán wǒ dì zǐ zhōng yú chī è rén dìng wèi rú lái rù yú niè pán
槃。我弟子中愚痴恶人，定谓如来入于涅槃。

pì rú mǔ rén duō yǒu zhū zǐ qí mǔ shě xíng zhì tā guó tǔ wèi huán
譬如母人，多有诸子，其母舍行至他国土，未还

zhī qǐng zhū zǐ gè yán wǒ mǔ yǐ sǐ ér shì mǔ rén shí bù sǐ
之顷，诸子各言：“我母已死。”而是母人实不死

yě。”

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn hé děng bǐ qiū néng zhuāng yán
师子吼菩萨言：“世尊！何等比丘能庄严

cǐ suō luó shuāng shù
此娑罗双树？”

shàn nán zǐ ruò yǒu bǐ qiū shòu chí dú sòng shí èr bù jīng
“善男子，若有比丘，受持读诵十二部经，

zhèng qí wén jù tōng dá shēn yì wèi rén jiě shuō chū zhōng hòu
正其文句，通达深义，为人解说初、中、后

shàn wèi yù lì yì wú liàng zhòng shēng yǎn shuō fàn xíng rú shì bǐ qiū
善，为欲利益无量众生演说梵行，如是比丘

⁶⁴ 大正藏：四者；永乐北藏及龙藏：四

⁶⁵ 大正藏：五者；永乐北藏及龙藏：五

⁶⁶ 大正藏：光

⁶⁷ 大正藏：六者；永乐北藏及龙藏：六

⁶⁸ 大正藏：七者；永乐北藏及龙藏：七

⁶⁹ 大正藏：八者；永乐北藏及龙藏：八

⁷⁰ 大正藏：九者；永乐北藏及龙藏：九

⁷¹ 大正藏：十者；永乐北藏及龙藏：十

⁷² 大正藏：十一者；永乐北藏及龙藏：十一

zé néngzhuāngyánsuō luó shuāngshù
则能庄严娑罗双树。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn rú wǒ jiě fó suǒshuō yì zhě ā
师子吼言：“世尊！如我解佛所说义者，阿
nán bǐ qiū jí qí rén yě hé yǐ gù ā nán bǐ qiū shòu chí dú sòng
难比丘即其人也。何以故？阿难比丘受持读诵
shí èr bù jīng wèi rén kāi shuō zhèng yǔ zhèng yì yóu rú xiè shuǐ zhì zhī
十二部经，为人开说正语正义，犹如泻水置之
yì qì ā nán bǐ qiū yì fù rú shì cóng fó suǒ wén rú wén zhuǎn
异器，阿难比丘亦复如是，从佛所闻，如闻转
shuō
73 说。”

shànnán zǐ ruò yǒu bǐ qiū dé jìng tiānyǎn jiàn yú shí fāng sān
“善男子，若有比丘得净天眼，见于十方三
qiān dà qiān shì jiè suǒ yǒu rú guān zhǎng zhōng ān mó lè guǒ rú shì
千大千世界所有，如观掌中菴摩勒果，如是
bǐ qiū yì néngzhuāngyánsuō luó shuāngshù
比丘亦能庄严娑罗双树。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn ruò rú shì zhě ā ní lóu tuó bǐ qiū
师子吼言：“世尊！若如是者，阿尼楼驮比丘
jí qí rén yě hé yǐ gù ā ní lóu tuó tiānyǎn jiàn yú sān qiān dà
即其人也。何以故？阿尼楼驮天眼见于三千大
qiān shì jiè suǒ yǒu nǎi zhì zhōng yīn xī néng míng liǎo wú zhàng ài
千世界所有，乃至中阴，悉能明了，无障阂
gù
74 故。”

shànnán zǐ ruò yǒu bǐ qiū shǎo yù zhī zú xīn cháng⁷⁵
“善男子，若有比丘，少欲知足，心常⁷⁵
jì jìng qín xíng jīng jìn niàndìng huì jiě rú shì bǐ qiū zé néngzhuāng
寂静，勤行精进，念定慧解，如是比丘，则能庄
yánsuō luó shuāngshù
严娑罗双树。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn ruò rú shì zhě jiā shè bǐ qiū jí qí
师子吼言：“世尊！若如是者，迦叶比丘即其

73 大正藏：传

74 大正藏：碍

75 大正藏：乐

rén yě hé yǐ gù jiā shè bǐ qiū shàn xiū shǎo yù zhī zú dēng fǎ
人也。何以故？迦叶比丘善修少欲知足等法。”

shànnán zǐ ruò yǒu bǐ qiū wèi yì zhòngshēng bú wèi lì
“善男子，若有比丘，为益众生，不为利

yǎng xiū xí tōng dá wú zhēng sān mèi shèng xíng kōng xíng rú shì
养，修习通达无诤三昧、圣行、空行，如是

bǐ qiū zé néng zhuāng yán suǒ luó shuāng shù
比丘则能庄严娑罗双树。”

shī zǐ hǒu yán shì zūn ruò rú shì zhě xū pú tí bǐ qiū jí
师子吼言：“世尊！若如是者，须菩提比丘即

qí rén yě hé yǐ gù xū pú tí zhě shàn xiū wú zhēng shèng xíng
其人也。何以故？须菩提者善修无诤、圣行、

kōng xíng gù
空行故。”

shànnán zǐ ruò yǒu bǐ qiū shàn xiū shéntōng yī niàn zhī
“善男子，若有比丘善修神通，一念之

zhōng néng zuò zhǒng zhǒng shéntōng biàn huà yī xīn yī dìng néng zuò èr guǒ
中能作种种神通变化，一心一定能作二果，

suǒ wèi shuǐ huǒ rú shì bǐ qiū zé néng zhuāng yán suǒ luó shuāng shù
所谓水、火，如是比丘则能庄严娑罗双树。”

shī zǐ hǒu yán shì zūn ruò rú shì zhě mù lián bǐ qiū jí qí
师子吼言：“世尊！若如是者，目连比丘即其

rén yě hé yǐ gù mù qián lián zhě shàn xiū shéntōng wú liàng biàn huà
人也。何以故？目犍连者善修神通，无量变化

gù
故。”

shànnán zǐ ruò yǒu bǐ qiū shàn xiū dà zhì lì zhì jí
“善男子，若有比丘，善修大智、利智、疾

zhì⁷⁶ jiě tuō zhì shēn shēn zhì guǎng zhì wú biān zhì wú shèng
智⁷⁶、解脱智、甚深智、广智、无边智、无胜

zhì shí zhì jù zú chéng jiù rú shì huì gēn yú yuàn qīn zhōng xīn wú
智、实智，具足成就如是慧根，于怨亲中心无

chā bié ruò wén rú lái wú cháng xīn bù yōu qī ruò wén cháng
差别，若闻如来涅槃无常心不⁷⁷忧戚，若闻常

zhù bú rù niè pán bù shēng xīn qīng rú shì bǐ qiū zé néng zhuāng yán
住不入涅槃不生欣庆，如是比丘，则能庄严

⁷⁶ 大正藏：庄严智；永乐北藏及龙藏：疾智

⁷⁷ 大正藏：无

suō luó shuāngshù

娑罗双树。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn ruò rú shì zhě shè lì fú bǐ qiū jí
师子吼言：“世尊！若如是者，舍利弗比丘即

qí rén yě hé yǐ gù shè lì fú zhě shànnéngchéng jiù jù zú rú
其人也。何以故？舍利弗者，善能成就具足如

shì dà zhì huì gù
是大智慧故。”

shànnán zǐ ruò yǒu bǐ qiū néngshuōzhòngshēng xī yǒu fó
“善男子，若有比丘，能说众生悉有佛

xìng dé jīn gāngshēn wú yǒubiān jì cháng lè wǒ jìng
性，得金刚身，无有边际，常、乐、我、净，

shēn xīn wú ài dé bā zì zài rú shì bǐ qiū zé néngzhuāngyán
身心无阂⁷⁸，得八自在，如是比丘，则能庄严

suō luó shuāngshù

娑罗双树。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn ruò rú shì zhě wéiyǒu rú lái shì qí
师子吼言：“世尊！若如是者，惟有如来是其

rén yě hé yǐ gù rú lái zhī shēn jīn gāng wú biān cháng lè
人也。何以故？如来之身金刚无边，常、乐、

wǒ jìng shēn xīn wú ài jù bā zì zài gù shì zūn wéiyǒu
我、净，身心无阂⁷⁹，具八自在故。世尊！惟有

rú lái nǎi néngzhuāngyán suō luó shuāngshù rú qí wú zhě zé bù duān
如来乃能庄严娑罗双树，如其无者则不端

yán wéiyuàn dà cí wéi zhuāngyán gù chángzhù yú cǐ suō luó shù lín
严。惟愿大慈为庄严故，常住于此娑罗树林。”

fó yán shànnán zǐ yī qiè zhū fǎ xìng wú zhù zhù rǔ
佛言：“善男子，一切诸法，性无住住，汝

yún hé yán yuàn rú lái zhù shànnán zǐ fán yán zhù zhě míng wéi
云何言，愿如来住？善男子，凡言住者，名为

sè fǎ cóng yīn yuán shēng gù míng wéi zhù yīn yuán wú chù gù
色法，从因缘生，故名为住。因缘无处，故

míng wú zhù zhù rú lái yǐ duàn yī qiè sè fù yún hé dāng yán yuàn
名无住住⁸⁰。如来已断一切色缚，云何当言愿

⁷⁸ 大正藏：碍

⁷⁹ 大正藏：碍

⁸⁰ 大正藏：无住；永乐北藏及龙藏：无住住

rú lái zhù yé shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
如来住耶？受、想、行、识亦复如是。

shànnán zǐ zhù míngjiāomàn yǐ jiāomàn gù bù dé
“善男子，住，名憍慢；以憍慢故，不得
jiě tuō bù dé jiě tuō gù míngwéizhù shéiyǒujiāomàn cóng hé
解脱；不得解脱故，名为住。谁有憍慢？从何
chù lái shì gù dé míngwéi wú zhù zhù rú lái yǒng duàn yī qiè jiāo
处来？是故得名为无住住。如来永断一切憍
màn yún hé ér yányuàn rú lái zhù zhù zhě míngyǒuwéi fǎ rú
慢，云何而言愿如来住？住者，名有为法，如
lái yǐ duànyǒuwéi zhī fǎ shì gù bú zhù zhù zhě míngwéikōng fǎ
来已断有为之法，是故不住；住者，名为空法
81 rú lái yǐ duàn rú shì kōng fǎ shì gù huò dé cháng lè wǒ
，如来已断如是空法，是故获得常、乐、我、
jìng yún hé ér yányuàn rú lái zhù zhù zhě míngwéi èr shí wǔ yǒu
净。云何而言愿如来住？住者，名为二十五有，
rú lái yǐ duàn èr shí wǔ yǒu yún hé ér yányuàn rú lái zhù zhù zhě
如来已断二十五有，云何而言愿如来住？住者，
jí shì yī qiè fán fū zhū shèng wú qù wú lái wú zhù rú lái yǐ
即是一切凡夫，诸圣无去、无来、无住，如来已
duàn qù lái zhùxiàng yún hé yánzhù
断去、来、住相，云何言住？

fū wú zhù zhě míng wú biānshēn shēn wú biān gù yún hé
“夫无住者，名无边身，身无边故，云何
ér yánwéiyuàn rú lái zhù suō luó lín ruò zhù cǐ lín zé shì yǒubiān
而言惟愿如来住娑罗林？若住此林，则是有边
shēn ruò yǒubiān zé shì wú cháng rú lái shì cháng yún hé yánzhù
身，若有边则是无常，如来是常，云何言住？
fū wú zhù zhě míngyuē xū kōng rú lái zhì xìngtóng yú xū kōng yún
夫无住者，名曰虚空。如来之性同于虚空，云
hé yánzhù
何言住？

yòu wú zhù zhě míng jīn gāngsānmèi jīn gāngsānmèihuài yī
“又，无住者名金刚三昧，金刚三昧坏一
qiè zhù jīn gāngsānmèi jí shì rú lái yún hé yánzhù
切住，金刚三昧即是如来，云何言住？

81 大正藏：住名空法；永乐北藏及龙藏：住者名为空法

yòu wú zhù zhě zé míng wéi huàn rú lái tóng huàn yún hé
“又，无住者则名为幻，如来同幻，云何

yán zhù
言住？

yòu wú zhù zhě míng wú shǐ zhōng rú lái zhī xìng wú yǒu shǐ
“又，无住者名无始终，如来之性无有始

zhōng yún hé yán zhù
终，云何言住？

yòu wú zhù zhě míng wú biān fǎ jiè wú biān fǎ jiè jí shì
“又，无住者名无边法界，无边法界即是

rú lái yún hé yán zhù
如来，云何言住？

yòu wú zhù zhě míng shǒu lóng yán sān mèi shǒu lóng yán sān mèi
“又，无住者名首楞严三昧，首楞严三昧

zhī yī qiè fǎ ér wú suǒ zhuó yǐ wú zhuó gù míng shǒu lóng yán rú lái
知一切法而无所著，以无著故名首楞严，如来

jù zú shǒu lóng yán dìng yún hé yán zhù
具足首楞严定，云何言住？

yòu wú zhù zhě míng chù fēi chù lì rú lái chéng jiù chù fēi
“又，无住者名处非处力，如来成就处非

chù lì yún hé yán zhù
处力，云何言住？

yòu wú zhù zhě míng tán bō luó mì tán bō luó mì ruò yǒu zhù
“又，无住者名檀波罗蜜，檀波罗蜜若有住

zhě zé bù dé zhì shī bō luó mì nǎi zhì bō rě bō luó mì yǐ shì⁸² gù
者，则不得至尸波罗蜜乃至般若波罗蜜，以是⁸²故，

tán bō luó mì míng wéi wú zhù rú lái nǎi zhì bú zhù bō rě bō luó mì
檀波罗蜜名为无住，如来乃至不住般若波罗蜜，

yún hé yuàn yán rú lái cháng zhù sūo luó shù lín
云何愿言如来常住娑罗树林？

yòu wú zhù zhě míng xiū sì niàn chù rú lái ruò zhù sì niàn chù
“又，无住者名修四念处，如来若住四念处

zhě zé bù néng dé ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí míng bú zhù zhù
者则不能得阿耨多罗三藐三菩提，名不住住。

yòu wú zhù zhě míng wú biān zhòng shēng jiè rú lái xī dào
“又，无住者名无边众生界，如来悉到

⁸² 大正藏：以是义；永乐北藏及龙藏：以是

yī qiè zhòngshēng wú biān jiè fēn ér wú suǒ zhù
一切众生无边界分，而无所住。

yòu wú zhù zhě míng wú wū zhái wú wū zhái zhě míng wéi wú yǒu
“又，无住者名无屋宅，无屋宅者名为无有，
wú yǒu zhě míng wéi wú shēng wú shēng zhě míng wéi wú sǐ wú sǐ zhě
无有者名为无生，无生者名为无死，无死者
míng wéi wú xiàng wú xiàng zhě míng wéi wú xì wú xì zhě míng wéi wú
名为无相，无相者名为无系，无系者名为无
zhuó wú zhuó zhě míng wéi wú lòu wú lòu jí shàn shàn jí wú wéi
著，无著者名为无漏，无漏即善，善即无为，
wú wéi zhě jí dà niè pán cháng dà niè pán cháng zhě jí wǒ wǒ zhě jí
无为者即大涅槃常，大涅槃常者即我，我者即
jìng jìng zhě jí lè cháng lè wǒ jìng jí shì rú lái
净，净者即乐，常、乐、我、净即是如来。

shàn nán zǐ pì rú xū kōng bú zhù dōng fāng nán xī běi
“善男子，譬如虚空，不住东方、南西北
fāng sì wéi shàng xià rú lái yì ěr bú zhù dōng fāng nán xī běi
方、四维上下；如来亦尔，不住东方、南西北
fāng sì wéi shàng xià
方、四维上下。

shàn nán zǐ ruò yǒu shuō yán shēn kǒu yì è dé shàn guǒ
“善男子，若有说言身、口、意恶得善果
zhě wú yǒu shì chù shēn kǒu yì shàn dé è guǒ zhě yì wú shì
者，无有是处；身、口、意善得恶果者，亦无是
chù ruò yán fán fū dé jiàn fó xìng shí zhù pú sà bù dé jiàn zhě yì wú
处。若言凡夫得见佛性十住菩萨不得见者，亦无
shì chù yī chǎn tí bèi fàn wǔ nì zuì bàng fāng děng jīng huǐ sì
是处。一阐提辈、犯五逆罪、谤方等经、毁四
zhòng jìn dé ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí zhě yì wú shì chù liù
重禁得阿耨多罗三藐三菩提者，亦无是处。六
zhù pú sà fán nǎo yīn yuán duò sān è dào yì wú shì chù pú sà mó hē
住菩萨烦恼因缘堕三恶道，亦无是处。菩萨摩诃
sà yǐ zhēn nǚ shēn dé ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí zhě yì wú shì
萨以真女身得阿耨多罗三藐三菩提者，亦无是
chù yī chǎn tí cháng sān bǎo wú cháng yì wú shì chù rú lái
处。一阐提常、三宝无常，亦无是处。如来

zhù yú jū shī chéng yì wú shì chù
住于拘尸城⁸³，亦无是处。

shànnán zǐ rú lái jīn yú cǐ jū shī chéng rù dà sān mèi
“善男子，如来今于此拘尸城，入大三昧

shēnchándìng kū zhòng bú jiàn gù míng dà niè pán
深禅定窟，众不见故，名大涅槃。”

shī zǐ hǒuyán rú lái hé gù rù chándìng kū
师子吼言：“如来何故入禅定窟？”

shànnán zǐ wèi yù dù tuō zhū zhòngshēng gù wèizhòngshàn
“善男子，为欲度脱诸众生故，未种善

gēnlǐng dé zhòng gù yǐ zhòngshàngēn dé zēngzhǎng gù shànguǒwèi shú
根令得种故，已种善根得增长故，善果未熟

lǐng dé shú gù wèi yǐ shú zhěshuō qù ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
令得熟故，为已熟者说趣阿耨多罗三藐三菩提

gù qīngjiànshàn fǎ zhě lìngshēngzūn guì gù zhū yǒufàng yì zhě lìng lí
故，轻贱善法者令生尊贵故，诸有放逸者令离

fàng yì gù wèi yǔ wénshū shī lì děngzhū dà xiāngxiàng gòng lùn yì gù
放逸故，为与文殊师利等诸大香象共论议故，

wèi yù jiàohuà lè dú sòngzhěshēn ài chándìng gù wèi yǐ shèngxíng fàn
为欲教化乐读诵者深爱禅定故，为以圣行梵

xíngtiānxíng huàzhòngshēng gù wèiguān bú gòngshēn fǎ zàng gù wèi yù
行天行化众生故，为观不共深法藏故，为欲

hē zé fàng yì dì zǐ gù rú lái cháng jì yóushàng lè dìng kuàng
呵责放逸弟子故。如来常寂，犹尚乐定，况

rǔ děng bèi fán nǎowèi jìn ér shēngfàng yì wèi yù hē zé zhū è bǐ
汝等辈烦恼未尽而生放逸？为欲呵责诸恶比

qiū shòu xù bā zhǒng bú jìng zhī wù jí bù shǎo yù bù zhī zú gù wèi
丘受畜八种不净之物及不少欲、不知足故，为

lìngzhòngshēngzūnzhòngsuǒwénchándìng fǎ gù yǐ shì yīn yuán rù chán
令众生尊重所闻禅定法故，以是因缘入禅

dìng kū
定窟。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn wú xiàngdìngzhě míng dà niè pán shì
师子吼言：“世尊！无相定者名大涅槃，是

gù niè pán míng wéi wú xiàng yǐ hé yīn yuán míng wéi wú xiàng
故涅槃名为无相。以何因缘，名为无相？”

⁸³ 大正藏：拘尸那城；永乐北藏及龙藏：拘尸城

shànnán zǐ wú shí xiàng gù hé děngwéi shí suǒwèi sè
“善男子，无十相故。何等为十？所谓色

xiàng shēngxiàng xiāng wèi chùxiàng shēng zhù huàixiàng
相、声相、香、味、触相、生、住、坏相、
nánxiàng nǚ xiàng shì míng shí xiàng wú rú shí xiàng gù míng wú
男相、女相，是名十相。无如是相，故名无
xiàng shànnán zǐ fū zhuóxiàngzhě zé néngshēng chī chī gù shēng
相。善男子，夫著相者，则能生痴，痴故生
ài ài gù xì fù xì fù gù shòushēng shēng gù yǒu sǐ sǐ gù
爱，爱故系缚，系缚故受生，生故有死，死故
wú cháng bù zhuóxiàngzhě zé bù shēng chī bù shēng chī gù zé wú
无常。不著相者，则不生痴，不生痴故则无
yǒu ài wú yǒu ài gù zé wú xì fù wú xì fù gù zé bú shòushēng
有爱，无有爱故则无系缚，无系缚故则不受生，
bú shòushēng gù zé wú yǒu sǐ wú yǒu sǐ gù zé míngwéicháng yǐ
不受生故则无有死，无有死故则名为常。以
shì yì gù nièpánmíngcháng
是义故，涅槃名常。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn hé děng bǐ qiū néngduàn shí xiàng
师子吼言：“世尊！何等比丘能断十相？”

fó yán shànnán zǐ ruò yǒu bǐ qiū shí shí xiū xí sānzhǒng
佛言：“善男子，若有比丘，时时修习三种
xiàngzhě zé duàn shí xiàng shí shí xiū xí sānmèidìngxiàng shí shí
相者，则断十相。时时修习三昧定相，时时
xiū xí zhì huì zhī xiàng shí shí xiū xí shěxiāng shì míngsānxiàng
修习智慧之相，时时修习舍相，是名三相。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn yún hé míngwéidìng huì shěxiàng
师子吼言：“世尊！云何名为定、慧、舍相？”

dìng shì sānmèizhě yī qiè zhòngshēng jiē yǒusānmèi yún hé fāngyán xiū
定是三昧者，一切众生皆有三昧，云何方言修
xí sānmèi ruò xīn zài yī jìng zé míngsānmèi ruò gēng yú yuán zé bù
习三昧？若心在一境则名三昧，若更余缘则不
míngsānmèi rú qí bú dìng fēi yī qiè zhì fēi yī qiè zhì yún hé míng
名三昧。如其不定非一切智，非一切智云何名
dìng ruò yǐ yī xíng dé sānmèizhě qí yú zhūxíng yì fēi sānmèi ruò
定？若以一行得三昧者，其余诸行亦非三昧，若
fēi sānmèi zé fēi yī qiè zhì ruò fēi yī qiè zhì yún hé míngsānmèi
非三昧则非一切智，若非一切智，云何名三昧？

huì shě èr xiàng yì fù rú shì
慧、舍二相亦复如是。”

fó yán shànnán zǐ rú rǔ suǒ yán yuán yú yī jìng dé míng
佛言：“善男子，如汝所言：‘缘于一境得名
sānmèi qí yú zhū yuán bù míng sānmèi shì yì bù rán hé yǐ gù
三昧，其余诸缘不名三昧。’是义不然。何以故？

rú shì yú yuán yì yī jìng gù xíng yì rú shì
如是余缘亦一境故，行亦如是。

yòu yán zhòng shēng xiān yǒu sānmèi bù xū xiū zhě shì yì bù
“又，言众生先有三昧不须修者，是亦不
rán suǒ yǐ zhě hé yán sānmèi zhě míng shàn sānmèi yī qiè zhòng
然。所以者何？言三昧者，名善三昧，一切众
shēng zhēn shí wèi yǒu yún hé ér yán bù xū xiū xí yǐ zhù rú shì shàn
生真实未有，云何而言不须修习？以住如是善
sānmèi zhōng guān yī qiè fǎ míng shàn huì xiàng bú jiàn sānmèi zhì huì
三昧中观一切法，名善慧相。不见三昧智慧
yì xiàng shì míng shě xiàng
异相，是名舍相。

fù cì shànnán zǐ ruò qǔ sè xiàng bù néng guān sè cháng
“复次，善男子，若取色相，不能观色常、
wú cháng xiàng shì míng sānmèi ruò néng guān sè cháng wú cháng xiàng
无常相，是名三昧；若能观色常、无常相，
shì míng huì xiàng sānmèi huì děng guān yī qiè fǎ shì míng shě xiàng
是名慧相；三昧慧等观一切法，是名舍相。

shànnán zǐ rú shàn yù jià sì chí jí dé suǒ chí jí dé
“善男子，如善御驾驷，迟疾得所；迟疾得
suǒ gù míng shě xiàng pú sà yì ěr ruò sānmèi duō zhě zé xiū xí
所，故名舍相。菩萨亦尔，若三昧多者则修习
huì ruò huì duō zhě zé xiū xí sānmèi sānmèi huì děng zé míng wéi
慧；若慧多者则修习三昧；三昧慧等，则名为
shě
舍。

shànnán zǐ shí zhù pú sà zhì huì lì duō sānmèi lì shǎo
“善男子，十住菩萨智慧力多、三昧力少，
shì gù bù dé míng jiàn fó xìng shēng wén yuán jué sānmèi lì duō zhì
是故不得明见佛性；声闻、缘觉三昧力多、智
huì lì shǎo yǐ shì yīn yuán bú jiàn fó xìng zhū fó shì zūn dìng huì
慧力少，以是因缘不见佛性；诸佛世尊，定慧

děng gù míngjiàn fó xìng liǎoliǎo wú ài⁸⁴ rú guānzhǎngzhōng ān mó
等故，明见佛性，了了无碍⁸⁴，如观掌中菴摩
lè guǒ jiàn fó xìngzhě míngwéishěxiàng
勒果。见佛性者，名为舍相。

shē mó tā zhě míngwéinéngmiè néngmiè yī qiè fánǎo jié gù
“奢摩他者名为能灭，能灭一切烦恼结故。

yòu shē mó tā zhě míngyuēnéngtiáo néngtiáozhūgēn è bú shàn gù
又，奢摩他者名曰能调，能调诸根恶不善故。

yòu shē mó tā zhě míngyuē jì jìng nénglìng sān yè chéng jì jìng gù
又，奢摩他者名曰寂静，能令三业成寂静故。

yòu shē mó tā zhě míngyuēyuǎn lí nénglìng zhòngshēng lí wǔ yù gù
又，奢摩他者名曰远离，能令众生离五欲故。

yòu shē mó tā zhě míngyuēnéngqīng néngqīngtān yù chēn huì yú
又，奢摩他者名曰能清，能清贪欲、瞋恚、愚
chī sānzhuó fǎ gù yǐ shì yì gù gù míngdìngxiàng
痴三浊法故。以是义故，故名定相。

pí pó shè nà míngwéizhèngjiàn yì míngliǎojiàn míngwéi
“毗婆舍那名为正见，亦名了见，名为

néngjiàn míngyuēbiànjiàn míng cì dì jiàn míngbié xiàngjiàn shì
能见，名曰遍见，名次第见，名别相见，是
míngwéi huì
名为慧。

yōu bì chāzhě míngyuēpíngděng yì míng bù zhēng yòumíng
“忧毕叉者名曰平等，亦名不诤，又名

bù guān yì míng bù xíng shì míngwéishě
不观，亦名不行，是名为舍。

shànnán zǐ shē mó tā yǒu èr zhǒng yī⁸⁶ shì jiān
“善男子，奢摩他⁸⁵有二种：一⁸⁶、世间；

èr chū shì jiān
二、出世间。

fù yǒu èr zhǒng yī⁸⁷ chéng jiù èr bù chéng jiù
“复有二种：一⁸⁷、成就；二、不成就。

chéng jiù zhě suǒ wèi zhū fó pú sà bù chéng jiù zhě suǒ wèi shēng
成就者，所谓诸佛菩萨；不成就者，所谓声

⁸⁴ 大正藏：碍

⁸⁵ 大正藏：奢摩他者；永乐北藏及龙藏：奢摩他

⁸⁶ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

⁸⁷ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

wén pì zhī fó děng
闻、辟支佛等。

fù yǒu sān zhǒng xià zhōng shàng xià zhě wèi zhū
“复有三种：下⁸⁸、中、上。下者，谓诸
fán fū zhōng zhě shēng wén yuán jué shàng zhě zhū fó pú sà
凡夫；中者，声闻、缘觉；上者，诸佛菩萨。

fù yǒu sì zhǒng yī tuì èr zhù sān jìn sì
“复有四种：一、退；二、住；三、进；四、
néng dà lì yì
能大利益。

fù yǒu wǔ zhǒng suǒ wèi wǔ zhì sān mèi hé děng wéi wǔ
“复有五种：所谓五智三昧。何等为五？
yī wú shí sān mèi èr wú guò sān mèi sān shēn yì qīng jìng yī
一、无食三昧；二、无过三昧；三、身意清净一
xīn sān mèi sì yīn guǒ jù lè sān mèi wǔ cháng niàn sān mèi
心三昧；四、因果俱乐三昧；五、常念三昧。

fù yǒu liù zhǒng yī guān gǔ sān mèi èr cí sān mèi
“复有六种：一、观骨三昧；二、慈三昧；
sān guān shí èr yīn yuán sān mèi sì ā nà bō⁸⁹ nà sān mèi wǔ
三、观十二因缘三昧；四、阿那波⁸⁹那三昧；五、
niàn jué guān sān mèi liù guān shēng miè sān mèi
念觉观三昧；六、观生灭三昧。

fù yǒu qī zhǒng suǒ wèi qī jué fēn yī niàn jué fēn
“复有七种，所谓七觉分：一、念觉分；
èr zé fǎ jué fēn sān jīng jìn jué fēn sì xǐ jué fēn wǔ
二、择法觉分；三、精进觉分；四、喜觉分；五、
chú jué fēn liù dìng jué fēn qī shě jué fēn
除觉分；六、定觉分；七、舍觉分。

fù yǒu qī zhǒng yī xū tuó huán sān mèi èr sī tuó
“复有七种：一、须陀洹三昧；二、斯陀
hán sān mèi sān ā nà hán sān mèi sì ā luó hàn sān mèi wǔ
含三昧；三、阿那含三昧；四、阿罗汉三昧；五、
pì zhī fó sān mèi liù pú sà sān mèi qī rú lái jué zhī sān mèi
辟支佛三昧；六、菩萨三昧；七、如来觉知三昧。

fù yǒu bā zhǒng wèi bā jiě tuō sān mèi yī nèi yǒu sè xiàng
“复有八种，谓八解脱三昧：一、内有色相

⁸⁸ 大正藏：谓下；永乐北藏及龙藏：下

⁸⁹ 大正藏：婆

wàiguān sè jiě tuō sānmèi èr nèi wú sè xiàngwàiguān sè jiě tuō sān
外观⁹⁰色解脱三昧；二、内无色相外观色解脱三
 mèi sān jìng jiě tuōshēnzhèngsānmèi sì kōngchù jiě tuō sānmèi
昧；三、净解脱身证三昧；四、空处解脱三昧；
 wǔ shí chù jiě tuō sānmèi liù wú suǒyǒuchù jiě tuō sānmèi qī
五、识处解脱三昧；六、无所有处解脱三昧；七、
 fēi yǒuxiǎng fēi wú xiǎngchù jiě tuō sānmèi bā miè jìn dìng jiě tuō sān
非有想非无想处解脱三昧；八、灭尽定解脱三
 mèi
昧。

fù yǒu jiǔ zhǒng suǒwèi jiǔ cì dì dìng sì chán sì kōng
“复有九种，所谓九次第定：四禅、四空

jí miè jìn dìngsānmèi
及灭尽定三昧。

fù yǒu shí zhǒng suǒwèi shí yī qiè chùsānmèi hé děng shí
“复有十种，所谓十一切处三昧。何等十

yī dì yī qiè chùsānmèi èr shuǐ yī qiè chùsānmèi sān
⁹¹ **？一⁹²、地一切处三昧；二⁹³、水一切处三昧；三**

fēng yī qiè chùsānmèi sì qīng yī qiè chùsānmèi wǔ
⁹⁴ **、风一切处三昧；四⁹⁵、青一切处三昧；五⁹⁶、**

huáng yī qiè chùsānmèi liù chì yī qiè chùsānmèi qī bái
黄一切处三昧；六⁹⁷、赤一切处三昧；七⁹⁸、白

yī qiè chùsānmèi bā kōng yī qiè chùsānmèi jiǔ shí yī qiè
一切处三昧；八⁹⁹、空一切处三昧；九¹⁰⁰、识一切

chùsānmèi shí wú suǒyǒu yī qiè chùsānmèi
处三昧；十¹⁰¹、无所有一切处三昧。

fù yǒu wú shù zhǒng suǒwèi zhū fó pú sà
“复有无数种，所谓诸佛菩萨。

⁹⁰ 大正藏：内有色相外观；永乐北藏及龙藏：色观；校勘：内有色相外观

⁹¹ 大正藏：为十；永乐北藏及龙藏：十

⁹² 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

⁹³ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

⁹⁴ 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

⁹⁵ 大正藏：四者；永乐北藏及龙藏：四

⁹⁶ 大正藏：五者；永乐北藏及龙藏：五

⁹⁷ 大正藏：六者；永乐北藏及龙藏：六

⁹⁸ 大正藏：七者；永乐北藏及龙藏：七

⁹⁹ 大正藏：八者；永乐北藏及龙藏：八

¹⁰⁰ 大正藏：九者；永乐北藏及龙藏：九

¹⁰¹ 大正藏：十者；永乐北藏及龙藏：十

shànnán zǐ shì míngsānmèixiàng
“善男子，是名三昧相。”

shànnán zǐ huì yǒu èr zhǒng yī shì jiān èr chū
“善男子，慧有二种：一¹⁰²、世间；二、出

shì jiān
世间。

fù yǒusānzhǒng yī bō rě è pí pó shè nà
“复有三种：一¹⁰³、般若；二¹⁰⁴、毗婆舍那；

sān shé nà bō rě zhě míng yī qiè zhòngshēng pí pó shè nà
三¹⁰⁵、阇那。般若者，名一切众生；毗婆舍那

zhě yī qiè shèngrén shé nà zhě zhū fó pú sà yòu bō rě zhě
者，一切圣人；阇那者，诸佛菩萨。又，般若者，

míngwéi bié xiàng pí pó shè nà míngwéi zǒng xiàng shé nà zhě
名为别相；毗婆舍那¹⁰⁶，名为总相；阇那者，

míngwéi pò xiàng
名为破相。

fù yǒu sì zhǒng suǒ wèiguān sì zhēn dì
“复有四种，所谓观四真谛。”

shànnán zǐ wèisān shì gù xiū shē mó tā hé děng sān
“善男子，为三事故，修奢摩他。何等三

107? yī bú fàng yì gù èr zhuāngyán dà zhì gù sān
¹⁰⁷？一¹⁰⁸、不放逸故；二¹⁰⁹、庄严大智故；三¹¹⁰、

dé zì zài gù
得自在故。

fù cì wèisān shì gù xiū pí pó shè nà hé děng wèi sān
“复次，为三事故，修毗婆舍那。何等为三？”

yī wèiguānshēng sǐ è guǒbào gù èr wèi yù zēngzhǎngzhū
一¹¹¹、为观生死恶果报故；二¹¹²、为欲增长诸

102 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

103 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

104 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

105 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

106 大正藏：毗婆舍那者；永乐北藏及龙藏：毗婆舍那

107 大正藏：何等为三；永乐北藏及龙藏：何等三

108 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

109 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

110 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

111 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

112 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

shàngēn gù sānzhě wèi pò yī qiè zhū fán nǎo gù
善根故；三者、为破一切诸烦恼故。”

大般涅槃经卷第二十八

dà bō niè pán jīng juàn dì èr shí jiǔ
大般涅槃经卷第二十九

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshāmén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

shī zǐ hǒu pú sà pǐn dì èr shí sān zhī wǔ¹¹³
师子吼菩萨品第二十三之五

shī zǐ hǒuyán shì zūn rú jīngzhōngshuō ruò pí pó shè nà
师子吼言：“世尊！如经中说，若毗婆舍那

néng pò fánǎo hé gù fù xiū shē mó tā yé
能破烦恼，何故复修奢摩他耶？”

fó yán shànnán zǐ rǔ yán pí pó shè nà pò fánǎozhě
佛言：“善男子，汝言毗婆舍那破烦恼者，

shì yì bù rán hé yǐ gù yǒu zhì huì shí zé wú fánǎo yǒu fánǎo
是义不然。何以故？有智慧时则无烦恼，有烦恼

shí zé wú zhì huì yún hé ér yán pí pó shè nà néng pò fánǎo shàn
时则无智慧。云何而言毗婆舍那能破烦恼？善

nán zǐ pì rú míng shí wú àn àn shí wú míng ruò yǒushuō yán míng
男子，譬如明时无暗，暗时无明。若有说言明

néng pò àn wú yǒu shì chù shànnán zǐ shéiyǒu zhì huì shéiyǒu
能破暗，无有是处。善男子，谁有智慧？谁有

fánǎo ér yán zhì huì néng pò fánǎo rú qí wú zhě zé wú suǒ pò
烦恼？而言智慧能破烦恼，如其无者，则无所破。

shànnán zǐ ruò yán zhì huì néng pò fánǎo wéidào gù pò
“善男子，若言智慧能破烦恼，为到故破？

bú dào gù pò ruò bú dào pò zhě fán fū zhòngshēng zé yīngnéng pò
不到故破？若不到破者，凡夫众生则应能破。

ruò dào gù pò zhě chūniànyīng pò ruò chūniàn bú pò hòu yì bú pò
若到故破者，初念应破；若初念不破，后亦不破；

ruò chūdàobiàn pò shì zé bú dào yún hé shuō yán zhì huì néng pò
若初到便破，是则不到，云何说言智慧能破？

¹¹³ 大正藏：师子吼菩萨品之五

ruò yán dào yǔ bú dào ér néng pò zhě shì yì bù rán
若言到与不到而能破者，是义不然。

fù cì pí pó shè nà pò fán nǎo zhě wéi dú néng pò wéi
“复次，毗婆舍那破烦恼者，为独能破？为
bàn gù pò ruò dú néng pò pú sà hé gù xiū bā zhèng dào ruò
伴故破？若独能破，菩萨何故修八正道？若
bàn gù pò dāng zhī dú zé bù néng pò yě ruò dú bù néng bàn yì
伴故破，当知独则不能破也；若独不能，伴亦
bù néng rú yī máng rén bù néng jiàn sè suī bàn zhòng máng yì bù
不能。如一盲人不能见色，虽伴众盲亦不
néng jiàn pí pó shè nà yì fù rú shì
能见；毗婆舍那亦复如是。

shàn nán zǐ rú dì jiān xìng huǒ rè xìng shuǐ shī xìng fēng
“善男子，如地坚性、火热性、水湿性、风
dòng xìng ér dì jiān xìng nǎi zhì fēng dòng xìng fēi yīn yuán zuò qí
动性，而地坚性，乃至风动性，非因缘作，其
xìng zì ěr rú sì dà xìng fán nǎo yì ěr xìng zì shì duàn ruò shì
性自尔。如四大性，烦恼亦尔，性自是断。若是
duàn zhě yún hé ér yán zhì huì néng duàn yǐ shì yì gù pí pó shè
断者，云何而言智慧能断？以是义故，毗婆舍
nà jué dìng bù néng pò zhū fán nǎo
那决定不能破诸烦恼。

shàn nán zǐ rú yán xìng xián lìng yì wù xián mì běn xìng gān
“善男子，如盐性咸，令异物咸；蜜本性甘，
lìng yì wù gān shuǐ běn xìng shī lìng yì wù shī zhì huì xìng miè lìng
令异物甘；水本性湿，令异物湿。智慧性灭，令
fǎ miè zhě shì yì bù rán hé yǐ gù ruò fǎ wú miè yún hé
法¹¹⁴灭者，是义不然。何以故？若法无灭，云何
zhì huì qiáng néng lìng miè ruò yán yán xián lìng yì wù xián huì miè yì ěr
智慧强能令灭？若言盐咸令异物咸，慧灭亦尔，
lìng yì fǎ miè zhě shì yì bù rán hé yǐ gù zhì huì zhī xìng niàn
令¹¹⁵异法灭者，是亦不然。何以故？智慧之性念
niàn miè gù ruò niàn niàn miè yún hé ér yán néng miè tā fǎ yǐ shì
念灭故。若念念灭，云何而言能灭他法？以是
yì gù zhì huì zhī xìng bù pò fán nǎo
义故，智慧之性不破烦恼。

¹¹⁴ 大正藏：异法；永乐北藏及龙藏：法

¹¹⁵ 大正藏：能令；永乐北藏及龙藏：令

shànnán zǐ yī qiè zhū fǎ yǒu èr zhǒngmiè yī xìngmiè
“善男子，一切诸法有二种灭：一¹¹⁶、性灭；

èr¹¹⁷、毕竟灭。若性灭者，云何而言智慧能灭？

ruò yán zhì huì néngmiè fánǎo rú huǒshāo wù shì yì bù rán hé
若言智慧能灭烦恼，如火烧物，是义不然。何

yǐ gù rú huǒshāo wù zé yǒu yí jìn zhì huì ruò ěr yīngyǒu yú jìn
以故？如火烧物则有遗烬；智慧若尔，应有余烬。

rú fǔ fá shù pò chù kě jiàn zhì huì ruò ěr yǒu hé kě jiàn huì
如斧伐树，破处可见；智慧若尔，有何可见？慧

ruò néng lìng fánǎo lí zhě rú shì fánǎo yīng yú chù xiàn rú zhū wài
若能令烦恼离者，如是烦恼应余处现，如诸外

dào lí liù dà chéng jū shī chéng xiàn ruò shì fánǎo bù yú chù xiàn
道离六大城，拘尸城现。若是烦恼不余处现，

zé zhī zhì huì bù néng lìng lí
则知智慧不能令离。

shànnán zǐ yī qiè zhū fǎ xìng ruò zì kōng shéi néng lìng shēng
“善男子，一切诸法性若自空，谁能令生？

shéi néng lìng miè shēng yì miè yì wú zào zuò zhě shànnán zǐ ruò
谁能令灭？生异灭异，无造作者。善男子，若

xiū xí dìng zé dé rú shì zhèng zhì zhèng jiàn yǐ shì yì gù wǒ jīng
修习定，则得如是正智正见。以是义故，我经

zhōng shuō ruò yǒu bǐ qiū xiū xí dìng zhě néng jiàn wǔ yīn chū miè zhī
中说：‘若有比丘修习定者，能见五阴出¹¹⁸灭之

xiàng shànnán zǐ ruò bù xiū dìng shì jiān zhī shì shàng bù néng liǎo
相。’善男子，若不修定，世间之事尚不能了，

kuàng yú chū shì ruò wú dìng zhě píng chù diān zhūì xīn yuán yì fǎ
况于出世？若无定者，平处颠坠，心缘异法，

kǒu xuān yì yán ěr wén yì shēng xīn jiě yì yì yù zào yì zì
口宣异言，耳闻异声，心解异义，欲造异字，

shǒu shū yì wén yù xíng yì lù shēn shè yì jìng ruò yǒu xiū xí sān mèi
手书异文，欲行异路，身涉异径。若有修习三昧

dìng zhě zé dà lì yì nǎi zhì ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí
定者，则大利益，乃至阿耨多罗三藐三菩提。

¹¹⁶ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

¹¹⁷ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

¹¹⁸ 大正藏：生

shànnán zǐ pú sà mó hē sà jù zú èr fǎ néng dà lì yì
“善男子，菩萨摩诃萨具足二法能大利益：

yī dìng èr zhì shànnán zǐ rú yì jiāncǎo zhí jí zé duàn
一、定；二、智。善男子，如刈菅草，执急则断；

pú sà mó hē sà xiū shì èr fǎ yì fù rú shì shànnán zǐ rú bá jiān
菩萨摩诃萨修是二法亦复如是。善男子，如拔坚

mù xiān yǐ shǒudòng hòu zé yì chū pú sà dìng huì yì fù rú
木，先以手动，后则易出；菩萨定、慧亦复如

shì xiān yǐ dìngdòng hòu yǐ zhì bá shànnán zǐ rú huàn gòu
是，先以定动，后以智拔。善男子，如澣¹¹⁹垢

yī xiān yǐ huī zhī hòu yǐ qīngshuǐ yī zé xiān jié pú sà dìng
衣，先以灰汁，后以清水，衣则鲜洁；菩萨定、

huì yì fù rú shì shànnán zǐ rú xiān dú sòng hòu zé jiě yì pú
慧亦复如是。善男子，如先读诵，后则解义；菩

sà dìng huì yì fù rú shì shànnán zǐ pì rú yǒngrén xiān yǐ
萨定、慧亦复如是。善男子，譬如勇人，先以

kǎi zhàng láo zì zhuāng yán rán hòu yù zhèn néng huài yuàn zéi pú sà
铠仗牢自庄严，然后御阵，能坏怨贼；菩萨

dìng huì yì fù rú shì shànnán zǐ pì rú gōng jiàng gān lì
定、慧亦复如是。善男子，譬如工¹²⁰匠，甘鬲

chéng jīn zì zài suí yì náo jiǎo róng xiāo¹²² pú sà dìng huì yì
¹²¹盛金，自在随意挠搅熔销¹²²；菩萨定、慧亦

fù rú shì shànnán zǐ pì rú míng jìng zhào liǎo miàn xiàng pú sà
复如是。善男子，譬如明镜，照了面像；菩萨

dìng huì yì fù rú shì shànnán zǐ rú xiān píng dì rán hòu xià zhǒng
定、慧亦复如是。善男子，如先平地，然后下种，

xiān cóng shī shòu hòu sī wéi yì pú sà dìng huì yì fù rú shì
先从师受，后思惟义；菩萨定、慧亦复如是。

yǐ shì yì gù pú sà mó hē sà xiū shì èr fǎ néng dà lì yì
以是义故，菩萨摩诃萨修是二法能大利益。

shànnán zǐ pú sà mó hē sà xiū shì èr fǎ tiáoshè wǔ gēn
“善男子，菩萨摩诃萨修是二法，调摄五根，

kān rěn zhòng kǔ suǒ wèi jī kě hán rè dǎ zhì mà rǔ
堪忍众苦，所谓饥、渴、寒、热、打掷、骂辱、

¹¹⁹ 大正藏：浣

¹²⁰ 大正藏：巧

¹²¹ 大正藏：钳錡；永乐北藏及龙藏：甘鬲

¹²² 大正藏：托搅融消；永乐北藏及龙藏：挠搅熔销

è shòusuǒ niè wénméngsuǒ shì chángshè qí xīn bú lìng fàng yì
恶兽所啗、蚊虻所螫，常摄其心，不令放逸，
bú wèi lì yǎng xíng yú fēi fǎ kè chén fán nǎo suǒ bù néng wū bù wéi
不为利养行于非法，客尘烦恼所不能污，不为
zhū xié yì jiàn suǒ huò cháng néng yuǎn lí zhū è jué guān bù jiǔ chéng
诸邪异见所惑，常能远离诸恶觉观，不久成
jiù ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí wèi yù chéng jiù lì yì¹²³ zhòng
就阿耨多罗三藐三菩提，为欲成就利益¹²³众
shēng gù
生故。

shànnán zǐ pú sà mó hē sà xiū shì èr fǎ sì dào bào
“善男子，菩萨摩诃萨修是二法，四倒暴
fēng bù néng chuī dòng rú xū mí shān suī wéi sì fēng zhī suǒ chuī gǔ bù
风不能吹动，如须弥山虽为四风之所吹鼓，不
néng lìng dòng bù wéi wài dào xié shī suǒ bá rú dì shì chuáng bù kě
能令动；不为外道邪师所拔，如帝释幢不可
yí zhuǎn zhòng xié yì shù bù néng kuáng huò cháng shòu wēi miào dì yī
移转；众邪异术不能诳惑，常受微妙第一
ān lè néng jiě rú lái shēn mì mì yì shòu lè bù xīn féng kǔ bù
安乐，能解如来深秘密义，受乐不欣，逢苦不
qī¹²⁴ zhū tiān shì rén gōng jìng zàn tàn míng jiàn shēng sǐ jí fēi shēng sǐ
戚¹²⁴，诸天世人恭敬赞叹，明见生死及非生死，
shàn néng liǎo zhī fǎ jiè fǎ xìng shēn yǒu cháng lè wǒ jìng zhī fǎ
善能了知法界法性，身有常、乐、我、净之法，
shì zé míng wéi dà niè pán lè
是则名为大涅槃乐。

shànnán zǐ dìng xiàng zhě míng kōng sān mèi huì xiàng zhě
“善男子，定相者，名空三昧；慧相者，
míng wú yuàn sān mèi shě xiàng zhě míng wú xiàng sān mèi shànnán zǐ
名无愿三昧；舍相者，名无相三昧。善男子，
ruò yǒu pú sà mó hē sà shàn zhī dìng shí huì shí shě shí jí zhī fēi shí
若有菩萨摩诃萨善知定时、慧时、舍时及知非时，
shì míng pú sà xíng pú tí dào¹²⁵
是名菩萨¹²⁵行菩提道。”

¹²³ 大正藏：利；永乐北藏及龙藏：利益

¹²⁴ 大正藏：戚

¹²⁵ 大正藏：菩萨摩诃萨；永乐北藏及龙藏：菩萨

shī zǐ hǒuyán shì zūn yún hé pú sà zhī shí fēi shí
师子吼言：“世尊！云何菩萨知时非时？”

shànnán zǐ pú sà mó hē sà yīn yú shòu lè shēng dà jiāo
“善男子，菩萨摩诃萨因于受乐生大憍

màn huò yīn shuō fǎ ér shēngjiāomàn huò yīn jīng qín ér shēngjiāomàn
慢，或因说法而生憍慢，或因精勤而生憍慢，

huò yīn jiě yì shàn wèn dá shí ér shēngjiāomàn huò yīn qīn jìn è zhī
或因解义善问答时而生憍慢，或因亲近恶知

shí gù ér shēngjiāomàn huò yīn bù shī suǒ zhòng zhī wù ér shēngjiāomàn
识故而生憍慢，或因布施所重之物而生憍慢，

huò yīn shì jiān shàn fǎ gōng dé ér shēngjiāomàn huò yīn shì jiān háo guì
或因世间善法功德而生憍慢，或因世间豪贵

zhī rén suǒ gōng jìng gù ér shēngjiāomàn dāng zhī ěr shí bù yí xiū zhì
之人所恭敬故而生憍慢，当知尔时不宜修智，

yí yīng xiū dìng shì míng pú sà zhī shí fēi shí
宜应修定，是名菩萨知时非时。

ruò yǒu pú sà qín xiū jīng jìn wèi dé lì yì niè pán zhī lè
“若有菩萨勤修精进，未得利益涅槃之乐，

yǐ bù dé gù shēng yú huǐ xīn yǐ dùngēn gù bù néng tiáo fú wǔ qíng zhū
以不得故生于悔心，以钝根故不能调伏五情诸

gēn zhū gòu fán nǎo shì lì shèng gù zì yí jiè lǜ yǒu léi sǔn gù dāng
根，诸垢烦恼势力盛故自疑戒律，有羸损故，当

zhī ěr shí bù yí xiū dìng yí yīng xiū zhì shì míng pú sà zhī shí fēi shí
知尔时不宜修定，宜应修智，是名菩萨知时非时。

shànnán zǐ ruò yǒu pú sà dìng huì èr fǎ bù píng děng zhě
“善男子，若有菩萨定、慧二法不平等者，

dāng zhī ěr shí bù yí xiū shě èr fǎ ruò děng zé yí xiū zhī shì
当知尔时不宜修舍；二法若等，则宜修之，是

míng pú sà zhī shí fēi shí
名菩萨知时非时。

shànnán zǐ ruò yǒu pú sà xiū xí dìng huì qǐ fán nǎo zhě
“善男子，若有菩萨修习定、慧起烦恼者，

dāng zhī ěr shí bù yí xiū shě yí yīng dú sòng shū xiě jiě shuō shí
当知尔时不宜修舍，宜应读诵、书写、解说十

èr bù jīng niàn fó niàn fǎ niàn sāng niàn jiè niàn tiān niàn
二部经，念佛、念法、念僧、念戒、念天、念

shě shì míng xiū shě
舍，是名修舍。

shànnán zǐ ruò yǒu pú sà xiū xí rú shì sān fǎ xiàng zhě
“善男子，若有菩萨修习如是三法相者，

yǐ shì yīn yuán dé wú xiàng niè pán
以是因缘得无相涅槃。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn wú shí xiàng gù míng dà niè pán
师子吼言：“世尊！无十相故，名大涅槃。

wéi wú xiàng zhě fù yǐ hé yuán míng wéi wú shēng wú chū wú zuò
为无相者，复以何缘名为无生、无出、无作、

wū zhái zhōu guī ān wěn miè dù niè pán jì jìng wú zhū
屋宅、洲、归、安隐、灭度、涅槃、寂静、无诸

bìng kǔ wú suǒ yǒu yé
病苦、无所有耶？”

fó yán shànnán zǐ wú yīn yuán gù gù míng wú shēng
佛言：“善男子，无因缘故，故名无生；

yǐ wú wéi gù gù míng wú chū wú zào yè gù gù míng wú zuò bú
以无为故，故名无出；无造业故，故名无作；不

rù wǔ jiàn gù míng wū zhái lí sì bào shuǐ gù míng wéi zhōu
入五见，故名屋宅；离四暴¹²⁶水，故名为洲；

tiáo zhòng shēng gù gù míng guī yī huài jié zéi gù gù míng ān wěn
调众生故，故名归依；坏结贼故，故名安隐；

zhū jié huǒ miè gù míng miè dù lí jué guān gù gù míng niè pán
诸结火灭，故名灭度；离觉观故，故名涅槃；

yuǎn kuì nào gù míng wéi jì jìng yǒng duàn bì sǐ gù míng wú bìng
远愤闹故，名为¹²⁷寂静；永断必死，故名无病；

yī qiè wú gù míng wú suǒ yǒu shànnán zǐ ruò pú sà zuò shì guān
一切无故，名无所有。善男子，若菩萨¹²⁸作是观

shí jí dé míng liǎo jiàn yú fó xìng
时，即得明了见于佛性。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn pú sà mó hē sà chéng jiù jǐ fǎ
师子吼言：“世尊！菩萨摩诃萨成就几法，

néng jiàn rú shì wú xiàng niè pán zhì wú suǒ yǒu
能见如是无相涅槃至无所有？”

fó yán shànnán zǐ pú sà mó hē sà chéng jiù shí fǎ zé
佛言：“善男子，菩萨摩诃萨成就十法，则

¹²⁶ 大正藏：瀑

¹²⁷ 大正藏：曰

¹²⁸ 大正藏：菩萨摩诃萨；永乐北藏及龙藏：菩萨

néng míng jiàn niè pán wú xiàng zhì wú suǒ yǒu hé děng wéi shí yī ¹²⁹ ,
能明见涅槃无相至无所有。何等为十？一，
xìn xīn jù zú yún hé míng wéi xìn xīn jù zú shēn xìn fó fǎ zhòng
信心具足。云何名为信心具足？深信佛、法、众
sēng shì cháng shí fāng zhū fó fāng biàn shì xiàn yī qiè zhòng shēng jí yī
僧是常，十方诸佛方便示现，一切众生及一
chǎn tí xī yǒu fó xìng bú xìn rú lái shēng lǎo bìng sǐ jí xiū
阐提悉有佛性，不信如来生、老、病、死及修
kǔ xíng tí pó dá duō zhēn shí pò sēng chū fó shēn xuè rú lái bì jìng
苦行、提婆达多真实破僧出佛身血、如来毕竟
rù yú niè pán zhèng fǎ miè jìn shì míng pú sà xìn xīn jù zú
入于涅槃、正法灭尽，是名菩萨信心具足。

èr ¹³⁰ , jìng jiè jù zú yún hé míng wéi jìng jiè jù zú shàn
“二，净戒具足。云何名为净戒具足？善
nán zǐ ruò yǒu pú sà zì yán jiè jìng suī bù yǔ bǐ nǚ rén hé hé
男子，若有菩萨自言戒净，虽不与彼女人和合，
jiàn nǚ rén shí huò gòng cháo tiáo yán yǔ xì xiào rú shì pú sà
见女人时，或共嘲调、言语、戏笑，如是菩萨
chéng jiù yù fǎ huǐ pò jìng jiè wū rǔ fàn xíng lìng jiè zá huì
成就欲法，毁破净戒，污辱梵行，令戒杂秽，
bù dé míng wéi jìng jiè jù zú fù yǒu pú sà zì yán jiè jìng suī bù yǔ
不得名为净戒具足。复有菩萨自言戒净，虽不与
bǐ nǚ rén shēn hé cháo tiáo xì xiào yú bì zhàng wài yáo wén nǚ
彼女人身合、嘲调、戏笑，于壁障外，遥闻女
rén yīng luò huán chuàn zhǒng zhǒng zhū shēng xīn shēng ài zhuó rú shì
人璎珞、环钏种种诸声，心生爱著，如是
pú sà chéng jiù yù fǎ huǐ pò jìng jiè wū rǔ fàn xíng lìng jiè zá
菩萨成就欲法，毁破净戒，污辱梵行，令戒杂
huì bù dé míng wéi jìng jiè jù zú fù yǒu pú sà zì yán jiè jìng suī
秽，不得名为净戒具足。复有菩萨自言戒净，虽
fù bù yǔ nǚ rén hé hé yán yǔ cháo tiáo tīng qí yīn shēng rán
复不与女人和合、言语、嘲调、听其音声，然
jiàn nán zǐ suí zhú nǚ shí huò jiàn nǚ rén suí zhú nán shí biàn shēng tān
见男子随逐女时，或见女人随逐男时，便生贪
zhuó rú shì pú sà chéng jiù yù fǎ huǐ pò jìng jiè wū rǔ fàn xíng
著，如是菩萨成就欲法，毁破净戒，污辱梵行，

¹²⁹ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

¹³⁰ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

lìng jiè zá huì bù dé míng wéi jìng jiè jù zú fù yǒu pú sà zì yán jiè
令戒杂秽，不得名为净戒具足。复有菩萨自言戒
jìng suī fù bù yǔ nǚ rén hé hé yán yǔ cháo tiáo tīng qí yīn shēng
净，虽复不与女人和合、言语、嘲调、听其音声、
jiàn nán nǚ xiāng suí rán wéi shēng tiān shòu wǔ yù lè rú shì pú sà
见男女相随，然为生天受五欲乐，如是菩萨
chéng jiù yù fǎ huǐ pò jìng jiè wū rǔ fàn xíng lìng jiè zá huì
成就欲法，毁破净戒，污辱梵行，令戒杂秽，
bù dé míng wéi jìng jiè jù zú shàn nán zǐ ruò yǒu pú sà qīng jìng chí
不得名为净戒具足。善男子，若有菩萨清净持
jiè ér bù wéi jiè bù wéi shī¹³¹ bō luó mì bù wéi zhòng shēng
戒，而不为戒、不为尸¹³¹波罗蜜、不为众生、
bù wéi lì yǎng bù wéi pú tí bù wéi niè pán bù wéi shēng wén pì
不为利养、不为菩提、不为涅槃、不为声闻辟
zhī fó wéi¹³² wéi zuì shàng dì yī yì gù hù chí jìn jiè shàn nán zǐ
支佛，惟¹³²为最上第一义故护持禁戒，善男子，
shì míng pú sà jìng jiè jù zú
是名菩萨净戒具足。

sān zhě qīn jìn zhū shàn zhī shí shàn zhī shí zhě ruò yǒu néng
“三者，亲近诸善知识。善知识者，若有能

shuō xìn jiè duō wén bù shī zhì huì lìng rén shòu xíng shì
说信、戒、多闻、布施、智慧，令人受行，是
míng pú sà shàn zhī shí yě
名菩萨善知识也。

sì zhě yào yú jì jìng jì jìng zhě suǒ wéi shēn xīn jì jìng
“四者，乐于寂静。寂静者，所谓身心寂静。

guān chá zhū fǎ shēn fǎ jiè shì míng jì jìng
观察诸法甚深法界，是名寂静。

wǔ zhě jīng jìn jīng jìn zhě suǒ wéi xì xīn guān sì shèng
“五者，精进。精进者，所谓系心观四圣

dì¹³³ shè tóu huǒ rán zhōng bú fàng shě shì míng jīng jìn
谛，设头火然，终不舍，是名精进。

liù zhě niàn jù zú niàn jù zú zhě suǒ wéi niàn fó niàn
“六者，念具足。念具足者，所谓念佛、念

¹³¹ 大正藏：尸罗；永乐北藏及龙藏：尸

¹³² 大正藏：唯

¹³³ 大正藏：正

fǎ niànsēng niàn jiè niàntiān niànshě shì míngniàn jù zú
法、念僧、念戒、念天、念舍，是名念具足。

qī zhě ruǎn yǔ ruǎn yǔ zhě suǒ wèi shí yǔ miào yǔ
“七者，软语。软语者，所谓实语、妙语、

xiān yì wèn xùn shí yǔ zhēn yǔ shì míng ruǎn yǔ
先意问讯、时语、真语，是名软语。

bā zhě hù fǎ hù fǎ zhě suǒ wèi shòu yào zhèng fǎ
“八者，护法。护法者，所谓受¹³⁴乐正法，

cháng yào yǎn shuō dú sòng shū xiě sī wéi qí yì guǎng xuān fū
常乐演说、读诵、书写、思惟其义、广宣敷

yáng lìng qí liú bù ruò jiàn yǒu rén shū xiě jiě shuō dú sòng
扬，令其流布。若见有人书写、解说、读诵、

zàn tàn sī wéi yì zhě wèi qiú zī shēng ér gòng yǎng zhī suǒ wèi yī
赞叹、思惟义者，为求资生而供养之，所谓衣

fú yǐn shí wò jù yī yào wèi hù fǎ gù bù xī shēn mìng
服、饮食、卧具、医药。为护法故，不惜身命。

shì míng hù fǎ
是名护法。

jiǔ zhě pú sà jiàn yǒu tóng xué tóng jiè yǒu suǒ fá shǎo
“九者，菩萨¹³⁵见有同学、同戒有所乏少，

zhuǎn cóng tā qǐ xūn bō rǎn yī zhān bìng suǒ xū yī fú yǐn shí
转从他乞，熏钵染衣、瞻病所须、衣服饮食、

wò jù fáng shè ér gòng jǐ zhī
卧具房舍而供给之。

shí zhě jù zú zhì huì zhì huì zhě suǒ wèi guān yú rú lái
“十者，具足智慧。智慧者，所谓观于如来

cháng lè wǒ jìng yī qiè zhòng shēng xī yǒu fó xìng guān fǎ
常、乐、我、净，一切众生悉有佛性，观法

èr xiàng suǒ wèi kōng bù kōng cháng wú cháng lè wú lè
二相，所谓空、不空，常、无常，乐、无乐，

wǒ wú wǒ jìng bú jìng yì fǎ kě duàn yì fǎ bù kě duàn
我、无我，净、不净，异法可断、异法不可断，

yì fǎ cóng yuán shēng yì fǎ cóng yuán jiàn yì fǎ cóng yuán guǒ yì
异法从缘生、异法从缘见、异法从缘果、异

fǎ fēi yuán guǒ shì míng jù zú zhì huì
法非缘果，是名具足智慧。

¹³⁴ 大正藏：爱

¹³⁵ 大正藏：菩萨摩訶萨；永乐北藏及龙藏：菩萨

shànnán zǐ shì míng pú sà jù zú shí fǎ zé néng míng jiàn
“善男子，是名菩萨具足十法则¹³⁶能明见

niè pán wú xiàng
涅槃无相。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn rú fó xiāngào chún tuó rǔ jīn yǐ
师子吼言：“世尊！如佛先告纯陀：‘汝今已

dé jiàn yú fó xìng dé dà niè pán chéng ā nòuduō luó sān miǎo sān
得见于佛性，得大涅槃，成¹³⁷阿耨多罗三藐三

pú tí shì yì yún hé
菩提。’是义云何？”

shì zūn rú fó jīng zhōng shuō ruò shī chùshēng dé bǎi
“世尊！如佛经¹³⁸中说，若施畜生，得百

bèi bào shī yī chǎn tí dé qiān bèi bào shī chí jiè zhě bǎi qiān
倍报；施一阐提，得千倍报；施持戒者，百千

bèi bào ruò shī wàidào duàn fán nǎo zhě dé wú liàng bào shī sì dào
倍报；若施外道断烦恼者，得无量报；施四道

xiàng jí yǐ sì guǒ zhì pì zhī fó dé wú liàng bào shī bú tuì pú sà
向及以四果至辟支佛，得无量报；施不退菩萨

jī zuì hòu shēn zhū dà pú sà rú lái shì zūn suǒ dé fú bào wú liàng wú
及最后身诸大菩萨、如来世尊，所得福报无量无

biān bù kě chēng jì bù kě sī yì chún tuó dà shì ruò shòu rú shì
边，不可称计，不可思议。纯陀大士若受如是

wú liàng bào zhě shì bào wú jìn hé shí dāng dé ā nòuduō luó sān miǎo
无量报者，是报无尽，何时当得阿耨多罗三藐

sān pú tí
三菩提？”

shì zūn jīng zhōng fù shuō ruò rén zhòng xīn zào shàn è yè bì
“世尊！经中复说若人重心造善恶业必

dé guǒ bào ruò xiàn shì shòu ruò cì shēng shòu ruò hòu shì shòu chún
得果报，若现世受、若次生受、若后世受。纯

tuó shàn yè zhòng xīn zuò gù dāng zhī shì yè bì dìng shòu bào ruò dìng
陀善业重心作故，当知是业必定受报。若定

shòu bào yún hé dé chéng ā nòuduō luó sān miǎo sān pú tí yún hé
受报，云何得成阿耨多罗三藐三菩提？云何

¹³⁶ 大正藏：即

¹³⁷ 大正藏：成就；永乐北藏及龙藏：成

¹³⁸ 大正藏：经；永乐北藏及龙藏：佛经

fù dé jiàn yú fó xìng
复得见于佛性？

shì zūn jīng zhōng fù shuō shī sān zhǒng rén guǒ bào wú jìn yī
“世尊！经中复说施三种人果报无尽：一

139 bìng rén è 140 fù mǔ sān 141 rú lái shì zūn jīng zhōng
、病人；二、父母；三、如来。世尊！经中

fù shuō fó gào ā nán yī qiè zhòng shēng rú qí wú yǒu yù jiè yè
复说：佛告阿难：‘一切众生如其无有欲界业

zhě jí dé ā nù duō luó sān miǎo sān pú tí sè wú sè yè yì fù
者，即得阿耨多罗三藐三菩提；色、无色业亦复

rú shì shì zūn rú fǎ jù jì fēi kōng fēi hǎi zhōng fēi rù
如是。’世尊！如法句偈：‘非空非海中，非入

shān shí jiān wú yǒu dì fāng suǒ tuō zhī bú shòu yè yòu ā ní
山石间，无有地方所，脱之不受业。’又，阿尼

lóu tuó yán shì zūn wǒ yì wǎng xī yī yī shí shī bā wàn jié
楼驮言：‘世尊！我忆往昔，以一食施，八万劫

zhōng bú duò sān è shì zūn yī shí zhī shī shàng dé shì bào
中，不堕三恶。’世尊！一食之施尚得是报，

hé kuàng chún tuó xìn xīn shī fó jù zú chéng jiù tán bō luó mì
何况纯陀信心施佛，具足成就檀波罗蜜？

shì zūn ruò shàn guǒ bào bù kě jìn zhě bàng fāng děng jīng
“世尊！若善果报不可尽者，谤方等经、

fàn wǔ nì zuì huǐ sì zhòng jìn yī chǎn tí zuì yún hé kě jìn
犯五逆罪、毁四重禁、一阐提罪，云何可尽？

ruò bù kě jìn yún hé néng dé jiàn yú fó xìng chéng ā nù duō luó sān
若不可尽，云何能得见于佛性、成阿耨多罗三

miǎo sān pú tí
藐三菩提？”

fó yán shàn zāi shàn zāi shàn nán zǐ wéi yǒu èr rén néng
佛言：“善哉！善哉！善男子，唯有二人能

dé wú liàng wú biān gōng dé bù kě chēng jì bù kě xuān shuō néng
得无量无边功德，不可称计，不可宣说，能

jié shēng sǐ piāo liú bào hé xiáng mó yuàn dí cuī mó shèng chuáng
竭生死漂流暴¹⁴²河，降魔怨敌，摧魔胜幢，

139 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

140 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

141 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

142 大正藏：瀑

néngzhuàn rú lái wú shàng fǎ lún yī zhě shàn wèn èr zhě shàn dá
能转如来无上法轮：一者，善问；二者，善答。

shànnán zǐ fó shí lì zhōng yè lì zuì shēn shànnán zǐ
“善男子，佛十力中，业力最深。善男子，
yǒuzhūzhòngshēng yú yè yuánzhōng xīn qīng bú xìn wèi dù bǐ gù
有诸众生，于业缘中，心轻不信，为度彼故，
zuò rú shì shuō
作如是说。

shànnán zǐ yī qiè zuò yè yǒu qīng yǒuzhòng qīng zhòng
“善男子，一切作业有轻、有重。轻、重
èr yè fù gè yǒu èr yī¹⁴³ jué dìng èr bù jué dìng shànnán
二业复各有二：一、决定；二、不决定。善男
zǐ huò yǒu rén yán è yè wú guǒ ruò yán è yè dìng yǒu guǒ zhě
子，或有人言：‘恶业无果，若言恶业定有果者，
yún hé qì xū zhān tuó luó ér dé shēng tiān yāng jué mó luó¹⁴⁴ dé jiě
云何气嘘旃陀罗而得生天？鸯崛魔罗¹⁴⁴得解
tuō guǒ yǐ shì yì gù dāng zhī zuò yè yǒu dìng dé guǒ bú dìng dé
脱果？以是义故，当知作业有定得果、不定得
guǒ wǒ wèi chú duàn rú shì xié jiàn gù yú jīng zhōng shuō rú shì yǔ
果。’我为除断如是邪见故，于经中说如是语：

yī qiè zuò yè wú bù dé guǒ shànnán zǐ huò yǒuzhòng yè kě
‘一切作业，无不得果。’善男子，或有重业可
dé zuò qīng huò yǒu qīng yè kě dé zuò zhòng fēi yī qiè rén wéi yǒu
得作轻，或有轻业可得作重，非一切人，唯有
yú zhì shì gù dāng zhī fēi yī qiè yè xī dìng dé guǒ suī bú dìng
愚、智，是故当知，非一切业悉定得果，虽不定
dé yì fēi bù dé
得，亦非不得。

shànnán zǐ yī qiè zhòngshēng fán yǒu èr zhǒng yī¹⁴⁵
“善男子，一切众生凡有二种：一¹⁴⁵、
zhì rén èr¹⁴⁶ yú rén yǒu zhì zhī rén yǐ zhì huì lì néng lìng
智人；二¹⁴⁶、愚人。有智之人，以智慧力，能令

¹⁴³ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

¹⁴⁴ 大正藏：鸯掘摩罗；永乐北藏及龙藏：鸯崛魔罗

¹⁴⁵ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

¹⁴⁶ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

dì yù jí zhòng zhī yè xiàn shì qīngshòu yú chī zhī rén xiàn shì qīng
地狱极重之业，现世轻受；愚痴之人，现世轻
yè dì yù zhòngshòu
业，地狱重受。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn ruò rú shì zhě zé bù yīng qiú qīng
师子吼言：“世尊！若如是者，则不应求清
jìng fàn xíng jí jiě tuō guǒ
净梵行及解脱果。”

fó yán shànnán zǐ ruò yī qiè yè dìng dé guǒ zhě zé bù
佛言：“善男子，若一切业定得果者，则不
yīng qiú fàn xíng jiě tuō yǐ bú dìng gù zé xiū fàn xíng jí jiě tuō guǒ
应求梵行解脱；以不定故，则修梵行及解脱果。

shànnán zǐ ruò néng yuǎn lí yī qiè è yè zé dé shàn guǒ ruò yuǎn
善男子，若能远离一切恶业则得善果，若远
shàn yè zé dé è guǒ ruò yī qiè yè dìng dé guǒ zhě zé bù yīng qiú xiū
善业则得恶果。若一切业定得果者，则不应求修

xí shèng dào ruò bù xiū dào zé wú jiě tuō yī qiè shèng rén suǒ yǐ
习圣道；若不修道，则无解脱。一切圣人所以
xiū dào wèi huàidìng yè dé qīng bào gù bú dìng zhī yè wú guǒ bào gù
修道，为坏定业得轻报故，不定之业无果报故。

ruò yī qiè yè dìng dé guǒ zhě zé bù yīng qiú xiū xí shèng dào ruò rén
若一切业定得果者，则不应求修习圣道。若人
yuǎn lí xiū xí shèng dào dé jiě tuō zhě wú yǒu shì chù bù dé jiě tuō
远离修习圣道得解脱者，无有是处；不得解脱

dé niè pán zhě yì wú shì chù
得涅槃者，亦无是处。

shànnán zǐ ruò yī qiè yè dìng dé guǒ zhě yī shì suǒ zuò
“善男子，若一切业定得果者，一世所作
chún shàn zhī yè yīng dāng yǒng yǐ cháng shòu ān lè yī shì suǒ zuò
纯善之业，应当永已，常受安乐；一世所作

jí zhòng è yè yì yīng yǒng yǐ shòu dà kǔ nǎo yè guǒ ruò ěr
极重恶业，亦应永已，受大苦恼。业果若尔，
zé wú xiū dào jiě tuō niè pán rén zuò rén shòu pó luó mén zuò pó
则无修道、解脱、涅槃。人作人受，婆罗门作婆

luó mén shòu ruò rú shì zhě zé bù yīng yǒu xià xìng xià yǒu rén yīng
罗门受，若如是者，则不应有下姓下有，人应
cháng rén pó luó mén yīng cháng pó luó mén xiǎo shí zuò yè yīng xiǎo shí
常人，婆罗门应常婆罗门。小时作业应小时

shòu bù yīngzhōngnián jí lǎo shí shòu lǎo shí zuò è shēng dì yù zhōng
受，不应中年及老时受；老时作恶生地狱中，
dì yù chūshēn bù yīngbiànshòu yīngdài lǎo shí rán hòu nǎi shòu ruò lǎo
地狱初身不应便受，应待老时然后乃受。若老
shí bù shā bù yīngzhuàngnián dé shòu ruò wú zhuàngshòu yún hé zhì
时不杀，不应壮年得寿；若无壮寿，云何至
lǎo yè wú shī gù yè ruò wú shī yún hé ér yǒu xiū dào niè
老？业无失故。业若无失，云何而有修道、涅
pán
槃？

shànnán zǐ yè yǒu èr zhǒng dìng yǐ bú dìng dìng yè yǒu
“善男子，业有二种：定以不定。定业有
èr yī¹⁴⁷ bàodìng èr¹⁴⁸ shí dìng huòyǒubàodìng ér shí bú
二：一¹⁴⁷、报定；二¹⁴⁸、时定。或有报定而时不
dìng yuán hé zé shòu huòsān shí shòu suǒ wèixiànshòu shēngshòu
定，缘合则受。或三时受，所谓现受、生受、
hòushòu
后受。

shànnán zǐ ruò dìng xīn zuò shàn è děng yè zuò yǐ shēn
“善男子，若定心作善恶等业，作已深
shēng xìn xīn huān xǐ ruò fā shì yuàngòngyǎngsānbǎo shì míngdìng yè
生信心欢喜，若发誓愿供养三宝，是名定业。

shànnán zǐ zhì zhěshàngēnshēn gù nándòng shì gù néng lìng
“善男子，智者善根深固难动，是故能令
zhòng yè wéiqīng yú chī zhī rén bú shànshēnhòu néng lìng qīng yè ér zuò
重业为轻；愚痴之人不善深厚，能令轻业而作
zhòngbào yǐ shì yì gù yī qiè zhū yè bù míngjué dìng pú sà mó
重报。以是义故，一切诸业不名决定。菩萨摩
hē sà wú dì yù yè wèizhòngshēng gù fā dà shì yuànshēng dì yù
诃萨无地狱业，为众生故，发大誓愿生地狱
zhōng
中。

shànnán zǐ wǎng xī zhòngshēngshòu bǎinián shí héngshā
“善男子，往昔众生寿百年时，恒沙
zhòngshēngshòu dì yù bào wǒ jiàn shì yǐ jí fā dà yuànshòu dì yù
众生受地狱报。我见是已，即发大愿受地狱

¹⁴⁷ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

¹⁴⁸ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

shēn pú sà ěr shí shí wú shì yè wèizhòngshēng gù shòu dì yù guǒ
身。菩萨尔时实无是业，为众生故，受地狱果。

wǒ yú ěr shí zài dì yù zhōng jīng wú liàng suì wèi zhū zuì rén guǎng kāi
我于尔时在地狱中，经无量岁为诸罪人广开

fēn bié shí èr bù jīng zhū rén wén yǐ huài è guǒ bào lìng dì yù kōng
分别十二部经。诸人闻已，坏恶果报，令地狱空，

chú yī chǎn tí shì míng pú sà mó hē sà fēi xiàn shēng hòushòu shì
除一阐提。是名菩萨摩诃萨非现、生、后受是

è yè
恶业。

fù cì shànnán zǐ shì xián jié zhōng wú liàngzhòngshēng
“复次，善男子，是贤劫中，无量众生

duòchùshēngzhōng shòu è yè guǒ wǒ jiàn shì yǐ fù fā shì yuàn
堕畜生中，受恶业果。我见是已，复发誓愿，

wèi yù shuō fǎ dù zhòngshēng gù huò zuò zhāng lù pí gē
为欲说法度众生故，或作麀、鹿、黑、鸽、

mí hóu lóng shé jīn chì yú biē hú tù niú mǎ
猕猴、龙、蛇、金翅、鱼、鳖、狐、兔、牛、马

zhī shēn shànnán zǐ pú sà mó hē sà shí wú rú shì chùshēng è yè
之身。善男子，菩萨摩诃萨实无如是畜生恶业，

yǐ dà yuàn lì wèizhòngshēng gù xiànshòu shì shēn shì míng pú sà mó
以大愿力为众生故，现受是身，是名菩萨摩

hē sà fēi xiàn shēng hòushòu shì è yè
诃萨非现、生、后受是恶业。

fù cì shànnán zǐ shì xián jié zhōng fù yǒu wú liàng wú
“复次，善男子，是贤劫中，复有无量无

biānzhòngshēng shēng è guǐzhōng huò shí tù zhī zhī ròu nóng
边众生，生饿鬼中，或食吐汁、脂、肉、脓、

xuè shǐ niào tì tuò shòumìng wú liàng bǎi qiānwàn suì chū
血、屎、尿、涕、唾，寿命无量百千万岁，初

bù céng wén jiāng shuǐ zhī míng kuàng fù yǎn jiàn ér dé yǐn yé¹⁴⁹ shè
不曾闻浆水之名，况复眼见而得饮耶¹⁴⁹？设

yáo jiàn shuǐ shēng yì wǎng qù dào zé biàn chéng měng huǒ nóng xuè
遥见水，生意往趣，到则变成猛火、脓血。

huò shí bú biàn zé yǒu duō rén shǒu zhí máo shuò¹⁵⁰ zhē hù zhuō chí
或时不变，则有多人手执矛稍¹⁵⁰，遮护捉持，

¹⁴⁹ 大正藏：也

¹⁵⁰ 大正藏：槊

bú lìng dé qián huò xià¹⁵¹ jiàng yǔ zhì shēnchénguǒ shì míng è yè
不令得前。或夏¹⁵¹降雨，至身成火。是名恶业
guǒ bào shàn nán zǐ pú sà mó hē sà shí wú rú shì zhū è yè guǒ
果报。善男子，菩萨摩诃萨实无如是诸恶业果，
wèi huà zhòng shēng lìng dé jiě tuō gù fā shì yuàn shòu rú shì shēn shì
为化众生令得解脱故，发誓愿受如是身，是
míng pú sà mó hē sà fēi xiàn shēng hòu shòu shì è yè
名菩萨摩诃萨非现、生、后受是恶业。

shàn nán zǐ wǒ yú xián jié shēng tú kuài jiā xù yǎng jī
“善男子，我于贤劫生屠脍家，畜养鸡、
zhū niú yáng jiàng liè luó wǎng yú bǔ zhān tuó luó shè zuò
猪、牛、羊，搗猎、罗网、渔捕，旃陀罗舍作
zéi jié dào pú sà shí wú rú shì è yè wèi dù zhòng shēng lìng dé jiě
贼劫盗。菩萨实无如是恶业，为度众生令得解
tuō yǐ dà yuàn lì shòu rú shì shēn shì míng pú sà mó hē sà fēi xiàn
脱，以大愿力受如是身，是名菩萨摩诃萨非现、
shēng hòu shòu shì è yè
生、后受是恶业。

shàn nán zǐ shì xián jié zhōng fù shēng biān dì duō zuò
“善男子，是贤劫中，复生边地，多作
tān yù chēn huì yú chī xí xíng fēi fǎ bú xìn sān bǎo hòu shì guǒ
贪欲、瞋恚、愚痴，习行非法，不信三宝后世果
bào bù néng gōng jìng fù mǔ qīn lǎo qī jiù cháng sù shàn nán zǐ
报，不能恭敬父母亲老、耆旧长宿。善男子，
pú sà ěr shí shí wú shì yè wèi lìng zhòng shēng dé jiě tuō gù yǐ dà
菩萨尔时实无是业，为令众生得解脱故，以大
yuàn lì ér shēng qí zhōng shì míng pú sà mó hē sà fēi xiàn shēng
愿力而生其中，是名菩萨摩诃萨非现、生、
hòu shòu shì è yè
后受是恶业。

shàn nán zǐ shì xián jié zhōng fù shòu nǚ shēn è shēn
“善男子，是贤劫中，复受女身、恶身、
tān shēn chēn shēn chī shēn dù shēn qiān shēn huàn shēn¹⁵²
贪身、瞋身、痴身、妬身、悭身、幻¹⁵²身、
kuáng shēn chán gài zhī shēn shàn nán zǐ pú sà ěr shí yì wú shì
逛身、缠盖之身。善男子，菩萨尔时亦无是

¹⁵¹ 大正藏：天

¹⁵² 大正藏：幼

yè dàn wèi zhòng shēng dé jiě tuō gù yǐ dà yuàn lì yuàn shēng qí
业，但为众 生得解脱故，以大愿力愿生其
zhōng shì míng pú sà mó hē sà fēi xiàn shēng hòu shòu shì è yè
中，是名菩萨摩诃萨非现、生、后受是恶业。

shàn nán zǐ wǒ yú xián jié shòu huáng mén shēn wú gēn
“善男子，我于贤劫受黄门身，无根、
èr gēn jí bù dìng gēn shàn nán zǐ pú sà mó hē sà shí wú rú shì zhū
二根及不定根。善男子，菩萨摩诃萨实无如是诸
è shēn yè wèi lìng zhòng shēng dé jiě tuō gù yǐ dà yuàn lì yuàn shēng
恶身业，为令众 生得解脱故，以大愿力愿生
qí zhōng shì míng pú sà mó hē sà fēi xiàn shēng hòu shòu shì è
其中，是名菩萨摩诃萨非现、生、后受是恶
yè
业。

shàn nán zǐ wǒ yú xián jié fù xí wài dào ní qián zǐ fǎ
“善男子，我于贤劫复习外道尼乾子法，
xìn shòu qí fǎ wú shī wú cí wú shī cí bào wú shàn è yè
信受其法，无施、无祠、无施祠报、无善恶业、
wú shàn è bào wú xiàn zài shì jí wèi lái shì wú cǐ wú bǐ wú yǒu
无善恶报、无现在世及未来世、无此无彼、无有
shèng rén wú biàn huà shēn wú dào niè pán shàn nán zǐ pú sà shí
圣人、无变化身、无道涅槃。善男子，菩萨实
wú rú shì è yè dàn wèi zhòng shēng lìng dé jiě tuō yǐ dà yuàn lì
无如是恶业，但为众 生令得解脱，以大愿力
shòu shì xié fǎ shì míng pú sà mó hē sà fēi xiàn shēng hòu shòu shì
受是邪法，是名菩萨摩诃萨非现、生、后受是
è yè
恶业。

shàn nán zǐ wǒ niàn wǎng xī yǔ tí pó dá duō jù wéi shāng
“善男子，我念往昔，与提婆达多俱为商
zhǔ gè gè zì yǒu wǔ bǎi gǔ rén wèi lì yì gù zhì dà hǎi zhōng cǎi
主，各各自有五百贾人，为利益故，至大海中采
qǔ zhēn bǎo è yè yuán gù lù yù bào fēng chuī huài chuán fǎng
¹⁵³取珍宝。恶业缘故，路遇暴风，吹坏¹⁵⁴船舫，

¹⁵³ 大正藏：采

¹⁵⁴ 大正藏：破

bàndǎng sǐ jìn ěr shí wǒ jí tí pó dá duō bù shāguǒbào cháng
伴党死尽。尔时，我及¹⁵⁵提婆达多不杀果报长
shòuyuán gù wéifēngsuǒ chuī jù zhì lù dì shí tí pó dá duō
寿缘故，为风所吹，俱至陆地。时，提婆达多
fān xī bǎohuò shēng dà yōu kǔ fā shēng tí kū wǒ shí yǔ yán
贪惜宝货，生大忧苦，发声啼哭。我时语言：
tí pó dá duō bù xū tí qì¹⁵⁶ tí pó dá duō jí yǔ wǒ yán
‘提婆达多，不须啼泣¹⁵⁶。’提婆达多即语我言：
dì tīng dì tīng pì rú yǒu rén pín qióng kùn kǔ zhì zhǒng mù
‘谛听！谛听！譬如有人，贫穷困苦，至冢墓
jiān shǒuzhuō sǐ shī ér zuò shì yán yuàn rǔ jīn zhě shī wǒ sǐ lè
间，手捉死尸，而作是言：“愿汝今者施我死乐，
wǒ dāng shī rǔ pín qióng shòu mìng ěr shí sǐ shī jí biàn qǐ zuò
我当施汝贫穷寿命。”尔时，死尸即便起坐，
yǔ pín rén yán shàn nán zǐ pín qióng shòu mìng rǔ zì shòu zhī wǒ
语贫人言：“善男子，贫穷寿命汝自受之，我
jīn shèn¹⁵⁷ lè rú shì sǐ lè shí bù xīn rǔ pín qióng ér shēng rán wǒ
今甚¹⁵⁷乐如是死乐，实不欣汝贫穷而生。”然我
jīn rì jì wú sǐ lè jiān fù pín qióng yún hé ér dé bù tí kū
今日，既无死乐，兼复贫穷，云何而得不啼哭
yé wǒ fù wèi yù rǔ qiě mò chóu jīn yǒu èr zhū jià zhí
耶？’我复慰喻：“汝且莫愁，今有二珠，价直
wú liàng¹⁵⁸ dāng fēn yī méi yǐ xiāng huì shī wǒ jí fēn yǔ fù
无量¹⁵⁸，当分一枚，以相惠施。”我即分与，复
yǔ zhī yán yǒu mìng zhī rén néng dé cǐ bǎo rú qí wú mìng shéi
语之言：“有命之人，能得此宝。如其无命，谁
néng dé yé wǒ shí pí bì yì yī shù xià zhǐ xī mián wò
能得耶？”我时疲弊，诣一树下，止息眠卧。
tí pó dá duō tān xīn chì shèng wèi yú yī zhū jí shēng è xīn cì huài
提婆达多贪心炽盛，为余一珠即生恶心，刺坏
wǒ mù jié duó wǒ zhū wǒ shí huàn chuāng fā shēng shēn hào shí
我目，劫夺我珠。我时患疮，发声呻号，时
yǒu yī nǚ lái zhì wǒ suǒ ér wèn wǒ yán rén zhě hé gù shēn hào
有一女，来至我所，而问我言：“仁者何故呻号

¹⁵⁵ 大正藏：与

¹⁵⁶ 大正藏：哭

¹⁵⁷ 大正藏：甚；永乐北藏：甚；龙藏：其；校勘：甚

¹⁵⁸ 大正藏：数

rú shì wǒ jí wèi qí guǎngshuōběn shì nǚ rén wén yǐ fù chóng
如是？’我即为其广说本事。女人闻已，复重

wèn wǒ rǔ míng zì hé wǒ jí dá yán míng wéi shí yǔ
问我：‘汝名字何？’我即答言：‘名为实语。’

nǚ yán yún hé zhī rǔ wéi shí yǔ yé wǒ jí lì shì ruò wǒ
女言：‘云何知汝为实语耶？’我即立誓：‘若我

jīn yú tí pó dá duō yǒu è xīn zhě mù dāng rú shì yǒng wéi máng xiā
今于提婆达多有恶心者，目当如是，永为盲瞎；

rú qí wú zhě dāng hái dé yǎn yán yǐ qí mù píng fù rú gù
如其无者，当还得眼。’言已，其目平复如故。

shàn nán zǐ shì míng pú sà mó hē sà shuō xiàn shì bào
“善男子，是名菩萨摩诃萨说现世报。

shàn nán zǐ wǒ niàn wǎng xī shēng nán tiān zhū fù dān nà
“善男子，我念往昔，生南天竺富单那

chéng pó luó mén jiā shì shí yǒu wáng míng jiā luó fù qí xìng bào
城婆罗门家。是时有王，名迦罗富，其性暴

è jiāo màn zì dà nián zhuàng sè měi dān zhuó wǔ yù wǒ yú ěr
恶，傲慢自大，年壮色美，耽著五欲。我于尔

shí wèi dù zhòng shēng zài bǐ chéng wài jì mò chán sī ěr shí
时，为度众生，在彼城外，寂默禅思。尔时，

bǐ wáng chūn mò¹⁵⁹ huā fū yǔ qí juàn shǔ gōng rén cǎi¹⁶⁰ nǚ chū
彼王春末¹⁵⁹华敷，与其眷属、宫人、采¹⁶⁰女出

chéng yóu¹⁶¹ guān zài shù lín xià wǔ yù zì yú qí zhū cǎi¹⁶² nǚ shě
城游¹⁶¹观，在树林下五欲自娱。其诸采¹⁶²女，舍

wáng yóu¹⁶³ xì suì zhì wǒ suǒ wǒ shí yù wèi duàn bǐ tān gù ér wèi
王游¹⁶³戏，遂至我所。我时欲为断彼贪故，而为

shuō fǎ shí wáng xún lái jí jiàn wǒ shí biàn shēng è xīn ér wèn
说法。时王寻来，即见我时，便生恶心，而问

wǒ yán rǔ jīn yǐ dé luó hàn guǒ yé wǒ yán bù dé fù
我言：‘汝今已得罗汉果耶？’我言：‘不得。’复

yán huò dé bù hái guǒ yé wǒ yán bù dé fù zuò shì
言：‘获得不还果耶？’我言：‘不得。’复作是

¹⁵⁹ 大正藏：木

¹⁶⁰ 大正藏：姝

¹⁶¹ 大正藏：游

¹⁶² 大正藏：姝

¹⁶³ 大正藏：游

yán rǔ jīn ruò wèi dé shì èr guǒ zé wéi jù zú tān yù fán nǎo yún
言：‘汝今若未得是二果，则为具足贪欲烦恼。云

hé zì zì guān wǒ nǚ rén wǒ jí dá yán dà wáng dāng zhī
何自恣观我女人？’我即答言：‘大王当知，

wǒ jīn suī wèi duàn tān yù jié rán qí nèi xīn shí wú tān zhuó wáng
我今虽未断贪欲结，然其内心实无贪著。’王

yán chī rén shì yǒu zhū xiān fú qì shí guǒ jiàn sè yóu tān kuàng
言：‘痴人！世有诸仙，服气食果，见色犹贪，况

rǔ shèng nián wèi duàn tān yù yún hé jiàn sè ér dāng bù zhuó
汝盛年，未断贪欲，云何见色而当不著？’

wǒ yán dà wáng jiàn sè bù zhuó shí bù yīn yú fú qì shí guǒ jiē
我言：‘大王！见色不著实不因于服气食果，皆

yóu xì xīn wú cháng bú jìng wáng yán ruò yǒu qīng tā ér shēng fēi
由系心无常不净。’王言：‘若有轻他而生诽

bàng yún hé dé míng xiū zhì jìng jiè wǒ yán dà wáng ruò
谤，云何得名修治¹⁶⁴净戒？’我言：‘大王！若

yǒu dù xīn zé yǒu fēi bàng wǒ wú dù xīn yún hé yán bàng
有妬心，则有诽谤。我无妬心，云何言谤？’

wáng yán dà dé yún hé míng jiè dà wáng rěn míng wéi jiè
王言：‘大德！云何名戒？’‘大王！忍名为戒。’

wáng yán ruò rěn shì jiè zhě dāng jié rǔ ěr ruò néng rěn zhě
王言：‘若忍是戒者，当截汝耳，若能忍者，

zhī rǔ chí jiè jí jié qí ěr shí wǒ bèi jié yán róng¹⁶⁵ bú biàn
知汝持戒。’即截其耳。时我被截，颜容¹⁶⁵不变。

shí wáng qún chén jiàn shì shì yǐ jí jiàn wáng yán rú
“时王群臣，见是事已，即谏王言：‘如

shì dà shì bù yīng jiā hài wáng gào zhū chén rǔ děng yún hé zhī
是大士，不应加害。’王告诸臣：‘汝等云何知

shì dà shì zhū chén dá yán jiàn shòu kǔ shí róng sè bú biàn
是大士？’诸臣答言：‘见受苦时，容色不变。’

wáng fù yǔ yán wǒ dāng gèng shì zhī biàn bú biàn jí yì qí bí
王复语言：‘我当更试，知变不变。’即劓其鼻，

yuè qí shǒu zú ěr shí pú sà yǐ yú wú liàng wú biān shì zhōng xiū
刖其手足。尔时，菩萨已于无量无边世中，修

xí cí bēi mǐn kǔ zhòng shēng shí sì tiān wáng xīn huái mǐn cùn
习慈悲，悯苦众生；时，四天王心怀瞋忿，

¹⁶⁴ 大正藏：持

¹⁶⁵ 大正藏：色

yù shā lì shí wángjiàn shì yǐ xīn dà bù wèi fù zhì wǒ suǒ cháng
雨沙砾石。王见是已，心大怖畏，复至我所，长
guì ér yán wéiyuàn āi mǐn tīng wǒ chàn huǐ wǒ yán dà wáng
跪而言：‘惟愿哀悯，听我忏悔。’我言：‘大王！
wǒ xīn wú chēn yì rú wú tān wángyán dà dé yún hé dé
我心无瞋，亦如无贪。’王言：‘大德！云何得
zhī xīn wú chēnhèn wǒ jí lì shì wǒ ruò zhēn shí wú chēnhènzhě
知心无瞋恨？’我即立誓：‘我若真实无瞋恨者，
lìng wǒ cǐ shēnpíng fù rú gù fā shì yuàn yǐ shēn jí píng fù
令我此身平复如故。’发是愿已，身即平复。

shì míng pú sà mó hē sà shuō xiàn shì bào
“是名菩萨摩诃萨说现世报。

shànán zǐ shàn yè shēngbào hòubào jí bú shàn yè
“善男子，善业生报、后报，及不善业，
yì fù rú shì pú sà mó hē sà dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
亦复如是。菩萨摩诃萨得阿耨多罗三藐三菩提
shí yī qiè zhū yè xī dé xiànbào
时，一切诸业悉得现报。

bú shàn è yè dé xiànbào zhě rú wáng zuò è tiānjiàng è
“不善恶业得现报者，如王作恶，天降恶

yǔ yì rú yǒurén shì liè shī pí chù jí bǎo sè lù qí shǒuduò luò
雨。亦如有人，示猎师罟处及宝色鹿，其手堕落，
shì míng è yè xiànshòuguǒbào shēngbào zhě rú yī chǎn tí fàn
是名恶业现受果报。生报者，如一阐提、犯
sì zhòng jìn jí wǔ nì zuì hòubào zhě rú chí jiè rén shēn fā shì
四重禁及五逆罪。后报者，如持戒人，深发誓
yuàn yuàn wèi lái shì cháng dé rú shì jìng jiè zhī shēn ruò yǒuzhòng
愿：‘愿未来世，常得如是净戒之身。若有众
shēngshòu bǎi nián shí bā shí nián shí yú zhōng dāng zuò zhuàn lún shèng
生寿百年时、八十年时，于中当作转轮圣
wáng jiàohuà zhòng shēng
王，教化众生。’

shànán zǐ ruò yè dìng dé xiàn shì bào zhě zé bù néng dé
“善男子，若业定得现世报者，则不能得

shēngbào hòubào pú sà mó hē sà xiū sān shí èr dà rén xiàng yè
生报、后报。菩萨摩诃萨修三十二大人相业，
zé bù néng dé xiàn shì bào yě ruò yè bù dé sānzhǒng bào zhě shì míng
则不能得现世报也。若业不得三种报者，是名

bú dìng
不定。

shànnán zǐ ruò yán zhū yè dìng dé bào zhě zé bù dé yǒu xiū
“善男子，若言诸业定得报者，则不得有修

xí fàn xíng jiě tuō niè pán dāng zhī shì rén fēi wǒ dì zǐ shì mó
习梵行、解脱、涅槃。当知是人非我弟子，是魔

juàn shǔ ruò yán zhū yè yǒu dìng bú dìng dìng zhě xiàn bào shēng
眷属。若言诸业有定、不定，定者，现报、生

bào hòu bào bú dìng zhě yuán hé zé shòu bù hé bú shòu yǐ
报、后报；不定者，缘合则受，不合不受。以

shì yì gù yīng yǒu fàn xíng jiě tuō niè pán dāng zhī shì rén zhēn
是义故，应有梵行、解脱、涅槃。当知是人真

wǒ dì zǐ fēi mó juàn shǔ
我弟子，非魔眷属。

shànnán zǐ yī qiè zhòng shēng bú dìng yè duō jué dìng yè
“善男子，一切众生不定业多，决定业

shǎo yǐ shì yì gù yǒu xiū xí dào xiū xí dào gù jué dìng zhòng
少。以是义故，有修习道。修习道故，决定重

yè kě shǐ qīng shòu bú dìng zhī yè fēi shēng bào shòu
业可使轻受，不定之业非生报受。

shànnán zǐ yǒu èr zhǒng rén yī¹⁶⁶ bú dìng zuò dìng bào
“善男子，有二种人：一¹⁶⁶、不定作定报，

xiàn bào zuò shēng bào qīng bào zuò zhòng bào yīng rén zhōng shòu zài dì yù
现报作生报，轻报作重报，应人中受在地狱

shòu èr¹⁶⁷ dìng zuò bú dìng yīng shēng shòu zhě huí wéi xiàn shòu zhòng
受；二¹⁶⁷、定作不定，应生受者回为现受，重

bào zuò qīng yīng dì yù shòu rén zhōng qīng shòu rú shì èr rén yī
报作轻，应地狱受人中轻受。如是二人，一、

yú èr zhì zhì zhě wéi qīng yú zhě lìng zhòng
愚；二、智，智者为轻，愚者令重。

shànnán zǐ pì rú èr rén yú wáng yǒu zuì juàn shǔ duō
“善男子，譬如二人，于王有罪，眷属多

zhě qí zuì zé qīng juàn shǔ shǎo zhě yīng qīng gèng zhòng yú zhì
者，其罪则轻；眷属少者，应轻更重。愚、智

zhī rén yì fù rú shì zhì zhě shàn yè duō gù zhòng zé qīng shòu
之人，亦复如是，智者善业多故，重则轻受；

¹⁶⁶ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

¹⁶⁷ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

yú zhěshàn yè shǎo gù qīng zé zhòngshòu
愚者善业少故，轻则重受。

shànnán zǐ pì rú èr rén yī rén féi zhuàng yī rén
“善男子，譬如二人，一人¹⁶⁸肥壮；一人

¹⁶⁹léi shòu jù mòshēn ní féi zhuàngnéngchū léi zhě zé mò
¹⁶⁹羸瘦，俱没深泥，肥壮能出，羸者则没。

shànnán zǐ pì rú èr rén jù gòng fú dú yī yòuzhòu
“善男子，譬如二人，俱共服毒，一有咒

lì jí ā qié tuó yī zhě wú yǒu yǒuzhòuyàozhě dú bù néngshāng
力及阿伽陀；一者无有。有咒药者，毒不能伤；

wú zhòuyàozhě fú shí jí sǐ
无咒药者，服时即死。

shànnán zǐ pì rú èr rén jù duō yǐn jiāng yī huǒ shì
“善男子，譬如二人，俱多饮浆，一火势

shèng yī zé wēiruò huǒ shì duōzhě zé néngxiāohuà huǒ shì ruò
盛，一则微弱。火势多者，则能消化；火势弱

zhě zé wéi qí huàn
者，则为其患。

shànnán zǐ pì rú èr rén wéiwángsuǒ xì yī yǒu zhì
“善男子，譬如二人，为王所系，一有智

huì yī zé yú chī qí yǒu zhì zhě zé néng dé tuō yú chī zhī rén
慧，一则愚痴。其有智者，则能得脱；愚痴之人，

wú yǒutuō qī
无有脱期。

shànnán zǐ pì rú èr rén jù shèxiǎn lù yī zé yǒu mù
“善男子，譬如二人，俱涉险路，一则有目，

yī zé máng gǔ yǒu mù zhī rén zhí guò wú huàn mángzhězhùiluò
一则盲瞽。有目之人，直过无患；盲者坠落，

duòshēnkēngxiǎn
堕深坑险。

shànnán zǐ pì rú èr rén jù gòng yǐn jiǔ yī zé duō
“善男子，譬如二人，俱共饮酒，一则多

shí ¹⁷⁰ yī zé shǎo shí ¹⁷¹ qí duō shí ¹⁷² zhě yǐn zé wú kǔ ¹⁷³ qí
食¹⁷⁰，一则少食¹⁷¹。其多食¹⁷²者，饮则无苦¹⁷³；其

¹⁶⁸ 大正藏：则

¹⁶⁹ 大正藏：则

¹⁷⁰ 大正藏：饮

¹⁷¹ 大正藏：饮

shǎo shí¹⁷⁴ zhě yǐn zé chéng huàn
少食¹⁷⁴者，饮则成患。

shàn nán zǐ pì rú èr rén jù dí yuàn zhèn yī zé kǎi
“善男子，譬如二人，俱敌怨阵，一则铠

zhàng jù zú zhuāng yán yī zé bái¹⁷⁵ shēn qí yǒu zhàng zhě néng pò
仗具足庄严，一则白¹⁷⁵身。其有仗者，能破

yuàn dí qí bái¹⁷⁶ shēn zhě bù néng zì miǎn¹⁷⁷
怨敌；其白¹⁷⁶身者，不能自免¹⁷⁷。

fù yǒu èr rén fèn huī wū yī yī jué xún huàn¹⁷⁸ yī jué
“复有二人，粪秽污衣，一觉寻澣¹⁷⁸，一觉

bú huàn¹⁷⁹ qí xún huàn¹⁸⁰ zhě yī zé jìng jié qí bú huàn¹⁸¹ zhě
不澣¹⁷⁹。其寻澣¹⁸⁰者，衣则净洁；其不澣¹⁸¹者，

gòu huì rì zēng
垢秽日增。

fù yǒu èr rén jù gòng chéng chē yī yǒu fù¹⁸² zhóu yī
“复有二人，俱共乘车，一有副¹⁸²轴，一

wú fù¹⁸³ zhóu yǒu fù¹⁸⁴ zhóu zhě suí yì ér qù wú fù¹⁸⁵ zhóu zhě
无副¹⁸³轴。有副¹⁸⁴轴者，随意而去；无副¹⁸⁵轴者，

zé bù yí chù
则不移处。

fù yǒu èr rén jù xíng kuàng lù yī yǒu zī liáng yī wú
“复有二人，俱行旷路，一有资粮，一无

zī liáng¹⁸⁶ yǒu zī liáng zhě zé dé dù xiǎn qí kōng wǎng zhě zé
资粮¹⁸⁶。有资粮者，则得度险；其空往者，则

bù néng guò
不能过。

172 大正藏：饮

173 大正藏：患

174 大正藏：饮

175 大正藏：自

176 大正藏：自

177 大正藏：勉

178 大正藏：浣

179 大正藏：浣

180 大正藏：浣

181 大正藏：浣

182 大正藏：辐

183 大正藏：辐

184 大正藏：辐

185 大正藏：辐

186 大正藏：则空往，；永乐北藏及龙藏：无资粮

fù yǒu èr rén wéi zéi suǒ jié yī yǒubǎozàng yī zé wú
“复有二人，为贼所劫，一有宝藏，一则无
zàng yǒubǎozàngzhě xīn wú yōu qiè¹⁸⁷ qí wú zàngzhě xīn zé chóu
藏。有宝藏者，心无忧戚¹⁸⁷；其无藏者，心则愁
nǎo yú zhì zhī rén yì fù rú shì yǒushànzàngzhě zhòng yè
恼。愚、智之人，亦复如是，有善藏者，重业
qīngshòu wú shàn zàngzhě qīng yè zhòngshòu
轻受；无善藏者，轻业重受。”

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn rú fó suǒ shuō fēi yī qiè
师子吼菩萨言：“世尊！如佛所说，非一切
yè xī dé dìngguǒ yì fēi yī qiè zhòngshēngdìngshòu shì zūn yún hé
业悉得定果，亦非一切众生定受。世尊！云何
zhòngshēnglìngxiànqīngbào dì yù zhòngshòu dì yù zhòngbào xiàn shì qīng
众生令现轻报地狱重受、地狱重报现世轻
shòu
受？”

fó yán yī qiè zhòngshēng fán yǒu èr zhǒng yī¹⁸⁸ yǒu zhì
佛言：“一切众生凡有二种：一¹⁸⁸、有智；
èr¹⁸⁹ yú chī ruò néng xiū xí shēn jiè xīn huì shì míng zhì
二¹⁸⁹、愚痴。若能修习身、戒、心、慧，是名智
zhě ruò bù néng xiū shēn jiè xīn huì shì míng yú chī
者；若不能修身、戒、心、慧，是名愚痴。

yún hé míng wéi bù xiū¹⁹⁰ shēn ruò bù néng shè wǔ qíng zhū
“云何名为不修¹⁹⁰身？若不能摄五情诸
gēn míng bù xiū shēn bù néng shòu chí qī zhǒng jìng jiè míng bù xiū
根，名不修身；不能受持七种净戒，名不修
jiè bù tiáo xīn gù míng bù xiū xīn bù xiū shèng xíng míng bù xiū
戒；不调心故，名不修心；不修圣行，名不修
huì
慧。

fù cì bù xiū shēnzhě bù néng jù zú qīng jìng jiè tǐ
“复次，不修身者，不能具足清净戒体；
bù xiū jiè zhě shòu xù bā zhǒng bú jìng zhī wù bù xiū xīn zhě bù
不修戒者，受畜八种不净之物；不修心者，不

¹⁸⁷ 大正藏：戚

¹⁸⁸ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

¹⁸⁹ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

¹⁹⁰ 大正藏：修习；永乐北藏及龙藏：修

néng xiū xí sānzhǒngxiàng gù bù xiū huì zhě bù xiū fàn xíng gù
能修习三种相故；不修慧者，不修梵行故。

fù cì bù xiū shēnzhě bù néngguānshēn bù néngguān
“复次，不修身者，不能观身，不能观
sè jí guān sè xiàng bù guānshēnxiàng bù zhī shēnshù bù zhī shì
色及观色相，不观身相，不知身数，不知是
shēncóng cǐ dào bǐ yú fēi shēnzhōng ér shēngshēnxiàng yú fēi sè
身从此到彼，于非身中而生身相，于非色
zhōng ér zuò sè xiàng shì gù tānzhuó wǒ shēn shēnshù míng bù xiū
中而作色相，是故贪著我身、身数，名不修
shēn bù xiū jiè zhě ruò shòu xià jiè bù míng xiū jiè shòu chí biān
身。不修戒者，若受下戒，不名修戒。受持边
jiè wéi zì lì jiè wéi zì tiáo jiè bù néng pǔ wèi ān lè zhòngshēng
戒，为自利戒，为自调戒，不能普为安乐众
fēi wèi hù chí wú shàngzhèng fǎ wèishēngtiānshàngshòu wǔ yù lè bù
非为护持无上正法，为生天上受五欲乐，不
míng xiū jiè bù xiū xīnzhě ruò xīn sǎnlùn bù néngzhuān yī shǒu zì
名修戒。不修心者，若心散乱，不能专一守自
jìng jiè zì jìng jiè zhě wèi sì niànchù tā jìng jiè zhě wèi wǔ yù
境界，自境界者，谓四念处；他境界者，谓五欲
yě¹⁹¹ ruò bù néng xiū sì niànchùzhě míng bù xiū xīn yú è yè zhōng
也¹⁹¹。若不能修四念处者，名不修心。于恶业中
bú shàn hù xīn míng bù xiū huì
不善护心，名不修慧。

fù cì bù xiū shēnzhě bù néngshēnguān shì shēn wú cháng
“复次，不修身者，不能深观是身无常、
wú zhù wēi cuì niànniànmièhuài shì mó jìng jiè bù xiū jiè zhě
无住、危脆、念念灭坏、是魔境界；不修戒者，
bù néng jù zú shī bō luó mì bù xiū xīnzhě bù néng jù zú chán bō
不能具足尸波罗蜜；不修心者，不能具足禅波
luó mì bù xiū huì zhě bù néng jù zú bō rě bō luó mì
罗蜜；不修慧者，不能具足般若波罗蜜。

fù cì bù xiū shēnzhě tānzhuó wǒ shēn jí wǒ suǒ shēn
“复次，不修身者，贪著我身及我所身，
wǒ shēnchánghéng wú yǒubiàn yì bù xiū jiè zhě wèi zì shēn gù
我身常恒，无有变易；不修戒者，为自身故

¹⁹¹ 大正藏：所谓五欲；永乐北藏及龙藏：谓五欲也

zuò shí è yè bù xiū xīn zhě yú è yè zhōng bù néng shè xīn bù
作十恶业；不修心者，于恶业中不能摄心；不
xiū huì zhě yǐ bú shè xīn bù néng fēn bié shàn è děng fǎ
修慧者，以不摄心，不能分别善、恶等法。

fù cì bù xiū shēnzhě bú duàn wǒ jiàn bù xiū jiè zhě
“复次，不修身者，不断我见；不修戒者，
bú duàn jiè qǔ bù xiū xīn zhě zuò tān chēn yè qù xiàng dì yù
不断戒取；不修心者，作贪瞋业，趣向地狱；
bù xiū huì zhě bú duàn chī xīn
不修慧者，不断痴心。

fù cì bù xiū shēnzhě bù néng guān shēn suī wú guò jiù
“复次，不修身者，不能观身，虽无过咎，
ér cháng shì yuàn shàn nán zǐ pì rú nán zǐ yǒu yuàn cháng zhú
而常是怨。善男子，譬如男子，有怨常逐，
sì qiú qí biàn zhì zhě jué yǐ xì xīn shèn hù ruò bú shèn hù
伺求其便。智者觉已，系心慎护，若不慎护，
zé wéi suǒ hài yī qiè zhòng shēng shēn yì rú shì cháng yǐ yǐn shí
则为所害。一切众生，身亦如是，常以饮食
lěng nuǎn jiāng yǎng ruò bù rú shì jiāng hù shǒu shèn jí dāng sǎn huài
冷暖¹⁹²将养，若不如是将护守慎，即当散坏。

shàn nán zǐ rú pó luó mén fèng shì huǒ tiān cháng yǐ xiāng
“善男子，如婆罗门奉事火天，常以香
huā zàn tàn lǐ bài gòng yǎng chéng shì qī mǎn bǎi nián ruò
华、赞叹、礼拜、供养，承事期满百年，若
yī chù shí xún shāo rén shǒu shì huǒ suī dé rú shì gòng yǎng zhōng
一触时，寻烧人手。是火虽得如是供养，终
wú yī niàn bào shì zhě ēn yī qiè zhòng shēng shēn yì rú shì suī yú
无一念报事者恩。一切众生，身亦如是，虽于
duō nián yǐ hǎo xiāng huā yīng luò yī fú yǐn shí wò jù bìng
多年以好香华、璎珞、衣服、饮食、卧具、病
shòu yī yào ér gòng jǐ zhī ruò yù nèi wài zhū è yīn yuán jí shí miè
瘦医药而供给之，若遇内外诸恶因缘，即时灭
huài dōu bú yì niàn wǎng rì gòng yǎng yī shí zhī ēn
坏，都不忆念往日供养¹⁹³衣食之恩。

shàn nán zǐ pì rú yǒu wáng xù sì dú shé zhì zhī yī
“善男子，譬如有王，畜四毒蛇，置之一

¹⁹² 大正藏：暖

¹⁹³ 大正藏：给

qiè yǐ fù yī rén yǎnglìngzhānyǎng shì sì shézhōng shè yī
筐，以付一人，仰令瞻养。‘是四蛇中，设一
shēngchēn zé néng hài rén shì rén kǒng bù cháng qiú yǐn shí
生瞋，则能害人。’是人恐怖，常求饮食，
suí shí shǒu hù yī qièzhòngshēng sì dà dú shé yì fù rú shì ruò
随时守护。一切众生四大毒蛇，亦复如是，若
yī dà chēn zé néng huài shēn
一大瞋，则能坏身。

shànnán zǐ rú rén jiǔ bìng yīngdāng zhì xīn qiú yī liáo zhì
“善男子，如人久病，应当至心求医疗治。

ruò bù qín jiù bì sǐ bù yí yī qièzhòngshēng shēn yì rú shì
若不勤救，必死不疑。一切众生，身亦如是，
chángyīngshè xīn bú lìng fàng yì ruò fàng yì zhě zé biànmièhuài
常应摄心，不令放逸，若放逸者，则¹⁹⁴便灭坏。

shànnán zǐ pì rú pī píng bú nài fēng yǔ dǎ zhì duī
“善男子，譬如坏瓶，不耐风雨、打掷、堆

¹⁹⁵ yā yī qièzhòngshēng shēn yì rú shì bú nài jī kě hán
压。一切众生，身亦如是，不耐饥、渴、寒、
rè fēng yǔ dǎ jī è mà
热、风、雨、打击¹⁹⁶、恶骂。

shànnán zǐ rú yōngwèi shú chángdāngshàn hù bú lìng
“善男子，如痲未熟，常当善护，不令

rén chù shè yǒuchùzhě zé dà kǔ tòng yī qièzhòngshēng shēn
人触，设有触者，则¹⁹⁷大苦痛；一切众生，身
yì rú shì
亦如是。

shànnán zǐ rú luó huáirèn zì hài qí qū yī qièzhòng
“善男子，如骡怀妊，自害其躯；一切众

shēng shēn yì rú shì nèi yǒufēnglěng shēn zé shòu hài
生，身亦如是，内有风冷，身则¹⁹⁸受害¹⁹⁹。

shànnán zǐ pì rú bā jiāo shēng shí zé kū yī qièzhòng
“善男子，譬如芭蕉，生实则枯；一切众

¹⁹⁴ 大正藏：即

¹⁹⁵ 大正藏：撻

¹⁹⁶ 大正藏：系

¹⁹⁷ 大正藏：即

¹⁹⁸ 大正藏：即

¹⁹⁹ 大正藏：苦

shēng shēn yì rú shì
生，身亦如是。

shànnán zǐ yì rú bā jiāo nèi wú jiān shí yī qiè zhòng
“善男子，亦如芭蕉，内无坚实；一切众

shēng shēn yì rú shì
生，身亦如是。

shànnán zǐ rú shé shǔ láng gè gè xiāng yú chángshēng
“善男子，如蛇、鼠、狼，各各相于常生

yuàn xīn zhòngshēng sì dà yì fù rú shì
怨心；众生四大，亦复如是。

shànnán zǐ pì rú é wáng bú yào zhǒng mù pú sà yì
“善男子，譬如鹅王，不乐冢墓；菩萨亦

ěr yú shēnzhǒngmù yì bù tānyào
尔，于身冢墓，亦不贪乐。

shànnán zǐ rú zhāntuó luó qī shì xiāng jì bù shě qí yè
“善男子，如旃陀罗，七世相继不舍其业，

shì gù wéi rén zhī suǒ qīngjiàn shì shēnzhǒng zǐ yì fù rú shì zhǒng zǐ
是故为人之所轻贱。是身种子亦复如是，种子

jīngxuè jiū jìng bú jìng yǐ bú jìng gù zhū fó pú sà zhī suǒ hē zé²⁰⁰
精血究竟不净，以不净故，诸佛菩萨之所诃责²⁰⁰。

shànnán zǐ shì shēn bù rú mó luó yē shānshēng yú zhāntán
“善男子，是身不如摩罗耶山生于梅檀，

yì bù néngshēngyōu bō luó huā fēn tuó lì huā zhān pó huā mó lì
亦不能生优钵罗华、芬陀利华、瞻婆华、摩利

jiā huā pó shī jiā huā jiǔ kǒngchánglòu²⁰¹ nóngxuè bú jìng shēng
迦华、婆师迦华，九孔常漏²⁰¹脓血不净，生

chùchòu huì chǒulòu kě è cháng yǔ zhū chónggòng zài yī chù shàn
处臭秽，丑陋可恶，常与诸虫共在一处。善

nán zǐ pì rú shì jiān suī yǒushàngmiàoqingjìng yuán lín sǐ shī zhì
男子，譬如世间虽有上妙清净园林，死尸至

zhōng zé wéi bú jìng zhònggòngshě zhī bù shēng ài zhuó sè jiè
中，则为不净，众共舍之，不生爱著；色界

yì ěr suī fù jìngmiào yǐ yǒushēn gù zhū fó pú sà xī gòngshě
亦尔，虽复净妙，以有身故，诸佛菩萨悉共舍

²⁰⁰ 大正藏：轻呵；永乐北藏及龙藏：诃责

²⁰¹ 大正藏：流

zhī shànnán zǐ ruò yǒu bù néng zuò rú shì guān bù míng xiū shēn
之。善男子，若有不能作如是观，不名²⁰²修身。

bù xiū jiè zhě shànnán zǐ ruò bù néng guān jiè shì yī qiè
“不修戒者，善男子，若不能观戒是一切

shàn fǎ tī dèng yì shì yī qiè shàn fǎ gēn běn rú dì xī shì yī
善法梯²⁰³，亦是一切善法根本，如地悉是一

qiè shù mù suǒ shēng zhī běn shì zhū shàn gēn zhī zuì dǎo shǒu rú bǐ
切树木所生之本；是诸善根之最导首²⁰⁴，如彼

shāng zhǔ dǎo zhū shāng rén jiè shì yī qiè shàn fǎ shèng chuáng rú
商主导诸²⁰⁵商人；戒是一切善法胜幢，如

tiān dì shì suǒ lì shèng chuáng jiè néng yǒng duàn yī qiè è yè jí sān
天帝释所立胜幢。戒能永断一切恶业及三

è dào néng liáo è bìng yóu rú yào shù jiè shì shēng sǐ xiǎn dào zī liáng
恶道，能疗恶病犹如药树。戒是生死险道资粮，

jiè shì cuī jié è zéi kǎi zhàng jiè shì miè jié dú shé liáng zhòu jiè
戒是摧结恶²⁰⁶贼铠仗，戒是灭结毒蛇良咒，戒

shì dù è yè xíng qiáo liáng ruò yǒu bù néng rú shì guān zhě míng bù xiū
是度恶业行桥梁。若有不能如是观者，名不修

jiè
戒。

bù xiū xīn zhě bù néng guān xīn qīng zào dòng zhuǎn nán zhuō
“不修心者，不能观心轻躁动转，难捉

nán tiáo chí chěng bēn yì rú dà è xiàng niàn niàn xùn sù rú bǐ diàn
难调，驰骋奔逸如大恶象，念念迅速如彼电

guāng zào rǎo bú zhù yóu rú mí hóu rú huàn rú yàn nǎi shì yī
光，躁扰不住犹如猕猴，如幻如焰²⁰⁷，乃是一

qiè zhū è gēn běn wǔ yù nán mǎn rú huǒ huò xīn yì rú dà hǎi tūn shòu
切诸恶根本，五欲难满如火获薪，亦如大海吞受

zhòng liú rú màn tuó shān cǎo mù zī duō bù néng guān chá shēng
众²⁰⁸流，如漫²⁰⁹陀山草木滋多。不能观察生

²⁰² 大正藏：名不；永乐北藏及龙藏：不名

²⁰³ 大正藏：橙

²⁰⁴ 大正藏：导首也；永乐北藏及龙藏：最导首

²⁰⁵ 大正藏：众

²⁰⁶ 大正藏：破

²⁰⁷ 大正藏：炎

²⁰⁸ 大正藏：诸

²⁰⁹ 大正藏：曼

sǐ xū wàng dānhuò zhì huàn rú yú tūngōu chángxiān yǐn dǎozhū
死虚妄，耽惑致患，如鱼吞钩，常先引导诸
yè suí cóng yóu rú bèi mǔ yǐn dǎozhū zǐ tānzhú wǔ yù bú yào
业随从，犹如贝母引导诸子。贪著五欲，不乐
niè pán rú tuó shí mì nǎi zhì yú sǐ bú gù chú cǎo shēnzhú
涅槃，如驼食蜜，乃至死，不顾刍草。深著
xiàn lè bù guānhòuguò rú niú tānmiáo bú jù zhàngchǔ chí chěng
现乐，不观后过，如牛贪苗，不惧杖楚。驰骋
zhōubiàn èr shí wǔ yǒu yóu rú jí fēngchuīdōu luó róng suǒ bù yīng
周遍二十五有，犹如疾风吹兜罗茸²¹⁰。所不应
qiú qiú wú yàn zú rú wú zhì rén qiú wú rè huǒ chángyào shēng
求，求无厌足，如无智²¹¹人求无热火。常乐生
sǐ bú yào jiě tuō rú rèn pó chóngyào rèn pó shù mí huò ài zhuó
死，不乐解脱，如妊婆虫乐妊婆树。迷惑爱著
shēng sǐ chòu huì yóu rú yù qiú yào yù zú nǚ yì rú cè zhū yào chǔ
生死臭秽，犹如狱囚乐狱卒女，亦如厕猪乐处
bú jìng ruò yǒu bù néng rú shì guānzhě míng bù xiū xīn
不净。若有不能如是观者，名不修心。

bù xiū huì zhě bù guān zhì huì yǒu dà shì lì rú jīn chì niǎo
“不修慧者，不观智慧有大势力，如金翅鸟；

nénghuài è yè huài wú míng àn yóu rú rì guāng néng bá yīn shù
能坏恶业，坏无明暗，犹如日光；能拔阴树，
rú shuǐpiāo wù fénshāo xié jiàn yóu rú měng huǒ huì shì yī qiè shàn
如水漂物；焚烧邪见，犹如猛火。慧是一切善
fǎ gēnběn fó pú sà mǔ zhī zhǒng zǐ yě ruò yǒu bù néng rú shì guān
法根本，佛菩萨母之种子也。若有不能如是观
zhě bù míng xiū huì
者，不名修慧。

shànnán zǐ dì yī yì zhōng ruò jiàn shēn shēnxiàng
“善男子，第一义中，若见身、身相、
shēn yīn shēnguǒ shēn jù shēn yī shēn èr cǐ shēn bǐ shēn
身因、身果、身聚、身一、身二、此身、彼身、
shēnmiè shēnděng shēn xiū xiū zhě ruò yǒu rú shì jiàn zhě míng
身灭、身等、身修、修者，若有如是见者，名

²¹⁰ 大正藏：蕤

²¹¹ 大正藏：知

bù xiū shēn
不修身。

shànnán zǐ ruò jiàn jiè jiè xiàng jiè yīn jiè guǒ
“善男子，若见戒、戒相、戒因、戒果、
jiè shàng²¹² jiè xià²¹³ jiè jù jiè yī jiè èr cǐ jiè bǐ
戒上²¹²、戒下²¹³、戒聚、戒一、戒二、此戒、彼
jiè jiè miè jiè děng jiè xiū xiū zhě jiè bō luó mì ruò yǒu
戒、戒灭、戒等、戒修、修者、戒波罗蜜，若有
rú shì jiàn zhě míng bù xiū jiè
如是见者，名不修戒。

ruò jiàn xīn xīn xiàng xīn yīn xīn guǒ xīn jù xīn jí
“若见心、心相、心因、心果、心聚、心及
xīn shù xīn yī xīn èr cǐ xīn bǐ xīn xīn miè xīn děng
心数、心一、心二、此心、彼心、心灭、心等、
xīn xiū xiū zhě shàngzhōng xià xīn shàn xīn è xīn ruò yǒu rú
心修、修者、上中下心、善心、恶心，若有如
shì jiàn zhě míng bù xiū xīn
是见者，名不修心。

shànnán zǐ ruò jiàn huì huì xiàng huì yīn huì guǒ
“善男子，若见慧、慧相、慧因、慧果、
huì jù huì yī huì èr cǐ huì bǐ huì huì miè huì děng
慧聚、慧一、慧二、此慧、彼慧、慧灭、慧等、
shàngzhōng xià huì dùn huì lì huì huì xiū xiū zhě ruò yǒu rú
上中下慧、钝慧、利慧、慧修、修者，若有如
shì jiàn zhě míng bù xiū huì
是见者，名不修慧。

shànnán zǐ ruò yǒu bù xiū shēn jiè xīn huì rú shì
“善男子，若有不修身、戒、心、慧，如是
zhī rén yú xiǎo è yè dé dà è bào yǐ kǒng bù gù chángshēng
之人，于小恶业得大恶报。以恐怖故，常生
shì niàn wǒ shǔ dì yù zuò dì yù xíng suī wén zhì zhěshuō dì yù
是念：‘我属地狱，作地狱行。’虽闻智者说地狱
kǔ chángzuò shì niàn rú tiě dǎ tiě shí huán dǎ shí mù zì
苦，常作是念：‘如铁打铁，石还打石，木自
dǎ mù huǒchóngyàohuǒ dì yù zhī shēnhuán sì dì yù ruò sì dì
打木，火虫乐火，地狱之身还似地狱。若似地

²¹² 大正藏：上戒；永乐北藏及龙藏：戒上

²¹³ 大正藏：下戒；永乐北藏及龙藏：戒下

yù yǒu hé kǔ shì pì rú cāngyíngwéi tuò suǒ nián bù néng zì
狱，有何苦事？’ 譬如苍蝇为唾所黏²¹⁴，不能自
215 chū shì rén yì ěr yú xiǎo zuì zhōng bù néng zì chū xīn chū wú
出。是人亦尔，于小罪中不能自出，心初无
huǐ bù néng xiū shàn fù cáng xiá cǐ suī yǒuguò qù yī qiè shàn yè
悔，不能修善，覆藏瑕疵，虽有过去一切善业，
xī wéi shì zuì zhī suǒ gòu wū shì rén suǒ yǒuxiànròuqīngbào zhuǎnwéi
悉为是罪之所垢污，是人所有现受轻报，转为
dì yù jí zhòng è guǒ
地狱极重恶果。

shànnán zǐ rú xiǎo qì shuǐ zhì yán yī shēng qí wèixián kǔ
“善男子，如小器水置盐一升，其味咸苦，
nán kě dé yǐn shì rén zuì yè yì fù rú shì shànnán zǐ pì rú
难可得饮；是人罪业，亦复如是。善男子，譬如
yǒu rén fù tā yī qián bù néng gù gù shēnbèi xì fù duōshòu
有人，负他一钱，不能偿故，身被系缚，多受
zhòng kǔ shì rén zuì yè yì fù rú shì
众苦；是人罪业，亦复如是。”

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn shì rén hé gù lìng xiàn qīng bào
师子吼菩萨言：“世尊！是人何故令现轻报
zhuǎn dì yù shòu
转地狱受？”

fó yán shànnán zǐ yī qiè zhòngshēng ruò jù wǔ shì
佛言：“善男子，一切众生，若具五事，
lìng xiàn qīng bào zhuǎn dì yù shòu hé děng wéi wǔ yī 216 yú chī gù
令现轻报转地狱受。何等为五？一²¹⁶、愚痴故；
èr 217 shàngēn wēishǎo gù sān 218 è yè shēnzhòng gù sì 219
二²¹⁷、善根微少故；三²¹⁸、恶业深重故；四²¹⁹、
bú chàn huǐ gù wǔ 220 bù xiū běnshàn yè gù fù yǒu wǔ shì yī
不忏悔故；五²²⁰、不修本善业故。复有五事：一

214 大正藏：粘

215 大正藏：得

216 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

217 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

218 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

219 大正藏：四者；永乐北藏及龙藏：四

220 大正藏：五者；永乐北藏及龙藏：五

221 xiū xí è yè gù èr wú jiè cái gù sān yuǎn lí shàn
 、修习恶业故；二 222 、无戒财故；三 223 、远离善
 gēn gù sì bù xiū shēn jiè xīn huì gù wǔ qīn
 根 224 故；四 225 、不修身、戒、心、慧故；五 226 、亲
 jìn è zhī shí gù shànán zǐ shì gù néng lìng xiàn shì qīng bào dì yù
 近恶知识故。善男子，是故能令现世轻报地狱
 zhòngshòu
 重受。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn hé děng rén néng zhuǎn dì yù bào xiàn
 师子吼言：“世尊！何等人能转地狱报现
 shì qīngshòu
 世轻受？”

shànán zǐ ruò yǒu xiū xí shēn jiè xīn huì rú shàng
 “善男子，若有修习身、戒、心、慧，如上
 suǒshuō néngguānzhū fǎ tóng rú xū kōng bú jiàn zhì huì bú jiàn
 227 所说，能观诸法同如虚空，不见智慧，不见
 zhì zhě bú jiàn yú chī bú jiàn yú zhě bú jiàn xiū xí jí xiū xí zhě
 智者，不见愚痴，不见愚者，不见修习及修习者，
 shì míng zhì zhě rú shì zhī rén zé néng xiū xí shēn jiè xīn huì
 是名智者。如是之人则能修习身、戒、心、慧，
 shì rén néng lìng dì yù guǒ bào xiàn shì qīngshòu shì rén shè zuò jí zhòng
 是人能令地狱果报现世轻受。是人设作极重
 è yè sī wéiguānchá néng lìng qīngwēi zuò shì niànyán wǒ yè
 恶业，思惟观察，能令轻微，作是念言：‘我业
 suī zhòng bù rú shàn yè pì rú dié huā suī fù bǎi jīn zhōng
 虽重，不如善业。’譬如迭华，虽复百斤，终
 bù néng dí zhēn jīn yī liǎng rú héng hé zhōng tóu yī shēng yán shuǐ wú
 不能敌真金一两。如恒河中投一升盐，水无
 xián wèi yǐn zhě bù jué rú jù fù zhě suī duō fù rén qiān wàn bǎo wù
 咸味，饮者不觉。如巨富者虽多负人，千万宝物
 wú néng xì fù lìng qí shòu kǔ rú dà xiāng xiàng néng huài tiě suǒ
 无能系缚，令其受苦。如大香象，能坏铁锁，

221 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一
 222 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二
 223 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三
 224 大正藏：诸善根；永乐北藏及龙藏：善根
 225 大正藏：四者；永乐北藏及龙藏：四
 226 大正藏：五者；永乐北藏及龙藏：五
 227 大正藏：先

zì zài ér qù zhì huì zhī rén yì fù rú shì cháng sī wéi yán
自在而去。智慧之人，亦复如是，常思惟言：

wǒ shàn lì duō è yè léi ruò wǒ néng fā lù chàn huǐ chú
‘我善力多，恶业羸弱。我能发露、忏悔、除

è néng xiū zhì huì zhì huì lì duō wú míng lì shǎo rú shì niàn
恶，能修智慧。智慧力多，无明力少。’如是念

yǐ qīn jìn shàn yǒu xiū xí zhèng jiàn shòu chí dú sòng shū xiě
已，亲近善友，修习正见，受持、读诵、书写、

jiě shuō shí èr bù jīng jiàn yǒu shòu chí dú sòng shū xiě jiě shuō
解说十二部经。见有受持、读诵、书写、解说

zhī zhě xīn shēng gōng jìng jiān yǐ yī shí fáng shè wò jù
之者，心生恭敬，兼以衣、食、房舍、卧具、

bìng yào huā xiāng ér gòng yǎng zhī zàn tàn zūn zhòng suǒ zhì dào chù
病药、华香而供养之，赞叹尊重。所至到处，

chēng shuō qí shàn bù shuō qí duǎn gòng yǎng sān bǎo jìng xìn fāng
称说其善，不说其短。供养三宝，敬信方

děng dà niè pán jīng rú lái cháng héng wú yǒu biàn yì yī qiè zhòng
等大涅槃经，如来常恒，无有变易，一切众

shēng xī yǒu fó xìng shì rén néng lìng dì yù zhòng bào xiàn shì qīng shòu
生悉有佛性。是人能令地狱重报现世轻受。

shàn nán zǐ yǐ shì yì gù fēi yī qiè yè xī yǒu dìng guǒ
“善男子，以是义故，非一切业悉有定果，

yì fēi yī qiè zhòng shēng dìng shòu
亦非一切众生定受。”

dà bō niè pán jīng juàn dì sān shí
大般涅槃经卷第三十

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshā mén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

shī zǐ hǒu pú sà pǐn dì èr shí sān zhī liù²²⁸
师子吼菩萨品第二十三之六²²⁸

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn ruò yī qiè yè bú dìng dé guǒ
师子吼菩萨言：“世尊！若一切业不定得果、

yī qiè zhòngshēng xī yǒu fó xìng yīngdāng xiū xí bā shèngdào zhě hé
一切众生悉有佛性、应当修习八圣道者，何

yīn yuán gù yī qiè zhòngshēng xī bù dé shì dà bō niè pán shì zūn
因缘故一切众生悉不得是大般涅槃？世尊！

ruò yī qiè zhòngshēng yǒu fó xìng zhě jí dāng dìng dé ā nòuduō luó sān
若一切众生有佛性者，即当定得阿耨多罗三

miǎosān pú tí hé xū xiū xí bā shèngdào yé
藐三菩提，何须修习八圣道耶？

shì zūn rú cǐ jīng zhōng shuō yǒu bìng rén ruò dé yī yào jí
“世尊！如此经中说，有病人若得医药及

zhān bìng rén suí bìng yǐn shí ruò shǐ bù dé jiē xī chú chāi yī
瞻病人、随病饮食，若使不得，皆悉除差。一

qiè zhòngshēng yì fù rú shì ruò yù shēng wén jí pì zhī fó zhū fó
切众生亦复如是，若遇声闻及辟支佛、诸佛

pú sà zhū shàn zhī shí ruò wén shuō fǎ xiū xí shèng dào ruò bú
菩萨、诸善知识，若闻说法，修习圣道，若不

yù bù wén bù xiū xí dào xī dāng dé chéng ā nòuduō luó sān miǎo
遇、不闻、不修习道，悉当得成阿耨多罗三藐

sān pú tí hé yǐ gù yǐ fó xìng gù shì zūn pì rú rì yuè
三菩提。何以故？以佛性故。世尊！譬如日月，

wú yǒu néng zhē lìng bù dé zhì è duō shān biān sì dà hé shuǐ bú zhì
无有能遮，令不得至颯多山边；四大河水不至

²²⁸ 大正藏：师子吼菩萨品之六

dà hǎi yī chǎn tí dēng bú zhì dì yù yī qiè zhòngshēng yì fù rú
大海；一阐提等不至地狱；一切众生亦复如

shì wú yǒunéngzhē lìng bù dé zhì ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
是，无有能遮，令不得至阿耨多罗三藐三菩提。

hé yǐ gù yǐ fó xìng gù shì zūn yǐ shì yì gù yī qiè zhòngshēng
何以故？以佛性故。世尊！以是义故，一切众生

bù xiū xí²²⁹ dào yǐ fó xìng lì gù yīng dé ā nòuduō luó sānmiǎosān
不修习²²⁹道，以佛性力故，应得阿耨多罗三藐三

pú tí bù yǐ xiū xí shèngdào lì gù
菩提，不以修习圣道力故。

shì zūn ruò yī chǎn tí fàn sì zhòng jìn wǔ nì zuì děng
“世尊！若一阐提、犯四重禁、五逆罪等，

bù dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí zhě yīng xū xiū xí yǐ yīn fó
不得阿耨多罗三藐三菩提者，应须修习，以因佛

xìngdìngdāng dé gù fēi yīn xiū xí rán hòu dé yě shì zūn pì rú cí
性定当得故，非因修习然后得也。世尊！譬如磁

shí qù tiě suī yuǎn yǐ qí lì gù tiě zé suí zhuó zhòngshēng
石，去铁虽远，以其力故，铁则随著；众生

fó xìng yì fù rú shì shì gù bù xū qín xiū xí dào
佛性亦复如是。是故，不须勤修习道。”

fó yán shàn zāi shàn zāi shàn nán zǐ rú héng hé biān
佛言：“善哉！善哉！善男子，如恒河边

yǒu qī zhǒng rén ruò wèi xǐ yù kǒng bù²³⁰ kòu zéi huò wèi cǎi²³¹ huā
有七种人，若为洗浴、恐怖²³⁰寇贼，或为采²³¹华，

zé rù hé zhōng dì yī rén zhě rù shuǐ zé mò hé yǐ gù líng wú
则入河中。第一人者，入水则没。何以故？羸无

shì lì bù xí fú gù dì èr rén zhě suī mò huán chū chū yǐ fù
势力，不习浮故。第二人者，虽没还出，出已复

mò hé yǐ gù shēn lì dà gù zé néng huán chū bù xí fú gù
没。何以故？身力大故，则能还出；不习浮故，

chū yǐ huán mò dì sān rén zhě mò yǐ jí chū chū gèng bú mò
出已还没。第三人者，没已即出，出更不没。

hé yǐ gù shēn zhòng gù mò lì dà gù chū xiān xí fú gù chū
何以故？身重故没，力大故出，先习浮故，出

²²⁹ 大正藏：须修；永乐北藏及龙藏：修习

²³⁰ 大正藏：畏

²³¹ 大正藏：采

yǐ jí zhù dì sì rén zhě rù yǐ biàn mò mò yǐ huán chū chū yǐ
已即住。第四人者，入已便没，没已还出，出已
jí zhù biàn guān sì fāng hé yǐ gù zhòng gù zé mò lì dà gù
即住遍观四方。何以故？重故则没，力大故
huán chū xí fú zé zhù bù zhī chū chù gù guān sì fāng dì wǔ
还出，习浮则住，不知出处，故观四方。第五
rén zhě rù yǐ jí mò mò yǐ huán chū chū yǐ jí zhù zhù yǐ guān
人者，入已即没，没已还出，出已即住，住已观
fāng guān yǐ jí qù hé yǐ gù wèi bù wèi gù dì liù rén zhě
方，观已即去。何以故？为怖畏故。第六人者，
rù yǐ jí qù qiǎn chù jí²³² zhù hé yǐ gù guān zé jìn yuǎn gù
入已即去，浅处即²³²住。何以故？观贼近远故。
dì qī rén zhě jì zhì bǐ àn dēng shàng dà shān wú fù kǒng bù
第七人者，既至彼岸，登上大山，无复恐怖，
lí zhū yuàn zé shòu dà kuài lè
离诸怨贼，受大快乐。

shàn nán zǐ shēng sǐ dà hé yì fù rú shì yǒu qī zhǒng rén
“善男子，生死大河亦复如是，有七种人。

wèi fán nǎo zé gù fā yì yù dù²³³ shēng sǐ dà hé chū jiā tì fà
畏烦恼贼故，发意欲度²³³生死大河，出家剃发，
shēn pī²³⁴ fǎ fú jì chū jiā yǐ qīn jìn è yǒu suí shùn qí jiào
身披²³⁴法服。既出家已，亲近恶友，随顺其教，
tīng shòu xié fǎ suǒ wèi zhòng shēng shēn zhě jí shì wǔ yīn wǔ yīn zhě jí
听受邪法，所谓众生身者即是五阴，五阴者即
míng wǔ dà zhòng shēng ruò sǐ yǒng duàn wǔ dà duàn wǔ dà gù
名五大，众生若死，永断五大，断五大故，
hé xū xiū xí shàn è zhū yè shì gù dāng zhī wú yǒu shàn è jí shàn
何须修习善恶诸业？是故当知无有善恶及善
è bào rú shì zé míng yī chǎn tí yě yī chǎn tí zhě míng duàn
恶报，如是则名一阐提也。一阐提者，名断
shàn gēn duàn shàn gēn gù mò shēng sǐ hé bù néng dé chū hé yǐ
善根；断善根故，没生死河不能得出。何以
gù è yè zhòng gù wú xìn lì gù rú héng hé biān dì yī rén yě
故？恶业重故，无信力故，如恒河边第一人也。

²³² 大正藏：则

²³³ 大正藏：渡（后同）

²³⁴ 大正藏：被

shànnán zǐ yī chǎn tí bèiyǒu liù yīn yuán mò sān è dào
“善男子，一阐提辈有六因缘没三恶道，

bù néng dé chū hé děng wéi liù yī è xīn chì shèng gù èr
不能得出。何等为六？一²³⁵、恶心炽盛故；二

²³⁶、不见后世故；三²³⁷、乐习烦恼故；四²³⁸、远

lí shàngēn gù wǔ è yè zhàng gé gù liù qīn jìn è zhī
离善根故；五²³⁹、恶业障隔故；六²⁴⁰、亲近恶知

shí gù
识故。

fù yǒu wǔ shì mò sān è dào hé děng wéi wǔ yī yú
“复有五事没三恶道。何等为五？一²⁴¹、于

bǐ qiū biān zuò fēi fǎ gù èr bǐ qiū ní biān zuò fēi fǎ gù sān
比丘边作非法故；二²⁴²、比丘尼边作非法故；三

²⁴³、自在用僧鬘²⁴⁴物故；四²⁴⁵、母边作非法故；

wǔ yú wǔ bù sēng hù shēng shì fēi gù
五²⁴⁶、于五部僧互生是非故。

fù yǒu wǔ shì mò sān è dào hé děng wéi wǔ yī
“复有五事没三恶道。何等为五？一²⁴⁷、

cháng shuō wú shàn è guǒ gù èr shā fā pú tí xīn zhòng shēng gù
常说无善恶果故；二²⁴⁸、杀发菩提心众生故；

sān xǐ shuō fǎ shī guò shī gù sì fǎ shuō fēi fǎ fēi fǎ
三²⁴⁹、喜说法师过失故；四²⁵⁰、法说非法，非法

²³⁵ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

²³⁶ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

²³⁷ 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

²³⁸ 大正藏：四者；永乐北藏及龙藏：四

²³⁹ 大正藏：五者；永乐北藏及龙藏：五

²⁴⁰ 大正藏：六者；永乐北藏及龙藏：六

²⁴¹ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

²⁴² 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

²⁴³ 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

²⁴⁴ 大正藏：祇

²⁴⁵ 大正藏：四者；永乐北藏及龙藏：四

²⁴⁶ 大正藏：五者；永乐北藏及龙藏：五

²⁴⁷ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

²⁴⁸ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

²⁴⁹ 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

²⁵⁰ 大正藏：四者；永乐北藏及龙藏：四

shuō fǎ gù wǔ wèi qiú fǎ guò ér tīngshòu gù
说法故；五²⁵¹、为求法过而听受故。

fù yǒusān shì mò sān è dào hé děng wéi sān yī wèi rú
“复有三事没三恶道。何等为三？一、谓如

lái wú cháng yǒng miè èr wèi zhèng fǎ wú cháng qiān biàn sān wèi
来无常永灭；二、谓正法无常迁变；三、谓

sēng bǎo kě pò huài gù shì gù cháng mò sān è dào zhōng
僧宝可破²⁵²坏故。是故常没三恶道中。

dì èr rén zhě fā yì yù dù shēng sǐ dà hé duàn shàn gēn
“第二人者，发意欲度生死大河，断善根

gù mò bù néng chū suǒ yán chū zhě qīn jìn shàn yǒu zé dé xìn xīn
故，没不能出。所言出者，亲近善友则得信心。

xìn xīn zhě xìn shī shī guǒ xìn shàn shàn guǒ xìn è è guǒ
信心者，信施、施果，信善、善果，信恶、恶果，

xìn shēng sǐ kǔ wú cháng huài bài shì míng wéi xìn yǐ dé
信生死苦、无常、坏败²⁵³，是名为信。已²⁵⁴得

xìn xīn xiū xí jìng jiè shòu chí dú sòng shū xiě jiě shuō cháng xíng
信心，修习净戒，受持读诵，书写解说，常行

huì shī shàn xiū zhì huì yǐ dùn gēn gù fù yù è yǒu bù néng xiū
惠施，善修智慧。以钝根故，复遇恶友，不能修

xí shēn jiè xīn huì tīngshòu xié fǎ huò zhí è shí chǔ è
习身、戒、心、慧，听受邪法。或值恶时，处恶

guó tǔ duàn zhū shàn gēn duàn shàn gēn gù cháng mò shēng sǐ rú
国土，断诸善根；断善根故，常没生死，如

héng hé biān dì èr rén yě
恒河边第二人也。

dì sān rén zhě fā yì yù dù shēng sǐ dà hé duàn shàn gēn
“第三人者，发意欲度生死大河，断善根

gù yú zhōng chén mò qīn jìn shàn yǒu dé míng wéi chū xìn yú rú
故，于中沈没。亲近善友，得名为出。信于如

lái shì yī qiè zhì cháng héng wú biàn wèi zhòng shēng gù shuō wú shàng
来是一切智，常恒无变，为众生故，说无上

dào yī qiè zhòng shēng xī yǒu fó xìng rú lái fēi miè fǎ sēng yì
道；一切众生悉有佛性；如来非灭，法、僧亦

²⁵¹ 大正藏：五者；永乐北藏及龙藏：五

²⁵² 大正藏：灭

²⁵³ 大正藏：败坏；永乐北藏及龙藏：坏败

²⁵⁴ 大正藏：以

ěr wú yǒumièhuài yī chǎn tí děng bú duàn qí fǎ zhōng bù²⁵⁵ dé
尔，无有灭坏；一阐提等不断其法，终不²⁵⁵得

ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí yàodāngyuǎn lí rán hòu nǎi dé
阿耨多罗三藐三菩提，要当远离，然后乃得。

yǐ xìn xīn gù xiū xí jìng jiè xiū jìng jiè yǐ shòu chí dú sòng
以信心故，修习净戒；修净戒已，受持、读诵、

shū xiě jiě shuō shí èr bù jīng wèi zhū zhòng shēng guǎng xuān liú bù
书写、解说十二部经，为诸众生广宣流布。

yào yú huì shī xiū xí zhì huì yǐ lì gēn gù jiān zhù xìn huì xīn
乐于惠施，修习智慧，以利根故，坚住信慧，心

wú tuì zhuǎn rú héng hé biān dì sān rén yě
无退转，如恒河边第三人也。

dì sì rén zhě fā yì yù dù shēng sǐ dà hé duàn shàn gēn
“第四人者，发意欲度生死大河，断善根

gù yú zhōng chén mò qīn jìn shàn yǒu gù dé xìn xīn shì míng wéi
故，于中沈没。亲近善友，故得信心，是名为

chū dé xìn xīn gù shòu chí dú sòng shū xiě jiě shuō shí èr
出。得信心故，受持、读诵、书写、解说十二

bù jīng wèi zhòng shēng gù guǎng xuān liú bù yào yú huì shī xiū
部经。为众生故，广宣流布，乐于惠施，修

xí zhì huì yǐ lì gēn gù jiān zhù xìn huì xīn wú tuì zhuǎn biàn
习智慧。以利根故，坚住信慧，心无退转，遍

guān sì fāng sì fāng zhě sì shā mén guǒ rú héng hé biān dì sì rén
观四方。四方者，四沙门果，如恒河边第四人

yě
也。

dì wǔ rén zhě fā yì yù dù shēng sǐ dà hé duàn shàn gēn
“第五人者，发意欲度生死大河，断善根

gù yú zhōng chén mò qīn jìn shàn yǒu gù dé xìn xīn shì míng wéi
故，于中沈没。亲近善友，故得信心，是名为

chū yǐ xìn xīn gù shòu chí dú sòng shū xiě jiě shuō shí èr
出。以信心故，受持、读诵、书写、解说十二

bù jīng wèi zhòng shēng gù guǎng xuān liú bù yào yú huì shī xiū
部经。为众生故，广宣流布，乐于惠施，修

xí zhì huì yǐ lì gēn gù jiān zhù xìn huì xīn wú tuì zhuǎn wú tuì
习智慧。以利根故，坚住信慧，心无退转。无退

²⁵⁵ 大正藏：不能；永乐北藏及龙藏：不

zhuǎn yǐ jí biànrán jìn qián jìn zhě wèi pì zhī fó suī néng zì
转已，即便前进。前进者，谓辟支佛，虽能自
dù bù jí zhòngshēng shì míngwéichū²⁵⁶ rú héng hé biān dì wǔ rén
度，不及众生，是名为出²⁵⁶，如恒河边第五人
yě
也。

dì liù rén zhě fā yì yù dù shēng sǐ dà hé duànshàngēn
“第六人者，发意欲度生死大河，断善根

gù yú zhōngchén mò qīn jìn shànyǒu huò dé xìn xīn dé xìn xīn
故，于中沈没。亲近善友，获得信心，得信心
gù míngzhī wéichū yǐ xìn xīn gù shòu chí dú sòng shū xiě
故，名之为出。以信心故，受持、读诵、书写、
jiě shuō shí èr bù jīng wèizhòngshēng gù guǎngxuān liú bù yào yú
解说十二部经。为众生故，广宣流布，乐于
huì shī xiū xí zhì huì yǐ lì gēn gù jiān zhù xìn huì xīn wú tuì
惠施，修习智慧。以利根故，坚住信慧，心无退
zhuǎn wú tuì zhuǎn yǐ jí fù qián jìn suì dàoqiǎnchù dàoqiǎn
转。无退转已，即复前进，遂到浅处。到浅
chù yǐ jí zhù bú qù zhù bú qù zhě suǒ wèi pú sà yù wèi²⁵⁷
处已，即住不去。住不去者，所谓菩萨，欲为²⁵⁷
dù tuō zhūzhòngshēng gù zhùguānfánǎo rú héng hé biān dì liù rén
度脱诸众生故，住观烦恼，如恒河边第六人
yě
也。

dì qī rén zhě fā yì yù dù shēng sǐ dà hé duànshàngēn
“第七人者，发意欲度生死大河，断善根

gù yú zhōngchén mò qīn jìn shànyǒu huò dé xìn xīn dé xìn xīn
故，于中沈没。亲近善友，获得信心，得信心
yǐ shì míngwéichū yǐ xìn xīn gù shòu chí dú sòng shū xiě
已，是名为出。以信心故，受持、读诵、书写、
jiě shuō shí èr bù jīng wèizhòngshēng gù guǎngxuān liú bù yào yú
解说十二部经。为众生故，广宣流布，乐于
huì shī xiū xí zhì huì yǐ lì gēn gù jiān zhù xìn huì xīn wú tuì
惠施，修习智慧。以利根故，坚住信慧，心无退
zhuǎn wú tuì zhuǎn yǐ jí biànrán jìn jì qián jìn yǐ dé dào
转。无退转已，即便前进。既前进已，得到

²⁵⁶ 大正藏：去

²⁵⁷ 大正藏：为欲；永乐北藏及龙藏：欲为

bǐ àn dēng dà gāoshān lí zhūkǒng bù duōshòu ān lè shànnán
彼岸，登大高山，离诸恐怖，多受安乐。善男
zǐ bǐ àn shānzhě yù yú rú lái shòu ān lè zhě yù fó cháng
子，彼岸山者，喻于如来；受安乐者，喻佛常
zhù dà gāoshānzhě yù dà niè pán
住；大高山者，喻大涅槃。

shànnán zǐ shì héng hé biān rú shì zhū rén xī jù shǒu zú
“善男子，是恒河边如是诸人，悉具手足

ér bù néng dù yī qiè zhòngshēng yì fù rú shì shí yǒu fó bǎo fǎ
而不能度；一切众生亦复如是，实有佛宝、法
bǎo sēngbǎo rú lái chángshuō zhū fǎ yào yì yǒu bā shèngdào dà
宝、僧宝，如来常说诸法要义有八圣道、大
bō niè pán ér zhū zhòngshēng xī bù néng dé cǐ fēi wǒ jiù yì fēi
般涅槃，而诸众生悉不能得。此非我咎，亦非
shèngdào zhòngshēngděngguò dāng zhī xī shì fán nǎo guò è yǐ shì yì
圣道众生等过，当知悉是烦恼过恶。以是义
gù yī qiè zhòngshēng bù dé niè pán
故，一切众生不得涅槃。

shànnán zǐ pì rú liáng yī zhī bìngshuō yào bìngzhě bù
“善男子，譬如良医，知病说药，病者不

fú fēi yī jiù yě shànnán zǐ ruò yǒu shī zhǔ yǐ qí suǒ yǒu shī
服，非医咎也。善男子，若²⁵⁸有施主以其所有施
yī qiè rén yǒu bú shòu zhě fēi shī zhǔ jiù shànnán zǐ pì rú rì
一切人，有不受者，非施主咎。善男子，譬如日
chū yōumíng jiē míng máng gǔ zhī rén bú jiàn dào lù fēi rì guò yě
出，幽冥皆明，盲瞽之人不见道路，非日过也。

shànnán zǐ rú héng hé shuǐ néng chú kě fá kě zhě bù yǐn fēi shuǐ
善男子，如恒河水能除渴乏，渴者不饮，非水

jiù yě shànnán zǐ pì rú dà dì pǔ shēng guǒ shí píngděng wú
咎也。善男子，譬如大地，普生果实，平等无

èr nóng fū bú zhòng fēi dì guò yě shànnán zǐ rú lái pǔ wèi
二，农夫不种，非地过也。善男子，如来普为

yī qiè zhòngshēng guǎng kāi fēn bié shí èr bù jīng zhòngshēng bú shòu
一切众生广开分别十二部经，众生不受，

fēi rú lái jiù
非如来咎。

shànnán zǐ ruò xiū dào zhě jí dé ā nòuduō luó sānmiǎo
“善男子，若修道者，即得阿耨多罗三藐

sān pú tí shànnán zǐ rǔ yán zhòngshēng xī yǒu fó xìng dé²⁵⁹
三菩提。善男子，汝言‘众生悉有佛性，得

ā nòuduō luó sānmiǎo sān pú tí rú cí shí zhě shàn zāi shàn
阿耨多罗三藐三菩提，如磁石。’者，善哉！善

zāi yǐ yǒu fó xìng yīn yuán lì gù dé ā nòuduō luó sānmiǎo sān pú
哉！以有佛性因缘力故，得阿耨多罗三藐三菩

tí ruò yán bù xū xiū shèng dào zhě shì yì bù rán
提。若言不须修圣道者，是义不然。

shànnán zǐ pì rú yǒu rén xíng yú kuàng yě kě fá yù
“善男子，譬如有人，行于旷野，渴乏遇

jǐng qí jǐng jí shēn suī bú jiàn shuǐ dāng zhī bì yǒu shì rén fāng
井，其井极深，虽不见水，当知必有。是人方

biàn qiú mì guàngǎng jí qǔ zé jiàn fó xìng yì ěr yī qiè zhòngshēng
便求觅罐缋，汲取则见。佛性亦尔，一切众生

suī fù yǒu zhī yào xū xiū xí wú lòu shèng dào rán hòu dé jiàn shàn
虽复有之，要须修习无漏圣道，然后得见。善

nán zǐ rú yǒu hú má zé dé jiàn yóu lí zhū fāng biàn zé bù dé jiàn
男子，如有胡麻则得见油，离诸方便则不得见，

gānzhè yì ěr
甘蔗亦尔。

shànnán zǐ rú sān shí sān tiān běi yù dānyuè suī shì yǒu
“善男子，如三十三天、北郁单越，虽是有

fǎ ruò wú shàn yè shéntōng dào lì zé bù néng jiàn dì zhōng
法，若无善业、神通、道力则不能见。地中

cǎo gēn jí dì xià shuǐ yǐ dì fù gù zhòngshēng bú jiàn fó xìng yì
草根及地下水，以地覆故，众生不见。佛性亦

ěr bù xiū shèng dào gù bù dé jiàn
尔，不修圣道，故不得见。

shànnán zǐ rú rǔ suǒ shuō shì yǒu bìng rén ruò yù zhān
“善男子，如汝所说‘世有病人，若遇瞻

bìng liáng yī hǎo yào suí bìng yǐn shí jí yǐ bú yù xī dé chāi
病、良医、好药、随病饮食及以不遇悉得差’

zhě shànnán zǐ wǒ wèi liù zhù zhū pú sà děng shuō rú shì yì shàn
者，善男子，我为六住诸菩萨等说如是义。善

²⁵⁹ 大正藏：应得；永乐北藏及龙藏：得

nán zǐ pì rú xū kōng yú zhūzhòngshēng fēi nèi fēi wài fēi nèi wài
男子，譬如虚空，于诸众生非内非外，非内外
gù yì wú guà ài zhòngshēng fó xìng yì fù rú shì
故，亦无罣碍²⁶⁰；众生佛性亦复如是。

shànnán zǐ pì rú yǒurén cái zài yì fāng suī bú xiànrán
“善男子，譬如有人，财在异方，虽不现前，
suí yì shòuyòng yǒurén wèn zhī zé yán wǒ xǔ hé yǐ gù yǐ
随意受用，有人问之，则言我许。何以故？以
dìngyǒu gù zhòngshēng fó xìng yì fù rú shì fēi cǐ fēi bǐ yǐ dìng
定有故。众生佛性亦复如是，非此非彼，以定
dé gù yán yī qiè yǒu
得故，言一切有。

shànnán zǐ pì rú zhòngshēng zào zuò zhū yè ruò shàn
“善男子，譬如众生，造作诸业，若善
ruò è fēi nèi fēi wài rú shì yè xìng fēi yǒu fēi wú yì fù fēi shì
若恶，非内非外，如是业性非有非无，亦复非是
běn wú jīn yǒu fēi wú yīn chū fēi cǐ zuò cǐ shòu cǐ zuò bǐ shòu
本无今有，非无因出，非此作此受、此作彼受、
bǐ zuò bǐ shòu wú zuò wú shòu shí jié hé hé ér dé guǒ bào zhòng
彼作彼受、无作无受，时节和合而得果报。众
shēng fó xìng yì fù rú shì yì fù fēi shì běn wú jīn yǒu fēi nèi fēi wài
生佛性亦复如是，亦复非是本无今有，非内非外，
fēi yǒu fēi wú fēi cǐ fēi bǐ fēi yú chù lái fēi wú yīn yuán yì
非有非无，非此非彼，非余处来，非无因缘，亦
fēi yī qiè zhòngshēng bú jiàn yǒuzhū pú sà shí jié yīn yuán hé hé dé
非一切众生不见，有诸菩萨时节因缘和合得
jiàn shí jié zhě suǒ wèi shí zhù pú sà mó hē sà xiū bā shèng dào
见，时节者，所谓十住菩萨摩诃萨修八圣道，
yú zhūzhòngshēng dé píngděng xīn ěr shí dé jiàn bù míng wéi zuò
于诸众生得平等心，尔时得见，不名为作。

shànnán zǐ rǔ yán rú cí shí zhě shì yì bù rán hé yǐ
“善男子，汝言如磁石者，是义不然。何以
gù shí bù xī tiě suǒ yǐ zhě hé wú xīn yè gù shànnán zǐ
故？石不吸铁。所以者何？无心业故。善男子，
yì fǎ yǒu gù yì fǎ chūshēng yì fǎ wú gù yì fǎ mièhuài wú yǒu
异法有故异法出生，异法无故异法灭坏，无有

²⁶⁰ 大正藏：碍

zuò zhě wú yǒu huài zhě shàn nán zǐ yóu rú měng huǒ bù néng fén xīn
作者，无有坏者。善男子，犹如猛火不能焚薪，
huǒ chū xīn huài míng wéi fén xīn shàn nán zǐ pì rú kuí huò suí rì ér
火出薪坏名为焚薪。善男子，譬如葵藿随日而
zhuǎn ér shì kuí huò yì wú jìng xīn wú shí wú yè yì fǎ xìng gù
转，而是葵藿亦无敬心，无识无业，异法性故
ér zì huí zhuǎn shàn nán zǐ rú bā jiāo shù yīn léi zēng zhǎng shì
而自回转。善男子，如芭蕉树因雷增长，是
shù wú ěr wú xīn yì shí yì fǎ yǒu gù yì fǎ zēng zhǎng yì fǎ
树无耳、无心意识。异法有故异法增长，异法
wú gù yì fǎ miè huài shàn nán zǐ rú ā shū jiā shù nǚ rén mó chù
无故异法灭坏。善男子，如阿叔迦树，女人摩触，
huā wéi zhī chū shì shù wú xīn yì wú jué chù yì fǎ yǒu gù yì fǎ
华为之出。是树无心，亦无觉触，异法有故异法
chū shēng yì fǎ wú gù yì fǎ miè huài shàn nán zǐ rú jú dé
出生，异法无故，异法灭坏。善男子，如橘得
shī guǒ zé zī duō ér shì jú shù wú xīn wú chù yì fǎ yǒu gù yì
尸，果则滋多，而是橘树无心无触，异法有故异
fǎ zī duō yì fǎ wú gù yì fǎ miè huài shàn nán zǐ rú ān shí liú
法滋多，异法无故异法灭坏。善男子，如安石榴，
zhuān gǔ fèn gù guǒ shí fán mào ān shí liú shù yì wú xīn chù yì
砖骨粪故，果实繁茂，安²⁶¹石榴树亦无心触，异
fǎ yǒu gù yì fǎ chū shēng yì fǎ wú gù yì fǎ miè huài shàn nán zǐ
法有故异法出生，异法无故异法灭坏。善男子，
cí shí xī tiě yì fù rú shì yì fǎ yǒu gù yì fǎ chū shēng yì fǎ wú
磁石吸铁亦复如是，异法有故异法出生，异法无
gù yì fǎ miè huài zhòng shēng fó xìng yì fù rú shì bù néng xī dé ā
故异法灭坏。众生佛性亦复如是，不能吸得阿
nòu duō luó sān miǎo sān pú tí
耨多罗三藐三菩提。

shàn nán zǐ wú míng bù néng xī qǔ zhū xíng xíng yì bù néng
“善男子，无明不能吸取诸行，行亦不能
xī qǔ shí yě yì dé míng wéi wú míng yuán xíng xíng yuán yú shí yǒu
吸取识也，亦得名为无明缘行、行缘于识，有
fó wú fó fǎ jiè cháng zhù
佛无佛，法界常住。

²⁶¹ 大正藏：安；永乐北藏及龙藏：如；校勘：安

shànnán zǐ ruò yán fó xìng zhù zhòng shēng zhōng zhě shànnán
“善男子，若言佛性住众生中者，善男
zǐ cháng fǎ wú zhù ruò yǒu zhù chù jí shì wú cháng shànnán zǐ
子，常法无住，若有住处即是无常。善男子，
rú shí èr yīn yuán wú dìng zhù chù ruò yǒu zhù chù shí èr yīn yuán bù
如十二因缘无定住处，若有住处，十二因缘不
dé míng cháng rú lái fǎ shēn yì wú zhù chù fǎ jiè fǎ rù fǎ
得名常。如来法身亦无住处，法界、法入、法
yīn xū kōng xī wú zhù chù fó xìng yì ěr dōu wú zhù chù
阴、虚空悉无住处，佛性亦尔，都无住处。

shànnán zǐ pì rú sì dà lì suī jūn děng yǒu jiān
“善男子，譬如四大，力虽均等，有坚、
yǒu rè yǒu shī yǒu dòng yǒu qīng yǒu zhòng yǒu chì yǒu
有热、有湿、有动，有轻、有重²⁶²、有赤、有
bái yǒu huáng yǒu hēi ér shì sì dà yì wú yǒu yè yì fǎ jiè
白、有黄、有黑，而是四大亦无有业，异法界
gù gè bù xiāng sì fó xìng yì ěr yì fǎ jiè gù shí zhì zé xiàn
故，各不相似。佛性亦尔，异法界故，时至则现。

shànnán zǐ yī qiè zhòng shēng bú tuì fó xìng gù míng zhī wéi
“善男子，一切众生不退佛性故名之为
yǒu ā pí bá zhì gù yǐ dāng yǒu gù jué dìng dé gù dìng dāng
有，阿毗跋致故，以当有故，决定得故，定当
jiàn gù shì gù míng wéi yī qiè zhòng shēng xī yǒu fó xìng
见故，是故名为一切众生悉有佛性。

shànnán zǐ pì rú yǒu wáng gào yī dà chén rǔ qiān yī
“善男子，譬如有王告一大臣：‘汝牵一
xiàng yǐ shì máng zhě ěr shí dà chén shòu wáng chì yǐ duō jí zhòng
象以示盲者。’尔时，大臣受王勅已，多集众
máng yǐ xiàng shì zhī shí bǐ zhòng máng gè yǐ shǒu chù dà chén jí
盲以象示之。时彼众盲，各以手触。大臣即
huán ér bái wáng yán chén yǐ shì jìng ěr shí dà wáng jí
还，而白王言：‘臣已示竟。’尔时，大王即
hū zhòng máng gè gè wèn yán rǔ jiàn xiàng yé zhòng máng
呼²⁶³众盲，各各问言：‘汝见象耶？’众盲
gè yán wǒ yǐ dé jiàn wáng yán xiàng wéi hé lèi qí chù
各言：‘我已得见。’王言：‘象为何类？’其触

²⁶² 大正藏：有重、有轻；永乐北藏及龙藏：有轻、有重

²⁶³ 大正藏：唤

yá zhě jí yánxiàng xíng rú lái fú gēn qí chù ěr zhě yánxiàng rú
 牙者，即言象形如菜茯根；其触耳者，言象如
 jī qí chù tóu zhě yánxiàng rú shí qí chù bí zhě yánxiàng rú
 箕；其触头者，言象如石；其触鼻者，言象如
 chǔ qí chù jiǎo zhě yánxiàng rú mù jiù qí chù jí zhě yánxiàng
 杵；其触脚者，言象如木臼；其触脊者，言象
 rú chuáng qí chù fù zhě yánxiàng rú wèng qí chù wěi zhě yán
 如床；其触腹者，言象如瓮；其触尾者，言
 xiàng rú shéng
 象如绳。

shànnán zǐ rú bǐ zhòng máng bù shuō xiàng tǐ yì fēi
 “善男子，如彼众盲，不说象体，亦非
 bù shuō ruò shì zhòng xiàng xī fēi xiàng zhě lí shì zhī wài gèng wú bié
 不说。若是众相悉非象者，离是之外更无别
 xiàng shànnán zǐ wáng yù rú lái yīng zhèng biàn zhī chén yù
 象。善男子，王喻如来、应、正遍知，臣喻
 fāng děng dà niè pán jīng xiàng yù fó xìng máng yù yī qiè wú míng zhòng
 方等大涅槃经，象喻佛性，盲喻一切无明众
 shēng shì zhū zhòng shēng wén fó shuō yǐ huò zuò shì yán sè shì fó
 生。是诸众生闻佛说已，或作是言：‘色是佛
 xìng hé yǐ gù shì sè suī miè cì dì xiāng xù shì gù huò dé wú
 性。何以故？是色虽灭，次第相续，是故获得无
 shàng rú lái sān shí èr xiàng rú lái sè cháng rú lái sè zhě cháng bú
 上如来三十二相。如来色常，如来色者常不
 duàn gù shì gù shuō sè míng wéi fó xìng pì rú zhēn jīn zhì suī qiān
 断故，是故说色名为佛性。譬如真金，质虽迁
 biàn sè cháng bú yì huò shí zuò chuàn zuò chāi²⁶⁴ zuò pán rán
 变，色常不异。或时作钏、作钗²⁶⁴、作盘，然
 qí huáng sè chū wú gǎi yì zhòng shēng fó xìng yì fù rú shì zhì suī
 其黄色初无改易。众生佛性亦复如是，质虽
 wú cháng ér sè shì cháng yǐ shì gù shuō sè wéi fó xìng
 无常而色是常，以是故说色为佛性。’

huò yǒu shuō yán shòu shì fó xìng hé yǐ gù shòu yīn yuán
 “或有说言：‘受是佛性。何以故？受因缘
 gù huò dé rú lái zhēn shí zhī lè rú lái shòu zhě wèi bì jìng shòu
 故，获得如来真实之乐。如来受者，谓毕竟受、

²⁶⁴ 大正藏：蛇

dì yī yì shòu zhòngshēngshòuxìng suī fù wú cháng rán qí cì dì xiāng
第一义受。众生受性虽复无常，然其次第相
xù bú duàn shì gù huò dé rú lái chángshòu pì rú yǒurén xìngjiāo
续不断，是故获得如来常受。譬如有人，姓憍
shī jiā rén suī wú cháng ér xìng shì cháng jīng qiānwàn shì wú
尸迦，人虽无常，而姓是常，经千万世，无
yǒu gǎi yì zhòngshēng fó xìng yì fù rú shì yǐ shì gù shuōshòuwéi fó
有改易。众生佛性亦复如是，以是故说受为佛
xìng
性。’

yòuyǒushuōyán xiǎng shì fó xìng hé yǐ gù xiǎng yīn
“又有说言：‘想是佛性。何以故？想因
yuán gù huò dé rú lái zhēn shí zhī xiǎng rú lái xiǎngzhě míng wú xiǎng
缘故，获得如来真实之想。如来想者，名无想
xiǎng wú xiǎngxiǎngzhě fēi zhòngshēngxiǎng fēi nán nǚ xiǎng yì
想。无想想者，非众生想，非男女想，亦
fēi sè shòuxiǎng xíng shí xiǎng fēi xiǎngduànxiǎng zhòngshēng zhī xiǎng
非色受想、行识想，非想断想。众生之想
suī fù wú cháng yǐ xiǎng cì dì xiāng xù bú duàn gù dé rú lái cháng
虽复无常，以想次第相续不断故，得如来常
héng zhī xiǎng shànnán zǐ pì rú zhòngshēng shí èr yīn yuán zhòng
恒之想。善男子，譬如众生十二因缘，众
shēng suī miè ér yīn yuáncháng zhòngshēng fó xìng yì fù rú shì yǐ
生虽灭而因缘常。众生佛性亦复如是，以
shì gù shuōxiǎngwéi fó xìng
是故说想为佛性。’

yòuyǒushuōyán xíngwéi fó xìng hé yǐ gù xíngmíngshòu
“又有说言：‘行为佛性。何以故？行名寿
mìng shòu yīn yuán gù huò dé rú lái chángzhùshòumìng zhòngshēng
命，寿因缘故，获得如来常住寿命。众生
shòumìng suī fù wú cháng ér shòu cì dì xiāng xù bú duàn gù dé rú
寿命虽复无常，而寿次第相续不断，故得如
lái zhēn shí chángshòu shànnán zǐ pì rú shí èr bù jīng tīngzhěshuō
来真实常寿。善男子，譬如十二部经，听者说
zhě suī fù wú cháng ér shì jīng diǎnchángcún bú biàn zhòngshēng fó
者虽复无常，而是经典常存不变。众生佛
xìng yì fù rú shì yǐ shì gù shuōxíngwéi fó xìng
性亦复如是，以是故说行为佛性。’

yòuyǒushuōyán shí wéi fó xìng shí yīn yuán gù huò dé
“又有说言：‘识为佛性。识因缘故，获得
rú lái píngděng zhī xīn zhòngshēng yì shí suī fù wú cháng ér shí cì
如来平等之心。众生意识虽复无常，而识次
dì xiāng xù bú duàn gù dé rú lái zhēn shí cháng xīn rú huǒ rè xìng
第相续不断故，得如来真实常心。如火热性，
huǒ suī wú cháng rè fēi wú cháng zhòngshēng fó xìng yì fù rú shì
火虽无常，热非无常。众生佛性亦复如是，
yǐ shì gù shuō shí wéi fó xìng
以是故说识为佛性。’

yòuyǒushuōyán lí yīn yǒu wǒ wǒ shì fó xìng hé yǐ
“又有说言：‘离阴有我，我是佛性。何以
gù wǒ yīn yuán gù huò dé rú lái bā zì zài wǒ yǒuzhū wàidào
故？我因缘故，获得如来八自在我。’有诸外道
shuōyán qù lái jiàn wén bēi xǐ yǔ shuōwéi wǒ
说言：‘去、来、见、闻、悲、喜、语、说为我。’
rú shì wǒ xiàng suī fù wú cháng ér rú lái wǒ zhēn shí shì cháng shàn
如是我相虽复无常，而如来我真实是常。善
nán zǐ rú yīn rù jiè suī fù wú cháng ér míng shì cháng zhòng
男子，如阴、入、界虽复无常而名是常，众
shēng fó xìng yì fù rú shì
生佛性亦复如是。

shànnán zǐ rú bǐ máng rén gè gè shuōxiàng suī bù dé shí
“善男子，如彼盲人各各说象，虽不得实，
fēi bù shuōxiàng shuō fó xìngzhě yì fù rú shì fēi jí liù fǎ bù
非不说象。说佛性者亦复如是，非即六法，不
lí liù fǎ shànnán zǐ shì gù wǒ shuō zhòngshēng fó xìng fēi sè bù
离六法。善男子，是故，我说众生佛性非色不
lí sè nǎi zhì fēi wǒ bù lí wǒ
离色，乃至非我不离我。

shànnán zǐ yǒuzhū wàidào suī shuō yǒu wǒ ér shí wú wǒ
“善男子，有诸外道，虽说有我而实无我。
zhòngshēng wǒ zhě jí shì wǔ yīn lí yīn zhī wài gèng wú bié wǒ
众生我者，即是五阴，离阴之外，更无别我。

shànnán zǐ pì rú jīng yè xū²⁶⁵ tái hé wéiliánhuā lí shì
善男子，譬如茎、叶、须²⁶⁵、台合为莲华，离是

²⁶⁵ 大正藏：须

zhī wài gèng wú bié huā zhòngshēng wǒ zhě yì fù rú shì shànnán
之外，更无别华；众生我者亦复如是。善男
zǐ pì rú qiáng bì cǎo mù hé hé míng zhī wéi shè lí shì zhī wài
子，譬如墙壁草木和合名之为舍，离是之外，
gèng wú bié shè rú qū tuó luó shù bō luó shē shù ní jū tuó shù
更无别舍；如佉陀罗树、波罗奢树、尼拘陀树、
yù tán bō shù hé hé wéi lín lí shì zhī wài gèng wú bié lín pì rú
郁昙钵树和合为林，离是之外，更无别林；譬如
chē bīng xiàng mǎ bù bīng hé hé wéi jūn lí shì zhī wài gèng wú
车兵、象马、步兵和合为军，离是之外，更无
bié jūn pì rú wǔ sè zá xiàn hé hé míng zhī wéi qǐ lí shì zhī wài
别军；譬如五色杂纒和合名之为绮，离是之外，
gèng wú bié qǐ rú sì xìng hé hé míng wéi dà zhòng lí shì zhī wài
更无别绮；如四姓和合名为大众，离是之外，
gèng wú bié zhòng zhòngshēng wǒ zhě yì fù rú shì lí wǔ yīn wài
更无别众；众生我者亦复如是，离五阴外，
gèng wú bié wǒ shànnán zǐ rú lái cháng zhù zé míng wéi wǒ rú lái
更无别我。善男子，如来常住则名为我，如来
fǎ shēn wú biān wú ài²⁶⁶ bù shēng bú miè dé bā zì zài shì míng
法身无边无阂²⁶⁶，不生不灭，得八自在，是名
wéi wǒ zhòngshēng zhēn shí wú rú shì wǒ jí yǐ wǒ suǒ dàn yǐ bì²⁶⁷
为我。众生真实无如是我及以我所，但以毕²⁶⁷
dìng dāng dé bì jìng dì yī yì kōng gù míng fó xìng
定当得毕竟第一义空故，名佛性。

shànnán zǐ dà cí dà bēi míng wéi fó xìng hé yǐ gù dà
“善男子，大慈大悲名为佛性。何以故？大

cí dà bēi cháng suí pú sà rú yǐng suí xíng yī qiè zhòngshēng bì dìng
慈大悲常随菩萨，如影随形。一切众生毕定

dāng dé dà cí dà bēi shì gù shuō yán yī qiè zhòngshēng xī yǒu fó xìng
当得大慈大悲，是故说言一切众生悉有佛性。

dà cí dà bēi zhě míng wéi fó xìng fó xìng zhě míng wéi rú lái
大慈大悲者名为佛性，佛性者名为如来。

dà xǐ dà shě míng wéi fó xìng hé yǐ gù pú sà mó hē
“大喜大舍名为佛性。何以故？菩萨摩诃

sà rě bù néng shě èr shí wǔ yǒu zé bù néng dé ā nòuduō luó sān miǎo
萨若不能舍二十五有，则不能得阿耨多罗三藐

²⁶⁶ 大正藏：碍（后同）

²⁶⁷ 大正藏：必（后同）

sān pú tí yǐ zhūzhòngshēng bì dāng dé gù shì gù shuōyán yī qiè
三菩提。以诸众生必当得故，是故说言一切
zhòngshēng xī yǒu fó xìng dà xǐ dà shězhě jí shì fó xìng fó xìngzhě
众生悉有佛性。大喜大舍者即是佛性，佛性者
jí shì rú lái
即是如来。

fó xìngzhě míng dà xìn xīn hé yǐ gù yǐ xìn xīn gù pú
“佛性者名大信心。何以故？以信心故，菩
sà mó hē sà zé néng jù zú tán bō luó mì nǎi zhì bō rě bō luó mì
萨摩诃萨则能具足檀波罗蜜乃至般若波罗蜜。
yī qiè zhòngshēng bì dìngdāng dé dà xìn xīn gù shì gù shuōyán yī qiè
一切众生毕定当得大信心故，是故说言一切
zhòngshēng xī yǒu fó xìng dà xìn xīn zhě jí shì fó xìng fó xìngzhě jí
众生悉有佛性。大信心者即是佛性，佛性者即
shì rú lái
是如来。

fó xìngzhě míng yī zǐ dì hé yǐ gù yǐ yī zǐ dì yīn
“佛性者名一子地。何以故？以一子地因
yuán gù pú sà zé yú yī qiè zhòngshēng dé píngděng xīn yī qiè zhòng
缘故，菩萨则于一切众生得平等心。一切众
shēng bì dìngdāng dé yī zǐ dì gù shì gù shuōyán yī qiè zhòngshēng
生毕定当得一子地故，是故说言一切众生
xī yǒu fó xìng yī zǐ dì zhě jí shì fó xìng fó xìngzhě jí shì rú lái
悉有佛性。一子地者即是佛性，佛性者即是如来。

fó xìngzhě míng dì sì lì hé yǐ gù yǐ dì sì lì yīn
“佛性者名第四力。何以故？以第四力因
yuán gù pú sà zé néng jiào huà zhòngshēng yī qiè zhòngshēng bì dìng
缘故，菩萨则能教化众生。一切众生毕定
dāng dé dì sì lì gù shì gù shuōyán yī qiè zhòngshēng xī yǒu fó xìng
当得第四力故，是故说言一切众生悉有佛性。
dì sì lì zhě jí shì fó xìng fó xìngzhě jí shì rú lái
第四力者即是佛性，佛性者即是如来。

fó xìngzhě míng shí èr yīn yuán hé yǐ gù yǐ yīn yuán gù
“佛性者名十二因缘。何以故？以因缘故，
rú lái cháng zhù yī qiè zhòngshēng dìng yǒu rú shì shí èr yīn yuán shì
如来常住。一切众生定有如是十二因缘，是

268 gù shuō yán yī qiè zhòng shēng xī yǒu fó xìng shí èr yīn yuán jí shì
故说言一切众生悉有佛性。十二因缘即是
fó xìng fó xìng zhě jí shì rú lái
佛性，佛性者即是如来。

fó xìng zhě míng sì wú ài zhì yǐ sì wú ài yīn yuán gù
“佛性者名四无碍智。以四无碍因缘故，
shuō zì yì wú ài zì yì wú ài gù néng huà zhòng shēng sì wú
说字义无碍；字义无碍故，能化众生。四无
ài zhě jí shì fó xìng fó xìng zhě jí shì rú lái
碍者即是佛性，佛性者即是如来。

fó xìng zhě míng dǐng sān mèi yǐ xiū rú shì dǐng sān mèi gù zé
“佛性者名顶三昧。以修如是顶三昧故，则
néng zǒng shè yī qiè fó fǎ shì gù shuō yán dǐng sān mèi zhě míng wéi fó
能总摄一切佛法，是故说言顶三昧者名为佛
xìng shí zhù pú sà xiū shì sān mèi wèi dé jù zú suī jiàn fó xìng ér bù
性。十住菩萨修是三昧未得具足，虽见佛性而不
míng liǎo yī qiè zhòng shēng bì dìng dé gù shì gù shuō yán yī qiè zhòng
明了。一切众生毕定得故，是故说言一切众
shēng xī yǒu fó xìng
生悉有佛性。

shàn nán zǐ rú shàng suǒ shuō zhǒng zhǒng zhū fǎ yī qiè
“善男子，如上所说种种诸法，一切
zhòng shēng dìng dāng dé gù shì gù shuō yán yī qiè zhòng shēng xī yǒu fó
众生定当得故，是故说言一切众生悉有佛
xìng
性。

shàn nán zǐ wǒ ruò shuō sè shì fó xìng zhě zhòng shēng wén
“善男子，我若说色是佛性者，众生闻
yǐ zé shēng xié dào yǐ xié dào gù mìng zhōng zé shēng ā bí dì yù
已则生邪倒；以邪倒故，命终则生阿鼻地狱。
rú lái shuō fǎ wèi duàn dì yù shì gù bù shuō sè shì fó xìng nǎi zhì
如来说法为断地狱，是故不说色是佛性，乃至
shuō shí yì fù rú shì
说识亦复如是。

shàn nán zǐ ruò zhū zhòng shēng liǎo fó xìng zhě zé bù xū xiū
“善男子，若诸众生了佛性者，则不须修

268 大正藏：是；永乐北藏及龙藏：见；校勘：是

dào shí zhù pú sà xiū bā shèng dào shǎo jiàn fó xìng kuàng bù xiū zhě
道。十住菩萨修八圣道少见佛性，况不修者
ér dé jiàn yé shàn nán zǐ rú wén shū shī lì zhū pú sà děng yǐ
而得见耶？善男子，如文殊师利诸菩萨等，已
wú liàng shì xiū xí shèng dào liǎo zhī fó xìng yún hé shēng wén pì zhī
无量世修习圣道，了知佛性。云何声闻、辟支
fó děng néng zhī fó xìng ruò zhū zhòng shēng yù dé liǎo liǎo zhī fó xìng
佛等能知佛性？若诸众生欲得了了知佛性
zhě yīng dāng yī xīn shòu chí dú sòng shū xiě jiě shuō gòng yǎng gōng
者，应当一心受持读诵、书写解说、供养恭
jìng zūn zhòng zàn tàn shì niè pán jīng jiàn yǒu shòu chí nǎi zhì zàn tàn rú
敬、尊重赞叹是涅槃经，见有受持乃至赞叹如
shì jīng zhě yīng dāng yǐ hǎo fáng shè yī fú yǐn shí wò jù
是经者，应当以好房舍、衣服、饮食、卧具、
bìng shòu yī yào ér gòng jǐ zhī jiān fù zàn tàn lǐ bài wèn xùn
病瘦医药而供给之，兼复赞叹、礼拜、问讯。
shàn nán zǐ ruò yǒu yǐ yú guò qù wú liàng wú biān shì zhōng qīn jìn gòng
善男子，若有已于过去无量无边世中，亲近供
yǎng wú liàng zhū fó shēn zhòng shàngēn rán hòu nǎi dé wén shì jīng míng
养无量诸佛，深种善根，然后乃得闻是经名。

shàn nán zǐ fó xìng bù kě sī yì fó fǎ sēng bǎo yì
“善男子，佛性不可思议；佛、法、僧宝亦
bù kě sī yì yī qiè zhòng shēng xī yǒu fó xìng ér bù néng zhī shì yì
不可思议；一切众生悉有佛性而不能知，是亦
bù kě sī yì rú lái cháng lè wǒ jìng zhī fǎ yì bù kě sī
不可思议；如来常、乐、我、净之法亦不可思
yì yī qiè zhòng shēng néng xìn rú shì dà niè pán jīng yì bù kě sī yì”
议；一切众生能信如是大涅槃经亦不可思议。”

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn rú fó suǒ shuō yī qiè zhòng
师子吼菩萨言：“世尊！如佛所说一切众
shēng néng xìn rú shì dà niè pán jīng bù kě sī yì zhě shì zūn shì dà
生能信如是大涅槃经不可思议者，世尊！是大
zhòng zhōng yǒu bā wàn wǔ qiān yì rén yú shì jīng zhōng bù shēng xìn xīn
众中，有八万五千万人，于是经中不生信心，
shì gù yǒu néng xìn shì jīng zhě míng bù kě sī yì
是故有能信是经者，名不可思议。”

shàn nán zǐ rú shì zhū rén yú wèi lái shì yì dāng dìng
“善男子，如是诸人，于未来世，亦当定

dé xìn shì jīngdiǎn jiàn yú fó xìng dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú
得信是经典，见于佛性，得阿耨多罗三藐三菩
tí
提。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn yún hé bú tuì pú sà zì zhī jué dìng
师子吼言：“世尊！云何不退菩萨自知决定

yǒu bú tuì xīn
有不退心？”

fó yán shànnán zǐ pú sà mó hē sà cháng²⁶⁹ yǐ kǔ xíng zì
佛言：“善男子，菩萨摩诃萨常²⁶⁹以苦行自

shì qí xīn rì shí yī hú má jīng yī qī rì jīng mǐ lǜ²⁷⁰ dòu
试其心，日食一胡麻，经一七日；粳米、绿²⁷⁰豆、

má zǐ sù mí jí yǐ bái dòu yì fù rú shì gè yī qī rì shí yī
麻子、粟床及以白豆亦复如是，各一七日。食一

má shí zuò shì sī wéi rú shì kǔ xíng dōu wú lì yì wú lì yì shì
麻时，作是思惟：‘如是苦行都无利益，无利益事

shàngnéngwéi zhī kuàngyǒu lì yì ér dāng bú zuò yú wú lì yì xīn
尚能为之，况有利益而当不作？于无利益心

néngkānrěn bú tuì bù zhuǎn shì gù dìng dé ā nòuduō luó sānmiǎosān
能堪忍，不退不转，是故定得阿耨多罗三藐三

pú tí rú shì děng rì xiū kǔ xíng shí yī qiè pí ròu xiāoshòuzhòujiǎn
菩提。’如是等日修苦行时，一切皮肉消瘦皱减，

rú duànshēng hù zhì zhī rì zhōng qí mù quèxiàn rú jǐng dǐ xīng ròu
如断生瓠置之日中，其目却陷如井底星，肉

jìn lèi chū rú xiǔ cǎo wū jí gǔ liánxiàn rú zhòngxiàntuán²⁷¹ suǒ zuò
尽肋出如朽草屋，脊骨连现如重纒转²⁷¹，所坐

zhī chù rú mǎ tí jì yù zuò zé fú yù qǐ zé yǎn suī shòu rú shì
之处如马蹄迹，欲坐则伏，欲起则偃。虽受如是

wú lì yì kǔ rán bú tuì yú pú tí zhī xīn
无利益苦，然不退于菩提之心。

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà wèi pò zhòng kǔ shī
“复次，善男子，菩萨摩诃萨为破众苦施

ān lè gù nǎi zhì néngshě nèi wài cái wù jí qí shēnmìng rú qì chūcǎo
安乐故，乃至能舍内外财物及其身命如弃刍草。

²⁶⁹ 大正藏：当

²⁷⁰ 大正藏：菘

²⁷¹ 大正藏：线砖；永乐北藏及龙藏：纒转

ruò néng bù xī shì shēnmìngzhě rú shì pú sà zì zhī bì dìngyǒu bú tuì
若能不惜是身命者，如是菩萨自知必定有不退

xīn wǒ dìngdāng dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
心：‘我定当得阿耨多罗三藐三菩提。’

fù cì pú sà wèi fǎ yīn yuán wānshēnwéidēng dié chán
“复次，菩萨为法因缘，剜身为灯，鬻缠

pí ròu sū²⁷² yóuguàn zhī shāo yǐ wéizhù pú sà ěr shí shòu shì dà
皮肉，酥²⁷²油灌之，烧以为炷。菩萨尔时受是大

kǔ zì hē qí xīn ér zuò shì yán rú shì kǔ zhě yú dì yù kǔ bǎi
苦，自呵其心而作是言：‘如是苦者，于地狱苦百

qiānwàn fēn yóu wèi jí yī rǔ yú wú liàng bǎi qiān jié zhōng shòu dà kǔ
千万分犹未及一。汝于无量百千劫中，受大苦

nǎo dōu wú lì yì rǔ ruò bù néng shòu shì qīng kǔ yún hé ér néng yú
恼都无利益。汝若不能受是轻苦，云何而能于

dì yù zhōng jiù kǔ zhòngshēng pú sà mó hē sà zuò shì guān shí
地狱中救苦众生？’ 菩萨摩诃萨作是观时，

shēn bù jué kǔ qí xīn bú tuì bú dòng bú zhuǎn pú sà ěr shí
身不觉苦，其心不退、不动、不转。菩萨尔时

yīngshēn zì zhī wǒ dìngdāng dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
应深自知：‘我定当得阿耨多罗三藐三菩提。’

shànán zǐ pú sà ěr shí jù zú fán nǎo wèi yǒu duàn zhě
“善男子，菩萨尔时具足烦恼未有断者，

wèi fǎ yīn yuán néng yǐ tóu mù suǐ nǎo shǒu zú xuè ròu shī yú
为法因缘，能以头目、髓脑、手足、血肉施于

zhòngshēng²⁷³ yǐ dīngdīngshēn tóu yán fù huǒ pú sà ěr shí suī
众生²⁷³，以钉钉身，投岩赴火。菩萨尔时，虽

shòu rú shì wú liàngzhòng kǔ ruò xīn bú tuì bú dòng bú zhuǎn
受如是无量众苦，若心不退、不动、不转，

pú sà dāng zhī wǒ jīn dìngyǒu bú tuì zhī xīn dāng dé ā nòuduō luó
菩萨当知：‘我今定有不退之心，当得阿耨多罗

sānmiǎosān pú tí
三藐三菩提。’

shànán zǐ pú sà mó hē sà wèi pò yī qiè zhòngshēng kǔ
“善男子，菩萨摩诃萨为破一切众生苦

nǎo yuànzuò cū dà chùshēng zhī shēn yǐ shēnxuè ròu shī yú zhòngshēng
恼，愿作粗大畜生之身，以身血肉施于众生。

²⁷² 大正藏：苏

²⁷³ 大正藏：施人；永乐北藏及龙藏：施于众生

zhòngshēng qǔ shí fù shēngliánmǐn pú sà ěr shí bì qì bù chuǎn
众 生 取 时，复 生 怜 悯。菩 萨 尔 时，闭 气 不 喘，
shì zuò sǐ xiàng lìng bǐ qǔ zhě bù shēngshā hài yí wǎng zhī xiǎng
示 作 死 相，令 彼 取 者，不 生 杀 害 疑 网 之 想。
pú sà suī shòuchùshēng zhī shēn zhōng bú zào zuò chùshēng zhī yè hé
菩 萨 虽 受 畜 生 之 身，终 不 造 作 畜 生 之 业。何
yǐ gù shànnán zǐ pú sà jì dé bú tuì xīn yǐ zhōng bú zào zuò
以 故？善 男 子，菩 萨 既 得 不 退 心 已，终 不 造 作
sān è dào yè pú sà mó hē sà ruò wèi lái shì yǒu wēi chén děng è yè
三 恶 道 业。菩 萨 摩 诃 萨 若 未 来 世 有 微 尘 等 恶 业
guǒ bào bú dìng shòu zhě yǐ dà yuàn lì wèi zhòngshēng gù ér xī shòu zhī
果 报 不 定 受 者，以 大 愿 力 为 众 生 故 而 悉 受 之。
pì rú bìng rén wéi guǐ suǒ zhuó cáng yǐn shēnzhōng yǐ zhòu lì gù
譬 如 病 人，为 鬼 所 著，藏 隐 身 中，以 呪 力 故，
jí shí xiàng xiàn huò yǔ huò xǐ huò chēn huò mà huò tí
即 时 相 现，或 语、或 喜、或 瞋、或 骂、或 啼、
huò xiào²⁷⁴ pú sà mó hē sà wèi lái shì sān è dào yè yì fù rú
或 笑²⁷⁴。菩 萨 摩 诃 萨 未 来 之 世，三 恶 道 业 亦 复 如
shì pú sà mó hē sà shòu pí shēn shí cháng wèi zhòngshēng yǎn shuō
是。菩 萨 摩 诃 萨 受 罽²⁷⁵ 身 时，常 为 众 生 演 说
zhèng fǎ huò shòu jiā bīn shé luó niǎo shēn wèi zhū zhòngshēng shuō zhèng
正 法；或 受 迦 宾 阁 罗 鸟 身，为 诸 众 生 说 正
fǎ gù shòu qú tuó shēn lù shēn tù shēn xiàng shēn gǔ yáng
法 故；受 瞿 陀 身、鹿 身、兔 身、象 身、羖 羊、
mí hóu bái gē jīn chì niǎo lóng shé zhī shēn shòu rú shì děng
猕 猴、白 鸽、金 翅 鸟、龙、蛇 之 身，受 如 是 等
chùshēngshēn shí zhōng bú zào zuò chùshēng è yè cháng wèi qí yú chù
畜 生 身 时，终 不 造 作 畜 生 恶 业，常 为 其 余 畜
shēngzhòngshēng yǎn shuō zhèng fǎ lìng bǐ wén fǎ sù dé zhuǎn lí chù
生 众 生 演 说 正 法，令 彼 闻 法 速 得 转 离 畜
shēngshēn gù pú sà ěr shí suī shòuchùshēn bú zuò è yè dāng
生 身 故。菩 萨 尔 时 虽 受 畜 身，不 作 恶 业，当
zhī bì dìng yǒu bú tuì xīn
知 必 定 有 不 退 心。

pú sà mó hē sà yú jī jǐn shì jiàn è zhòngshēng zuò guī yú
“菩 萨 摩 诃 萨 于 饥 饑 世 见 饿 众 生，作 龟 鱼

²⁷⁴ 大正藏：哭

²⁷⁵ 大正藏：熊

shēn wú liàngyóuxún fù zuò shì yuàn yuànzhūzhòngshēng qǔ wǒ ròu
身无量由旬，复作是愿：‘愿诸众生取我肉
shí suí qǔ suí shēng yīn shí wǒ ròu lí jī kě kǔ yī qiè xī fā
时，随取随生。因食我肉，离饥渴苦，一切悉发
ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí xīn pú sà fā yuàn ruò yǒu yīn
阿耨多罗三藐三菩提心。’ 菩萨发愿：‘若有因
wǒ lí jī kě zhě wèi lái zhī shì sù dé yuǎn lí èr shí wǔ yǒu jī kě
我离饥渴者，未来之世，速得远离二十五有饥渴
zhī huàn pú sà shòu rú shì kǔ xīn bú tuì zhě dāng zhī bì dìng dé
之患。’ 菩萨²⁷⁶受如是苦心不退者，当知必定得
ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
阿耨多罗三藐三菩提。

fù cì pú sà yú jí yì shì jiàn bìng kǔ zhě zuò shì sī wéi
“复次，菩萨于疾疫世见病苦者，作是思惟：

rú yào shù wáng ruò yǒu bìng zhě qǔ gēn qǔ jīng qǔ zhī qǔ
‘如药树王，若有病者，取根、取茎、取枝、取
yè qǔ huā qǔ guǒ qǔ pí qǔ fū xī dé yù bìng yuàn wǒ
叶、取华、取果、取皮、取肤，悉得愈病。愿我
cǐ shēn yì fù rú shì ruò yǒu bìng zhě wén shēng chù shēn fú shí xuè
此身亦复如是，若有病者闻声、触身、服食血
ròu nǎi zhì gǔ suǐ bìng xī chú yù yuàn zhū zhòng shēng shí wǒ ròu shí
肉乃至骨髓，病悉除愈。愿诸众生食我肉时，
bù shēng è xīn rú shí zǐ ròu wǒ zhì bìng yǐ cháng wèi shuō fǎ
不生恶心，如食子肉。我治病已，常为说法，
yuàn bǐ xìn shòu sī wéi zhuǎn jiào
愿彼信受，思惟转教。’

fù cì shàn nán zǐ pú sà jù zú fán nǎo suī shòu shēn
“复次，善男子，菩萨具足烦恼，虽受身
kǔ qí xīn bú tuì bú dòng bù zhuǎn dāng zhī bì dìng dé bú tuì
苦，其心不退、不动、不转，当知必定得不退
xīn chéng ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
心，成阿耨多罗三藐三菩提。

fù cì shàn nán zǐ ruò yǒu zhòng shēng wéi guǐ suǒ bìng pú
“复次，善男子，若有众生为鬼所病，菩
sà jiàn yǐ jí zuò shì yán yuàn zuò guǐ shēn dà shēn jiàn shēn
萨见已，即作是言：‘愿作鬼身、大身、健身、

²⁷⁶ 大正藏：菩萨摩訶萨；永乐北藏及龙藏：菩萨

duōjuànshǔshēn shǐ bǐ wénjiàn bìng dé chú yù pú sà wèizhòng
多眷属身，使彼闻见，病得除愈。’ 菩萨²⁷⁷ 为众

shēng gù qín xiū kǔ xíng suī yǒu fán nǎo bù wū qí xīn
生故勤修苦行，虽有烦恼，不污其心。

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà suī fù xiū xíng liù bō
“复次，善男子，菩萨摩诃萨虽复修行六波

luó mì yì fù bù qiú liù dù zhī guǒ xiū xíng wú shàng liù bō luó mì shí
罗蜜，亦复不求六度之果。修行无上六波罗蜜时，

zuò shì yuànyán wǒ jīn yǐ cǐ liù bō luó mì shī yī qiè zhòngshēng
作是愿言：‘我今以此六波罗蜜施一切²⁷⁸ 众生，

yī yī zhòngshēngshòu wǒ shī yǐ xī lìng dé chéng ā nòuduō luó sān
一一众生受我施已，悉令得成阿耨多罗三

miǎosān pú tí wǒ yì zì wèi liù bō luó mì qín xiū kǔ xíng shòuzhū kǔ
藐三菩提。我亦自为六波罗蜜勤修苦行，受诸苦

nǎo dāngshòu kǔ shí yuàn wǒ bú tuì pú tí zhī xīn shànnán zǐ
恼。当受苦时，愿我不退菩提之心。’ 善男子，

pú sà zuò shì xiàng shí shì míng bú tuì pú tí zhī xiàng
菩萨²⁷⁹ 作是相²⁸⁰ 时，是名不退菩提之相。

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà bù kě sī yì hé
“复次，善男子，菩萨摩诃萨不可思议。何

yǐ gù pú sà mó hē sà shēn zhī shēng sǐ duō zhū zuì guò guān dà
以故？菩萨摩诃萨深知生死多诸罪过，观大

niè pányǒu dà gōng dé wèi zhū zhòngshēng chǔ zài shēng sǐ shòuzhǒng
涅槃有大功德，为诸众生处在生死，受种

zhǒng kǔ xīn wú tuì zhuǎn shì míng pú sà bù kě sī yì
种苦，心无退转，是名菩萨不可思议。

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà wú yǒu yīn yuán ér
“复次，善男子，菩萨摩诃萨无有因缘而

shēnglián mǐn shí bú shòu ēn ér cháng shī ēn suī shī yú ēn ér bù qiú
生怜悯，实不受恩而常施恩，虽施于恩而不求

bào shì gù fù míng bù kě sī yì
报，是故复名不可思议。

fù cì shànnán zǐ huò yǒu zhòngshēng wèi zì lì yì xiū zhū
“复次，善男子，或有众生为自利益修诸

²⁷⁷ 大正藏：菩萨摩诃萨；永乐北藏及龙藏：菩萨

²⁷⁸ 大正藏：一

²⁷⁹ 大正藏：菩萨摩诃萨；永乐北藏及龙藏：菩萨

²⁸⁰ 大正藏：愿

kǔ xíng pú sà mó hē sà wèi lì yì tā gù xiū xíng kǔ xíng shì míng
苦行，菩萨摩诃萨为利益²⁸¹他故修行苦行，是名
zì lì shì gù fù míng bù kě sī yì
自利，是故复名不可思议。

fù cì pú sà jù zú fán nǎo wèi huài yuàn qīn suǒ shòu zhū
“复次，菩萨具足烦恼，为坏怨亲所受诸
kǔ xiū píngděng xīn shì gù fù míng bù kě sī yì
苦修平等心，是故复名不可思议。

fù cì pú sà ruò jiàn zhū è bú shàn zhòng shēng ruò hē zé
“复次，菩萨若见诸恶不善众生，若呵责、
ruò ruǎn yǔ ruò qū bīn ruò zòng shě yǒu è xìng zhě xiàn wéi ruǎn yǔ
若软语、若驱摈、若纵舍，有恶性者现为软语，
yǒu jiāo màn zhě xiàn wéi dà màn ér qí nèi xīn shí wú jiāo màn shì míng
有憍慢者现为大慢，而其内心实无憍慢，是名
pú sà fāng biàn bù kě sī yì
菩萨方便不可思议。

fù cì pú sà jù zú fán nǎo shǎo cái wù shí lái qiú zhě
“复次，菩萨具足烦恼，少财物时，来求者
duō xīn bù zé shǎo shì míng pú sà bù kě sī yì
多，心不连少²⁸²，是名菩萨不可思议。

fù cì pú sà yú fó chū shí zhī fó gōng dé wèi zhòng shēng
“复次，菩萨于佛出时知佛功德，为众生
gù yú wú fó chù shòu biān dì shēn rú máng rú lóng rú bō
故，于无佛处受边地身，如盲、如聋、如跛、
rú bì shì míng pú sà bù kě sī yì
如躄²⁸³，是名菩萨不可思议。

fù cì pú sà shēn zhī zhòng shēng suǒ yǒu zuì guò wèi dù tuō
“复次，菩萨深知众生所有罪过，为度脱
gù cháng yǔ gòng xíng suī suí qí yì zuì gòu bù wū shì gù fù
故，常与共行，虽随其意，罪垢不污，是故复
míng bù kě sī yì
名不可思议。

fù cì pú sà liǎo liǎo zhī jiàn wú zhòng shēng xiàng wú fán nǎo
“复次，菩萨了了知见无众生相、无烦恼

²⁸¹ 大正藏：利；永乐北藏及龙藏：利益

²⁸² 大正藏：小

²⁸³ 大正藏：癡

wū wú xiū xí dào lí fánǎozhě suī wéi pú tí wú pú tí xíng
 污、无修习道、离烦恼者，虽为菩提无菩提行，
 yì wú chéng jiù pú tí xíngzhě wú yǒushòu kǔ jí pò kǔ zhě ér yì
 亦无成就菩提行者，无有受苦及破苦者，而亦
 néngwèizhòngshēnghuài kǔ xíng pú tí xíng shì gù fù míng bù kě sī yì
 能为众生坏苦行菩提行，是故复名不可思议。

fù cì pú sà shòuhòubiānshēnchǔdōushuàitiān shì yì míng
 “复次，菩萨受后边身处兜率天，是亦名
 wéi bù kě sī yì hé yǐ gù dōushuàituótiān yù jiè zhōngshèng zài
 为不可思议。何以故？兜率陀天欲界中胜，在
 xià tiānzhě qí xīn fàng yì zài shàngtiānzhě zhūgēn àn dùn shì
 下天者，其心放逸；在上天者，诸根暗钝，是
 gù míngshèng xiū shī xiū jiè dé shàng xià shēn xiū shī jiè dìng
 故名胜。修施、修戒得上下身，修施、戒、定
 dé dōushuàishēn yī qiè pú sà huǐ zǐ zhūyǒu pò huàizhūyǒu zhōng
 得兜率身。一切菩萨毁訾²⁸⁴ 诸有，破坏诸有，终
 bú zào zuò dōushuàitiān yè shòu bǐ tiānshēn hé yǐ gù pú sà ruò
 不造作兜率天业，受彼天身。何以故？菩萨若
 chǔ qí yú zhūyǒu yì néngjiàohuàchéng jiù zhòngshēng shí wú yù xīn
 处其余诸有，亦能教化成就众生，实无欲心
 ér shēng yù jiè shì gù fù míng bù kě sī yì
 而生欲界，是故复名不可思议。

pú sà mó hē sà shēngdōushuàitiānyǒusān shì shèng yì
 “菩萨摩诃萨生兜率天有三事胜：一²⁸⁵、
 mìng èr²⁸⁶ sè sān²⁸⁷ míng pú sà mó hē sà shí bù qiú yú
 命；二、色；三、名。菩萨摩诃萨实不求于
 mìng sè míngchēng suī wú qiú xīn ér suǒ dé shèng
 命、色、名称，虽无求心而所得胜。

pú sà mó hē sà shēnyào niè pán rán yǒu yīn yì shèng shì
 “菩萨摩诃萨深乐涅槃，然有因亦胜，是
 gù fù míng bù kě sī yì
 故复名不可思议。

pú sà mó hē sà rú shì sān shì suī shèngzhūtiān ér zhūtiān
 “菩萨摩诃萨如是三事虽胜诸天，而诸天

²⁸⁴ 大正藏：訾

²⁸⁵ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

²⁸⁶ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

²⁸⁷ 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

děng yú pú sà suǒ zhōng bù shēng yú chēn xīn dù xīn jiāomàn
等，于菩萨所，终不生于瞋心、妬心、憍慢
zhī xīn chángshēng xǐ xīn pú sà yú tiān yì bù jiāomàn shì gù
之心，常生喜心。菩萨于天，亦不憍慢，是故
fù míng bù kě sī yì
复名不可思议。

pú sà mó hē sà bú zàomìng yè ér yú bǐ tiān bì jìngshòu
“菩萨摩诃萨不造命业，而于彼天毕竟寿
mìng shì míngmìngshèng yì wú sè yè ér miào sè shēnguāngmíng
命，是名命胜。亦无色业，而妙色身光明
biàn mǎn shì míng sè shèng pú sà mó hē sà chǔ bǐ tiāngōng bú yào
遍满，是名色胜。菩萨摩诃萨处彼天宫，不乐
wǔ yù wéi²⁸⁸ wèi fǎ shì shì gù míngchēngchōngmǎn shí fāng shì
五欲，惟²⁸⁸为法事，是故名称充满十方，是
míngmíngshèng shì gù fù míng bù kě sī yì
名名胜。是故复名不可思议。

pú sà mó hē sà xià dōushuàitiān shì shí dà dì liù zhǒng
“菩萨摩诃萨下兜率天，是时大地六种
zhèndòng shì gù fù míng bù kě sī yì hé yǐ gù pú sà xià shí
震动，是故复名不可思议。何以故？菩萨下时，
yù sè zhūtiān xī lái shì sòng fā dà yīn shēngzàn tàn pú sà yǐ kǒu
欲色诸天悉来侍送，发大音声赞叹菩萨，以口
fēng qì gù lìng dì dòng fù yǒu pú sà rénzhōngxiàngwáng rénzhōng
风气故令地动。复有菩萨人中象王，人中
xiàngwángmíngwéilóngwáng lóngwángchū rù tāi shí yǒuzhūxiàng²⁸⁹
象王名为龙王，龙王初入胎时，有诸象²⁸⁹
wáng zài cǐ dì xià huò bù huòhào²⁹⁰ shì gù dà dì liù zhǒngzhèndòng
王在此地下或怖或恟²⁹⁰，是故大地六种震动。
shì gù fù míng bù kě sī yì
是故复名不可思议。

pú sà mó hē sà zhī rù tāi shí zhù shí chū shí zhī fù
“菩萨摩诃萨知入胎时、住时、出时，知父
zhī mǔ bú jìng bù wū rú dì shì fà qīng sè bǎozhū shì gù fù míng
知母，不净不污，如帝释发青色宝珠，是故复名

²⁸⁸ 大正藏：唯

²⁸⁹ 大正藏：龙

²⁹⁰ 大正藏：寤

bù kě sī yì
不可思议。

shànnán zǐ dà nièpánjīng yì fù rú shì bù kě sī yì shàn
“善男子，大涅槃经亦复如是不可思议。善

nán zǐ pì rú dà hǎiyǒu bā bù sī yì hé děngwéi bā yī²⁹¹、
男子，譬如大海有八不思議。何等為八？一²⁹¹、

jiànjiàn zhuǎnshēn èr²⁹² shēnnán dé dǐ sān²⁹³ tóng yī xiánwèi
漸漸轉深；二²⁹²、深難得底；三²⁹³、同一鹹味；

sì²⁹⁴ cháo bú guòxiàn wǔ²⁹⁵ yǒuzhǒngzhǒngbǎozàng liù²⁹⁶
四²⁹⁴、潮不過限；五²⁹⁵、有種種寶藏；六²⁹⁶、

dà shēnzhòngshēng zài zhōng jū zhù qī²⁹⁷ bú sù sǐ shī bā²⁹⁸
大身眾生在中心居住；七²⁹⁷、不宿死尸；八²⁹⁸、

yī qiè wàn liú dà yǔ tóu zhī bù zēng bù jiǎn shànnán zǐ jiàn
一切萬流、大雨投之，不增不減。善男子，漸

jiàn zhuǎnshēnyǒusān shì hé děngwéi sān yī zhòngshēng fú lì
漸轉深有三角事。何等為三角？一、眾生福力；

èr²⁹⁹ shùn fēng ér xíng sān³⁰⁰ hé shuǐ rù gù nǎi zhì bù zēng bù
二²⁹⁹、順風而行；三³⁰⁰、河水入故。乃至不增不

jiǎn yì gè yǒusān
減亦各有三角。

shì dà nièpánwēimiào jīngdiǎn yì fù rú shì yǒu bā bù kě
“是大涅槃微妙經典亦復如是，有八不可

sī yì yī jiànjiànshēn suǒwèi wǔ jiè shí jiè èr bǎi wǔ
思議。一、漸漸深。所謂：五戒、十戒、二百五

shí jiè pú sà jiè xū tuó huánguǒ sī tuó hánguǒ ā nà hánguǒ
十戒、菩薩戒、須陀洹果、斯陀含果、阿那含果、

ā luó hàn guǒ pì zhī fó guǒ pú sà guǒ ā nòuduō luó sānmiǎosān
阿羅漢果、辟支佛果、菩薩果、阿耨多羅三藐三

pú tí guǒ shì nièpánjīngshuō shì děng fǎ shì míngjiànjiànshēn shì
菩提果，是涅槃經說是等法，是名漸漸深。是

291 大正藏：一者；永樂北藏及龍藏：一

292 大正藏：二者；永樂北藏及龍藏：二

293 大正藏：三者；永樂北藏及龍藏：三

294 大正藏：四者；永樂北藏及龍藏：四

295 大正藏：五者；永樂北藏及龍藏：五

296 大正藏：六者；永樂北藏及龍藏：六

297 大正藏：七者；永樂北藏及龍藏：七

298 大正藏：八者；永樂北藏及龍藏：八

299 大正藏：二者；永樂北藏及龍藏：二

300 大正藏：三者；永樂北藏及龍藏：三

gù cǐ jīng míng jiàn jiàn shēn
故，此经名渐渐深。

èr³⁰¹ shēn nán dé dǐ rú lái shì zūn bù shēng bú miè bù
“二、深难得底。如来世尊不生不灭，不
dé ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí bú zhuàn fǎ lún bù shí bú shòu
得阿耨多罗三藐三菩提，不转法轮，不食不受，
bù xíng huì shī shì gù míng wéi cháng lè wǒ jìng yī qiè zhòng
不行惠施，是故名为常、乐、我、净。一切众
shēng xī yǒu fó xìng fó xìng fēi sè bù lí sè³⁰² fēi shòu xiǎng
生悉有佛性，佛性非色不离色，非受、想、
xíng shí nǎi zhì bù lí shí³⁰³ shì cháng kě jiàn liǎo yīn fēi zuò yīn
行、识，乃至不离识，是常可见，了因非作因。
xū tuó huán nǎi zhì pì zhī fó dāng dé ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí
须陀洹乃至辟支佛当得阿耨多罗三藐三菩提，
yì wú fán nǎo yì wú zhù chù suī wú fán nǎo bù míng wéi cháng
亦无烦恼，亦无住处，虽无烦恼，不名为常，
shì gù míng shēn
是故名深。

fù yǒu shèn shēn yú shì jīng zhōng huò shí shuō wǒ huò shuō wú
“复有甚深，于是经中或时说我、或说无
wǒ huò shí shuō cháng huò shuō wú cháng huò shí shuō jìng huò shuō
我，或时说常、或说无常，或时说净、或说
bù jìng huò shí shuō lè huò shí shuō kǔ huò shí shuō kōng huò shuō
不净，或时说乐、或时说苦，或时说空、或说
bù kōng huò shuō yī qiè yǒu huò shuō yī qiè wú huò shuō sān shèng
不空，或说一切有、或说一切无，或说三乘、
huò shuō yī shèng huò shuō wǔ yīn jí shì fó xìng jīn gāng sān mèi jí yǐ
或说一乘，或说五阴即是佛性、金刚三昧及以
zhōng dào shǒu lǎng yán sān mèi shí èr yīn yuán dì yī yì kōng cí
中道、首楞严三昧、十二因缘、第一义空。慈
bēi píng děng yú zhū zhòng shēng yuàn³⁰⁴ zhì xìn xīn zhī zhū gēn lì yī
悲平等于诸众生，愿智信心知诸根力，一
qiè fǎ zhōng wú guà ài zhì suī yǒu fó xìng bù shuō jué dìng shì gù míng
切法中无罣碍智，虽有佛性不说决定，是故名

³⁰¹ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

³⁰² 大正藏：于色；永乐北藏及龙藏：色

³⁰³ 大正藏：于识；永乐北藏及龙藏：识

³⁰⁴ 大正藏：顶

shēn
深。

sān³⁰⁵ tóng yī xiánwèi³⁰⁶ yī qiè zhòngshēng tóng yǒu fó xìng
“三、同一鹹味”。一切众生同有佛性，
jiē tóng yī shèng tóng yī jiě tuō yī yīn yī guǒ tóng yī gān lù
皆同一乘，同一解脱，一因一果，同一甘露，
yī qiè dāng dé cháng lè wǒ jìng shì míng yī wèi
一切当得常、乐、我、净，是名一味。

sì³⁰⁷ cháo bú guò xiàn rú shì jīng zhōng zhì zhū bǐ qiū bù
“四、潮不过限。如是经中制诸比丘不
dé shòu xù bā bú jìng wù ruò wǒ dì zǐ yǒu néng shòu chí dú sòng
得受畜八不净物，若我弟子有能受持、读诵、
shū xiě jiě shuō fēn bié shì dà niè pán wēi miào jīng diǎn nìng shī shēn
书写、解说、分别是大涅槃微妙经典，宁失身
mìng zhōng bú fàn zhī shì míng cháo bú guò xiàn
命，终不犯之，是名潮不过限。

wǔ yǒu zhǒng zhǒng bǎo zàng shì jīng jí shì wú liàng bǎo zàng
“五、有种种宝藏。是经即是无量宝藏，
suǒ yán bǎo zhě wèi sì niàn chù sì zhèng qín sì rú yì zú³⁰⁸ wǔ
所言宝者，谓四念处、四正勤、四如意足、五
gēn wǔ lì qī jué fēn bā shèng dào fēn yīng ér xíng shèng xíng
根、五力、七觉分、八圣道分、婴儿行、圣行、
fàn xíng tiān xíng zhū shàn fāng biàn zhòng shēng fó xìng pú sà gōng
梵行、天行、诸善方便、众生佛性、菩萨功
dé rú lái gōng dé shēng wén gōng dé yuán jué gōng dé liù bō
德、如来功德、声闻功德、缘觉功德、六波
luó mì wú liàng sān mèi wú liàng zhì huì shì míng bǎo zàng
罗蜜、无量三昧、无量智慧，是名宝藏。

liù³⁰⁹ dà shēn zhòng shēng suǒ jū zhù chù dà shēn zhòng shēng
“六、大身众生所居住处。大身众生
zhě wèi fó pú sà dà zhì huì gù míng dà zhòng shēng dà shēn gù
者，谓佛菩萨，大智慧故名大众生，大身故、

305 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

306 大正藏：一味；永乐北藏及龙藏：同一鹹味

307 大正藏：四者；永乐北藏及龙藏：四

308 大正藏：分

309 大正藏：六者；永乐北藏及龙藏：六

dà xīn gù dà zhuāngyán gù dà tiáo fú gù dà fāngbiàn gù dà
 大心故、大庄严故、大调伏故、大方便故、大
 shuō fǎ gù dà shì lì gù dà tú zhòng gù dà shéntōng gù dà
 说法故、大势力故、大徒众故、大神通故、大
 cí bēi gù cháng bú biàn gù yī qiè zhòngshēng wú guà ài gù róng
 慈悲故、常不变故、一切众生无罣碍故、容
 shòu yī qiè zhūzhòngshēng gù shì míng dà shēnzhòngshēngsuǒ jū zhī chù
 受一切诸众生故，是名大身众生所居之处。

“七³¹⁰、不宿死尸。死尸者，谓一阐提、犯

sì zhòng jìn wǔ wú jiàn zuì fěi bàngfāngděng fēi fǎ shuō fǎ
 四重禁、五无间罪、诽谤方等、非法说法、
 fǎ shuō fēi fǎ shòu xù bā zhǒng bú jìng zhī wù fó wù sēng wù suí yì
 法说非法、受畜八种不净之物、佛物僧物随意
 ér yòng huò yú bǐ qiū bǐ qiū ní suǒ fàn³¹¹ fēi fǎ shì shì míng sǐ
 而用，或于比丘、比丘尼所犯³¹¹非法事，是名死
 shī shì niè pán jīng lí rú shì děng shì gù míng wéi bú sù sǐ shī
 尸。是涅槃经离如是等，是故名为不宿死尸。

“八³¹²、不增不减。无边际故、无始终故、

fēi sè gù fēi zuò gù chángzhù gù bù shēngmiè gù yī qiè zhòng
 非色故、非作故、常住故、不生灭故、一切众
 shēng xī píngděng gù yī qiè xìng³¹³ tóng yī xìng gù shì míng wú zēngjiǎn
 生悉平等故、一切性³¹³同一性故，是名无增减。

“是故，此经如彼大海有八不思議。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn ruò yán rú lái bù shēng bú miè míng wéi
 师子吼言：“世尊！若言如来不生不灭名为

shēnzhě yī qiè zhòngshēng yǒu sì zhǒngshēng luǎnshēng tāi shēng
 深者，一切众生有四种生：卵生、胎生、
 shī shēng huàshēng shì sì zhǒngshēng rénzhōng jù yǒu rú shī
 湿生、化生，是四种生，人中具有。如施
 pó luó bǐ qiū yōu pó shī pó luó bǐ qiū mí jiā luó zhǎngzhě mǔ ní
 婆罗比丘、优婆施婆罗比丘、弥伽罗长者母、尼

³¹⁰ 大正藏：七者；永乐北藏及龙藏：七

³¹¹ 大正藏：作

³¹² 大正藏：八者；永乐北藏及龙藏：八

³¹³ 大正藏：法性；永乐北藏及龙藏：性

jū tuózhǎngzhě mǔ bànshé luó zhǎngzhě mǔ gè wǔ bǎi zǐ tóng yú luǎn
拘陀长者母、半阁罗长者母，各五百子同于卵
shēng dāng zhī rénzhōng zé yǒuluǎnshēng shī shēngzhě rú fó suǒ
生，当知人中则有卵生。湿生者，如佛所
shuō wǒ yú wǎng xī zuò pú sà shí zuò dǐngshēngwáng jí shǒushēng
说：“我于往昔作菩萨时，作顶生王及手生
wáng rú jīn suǒshuō ān luó shù nǚ jiā bù duōshù nǚ dāng zhī
王；如今所说菴罗树女、迦不多树女。”当知
rénzhōng zé yǒu shī shēng jié chū zhī shí yī qiè zhòngshēng jiē xī huà
人中则有湿生。劫初之时，一切众生皆悉化
shēng rú lái shì zūn dé bā zì zài hé yīn yuán gù bú huàshēng yé
生。如来世尊得八自在，何因缘故不化生耶？”

fó yán shànnán zǐ yī qiè zhòngshēng sì shēngsuǒshēng
佛言：“善男子，一切众生四生所生。

dé shèng fǎ yǐ bù dé rú běnluǎnshēng shī shēng shànnán zǐ
得圣法已，不得如本卵生、湿生。善男子，
jié chūzhòngshēng jiē xī huàchū³¹⁴ dāng ěr zhī shí fó bù shēng³¹⁵ shì
劫初众生皆悉化出³¹⁴，当尔之时佛不生³¹⁵世。
shànnán zǐ ruò yǒuzhòngshēng yù bìng kǔ shí xū yī xū yào jié chū
善男子，若有众生遇病苦时，须医须药；劫初
zhī shí zhòngshēnghuàshēng suī yǒu fán nǎo qí bìngwèi fā shì
之时，众生化生，虽有烦恼，其病未发，是
gù rú lái bù chū yú³¹⁶ shì jié chūzhòngshēng shēn xīn fēi qì shì
故如来不出于³¹⁶世。劫初众生，身心非器，是
gù rú lái bù chū yú³¹⁷ shì shànnán zǐ rú lái shì zūn suǒ yǒuzhǒng xìng
故如来不出于³¹⁷世。善男子，如来世尊所有种姓、
juànshǔ fù mǔ shèng zhū zhòngshēng³¹⁸ yǐ shū shèng gù fán suǒ shuō
眷属、父母胜诸众生³¹⁸。以殊胜故，凡所说
fǎ rén jiē xìn shòu shì gù rú lái bù shòu huàshēng shànnán zǐ
法，人皆信受，是故如来不受化生。善男子，
yī qiè zhòngshēng fù zuò zǐ yè zǐ zuò fù yè rú lái shì zūn ruò shòu
一切众生父作子业，子作父业，如来世尊若受

³¹⁴ 大正藏：生

³¹⁵ 大正藏：出

³¹⁶ 大正藏：其

³¹⁷ 大正藏：其

³¹⁸ 大正藏：事业胜诸众生，所谓种姓、眷属、父母；永乐北藏及龙藏：种姓、眷属、父母胜诸众生

huàshēn zé wú fù mǔ ruò wú fù mǔ yún hé néng lìng yī qiè zhòng
化身则无父母，若无父母，云何能令一切众
shēngzuò zhūshàn yè shì gù rú lái bú shòuhuàshēn
生作诸善业？是故如来不受化身。

shànnán zǐ fó zhèng fǎ zhōngyǒu èr zhǒng hù yī³¹⁹
“善男子，佛正法中有二种护：一、

nèi èr³²⁰ wài nèi hù zhě suǒ wèi jìn jiè wài hù zhě zú
内；二、外。内护者，所谓禁戒；外护者，族

qīn juàn shǔ ruò fó rú lái shòuhuàshēnzhě zé wú wài hù shì gù rú
亲眷属。若佛如来受化身者则无外护，是故如

lái bú shòuhuàshēn shànnán zǐ yǒu rén shì xìng ér shēngjiāomàn rú
来不受化身。善男子，有人恃姓而生傲慢，如

lái wèi pò rú shì màn gù shēng zài guì xìng bú shòuhuàshēn shànnán
来为破如是慢故，生在贵姓，不受化身。善男

zǐ rú lái shì zūnyǒuzhēn fù mǔ fù míng jìng fàn mǔ míng mó yē
子，如末世尊有真父母，父名净饭，母名摩耶，

ér zhū zhòng shēng yóu yán shì huàn yún hé dāng shòuhuàshēngshēn yē³²¹
而诸众生犹言是幻，云何当受化生身耶？

ruò shòuhuàshēn yún hé dé yǒu suì shēnshè lì rú lái wèi yì zhòng
若受化身，云何得有碎身舍利？如来为益众

shēng fú dé gù suì qí shēn ér lìng gòng yǎng shì gù rú lái bú shòuhuà
生福德故，碎其身而令供养，是故如来不受化

shēn yī qiè zhū fó xī wú huàshēng yún hé dú lìng wǒ shòuhuàshēn
身。一切诸佛悉无化生，云何独令我受化身？”

ěr shí shī zǐ hǒu pú sà hé zhǎngcháng guì yòu xī zhuó dì
尔时，师子吼菩萨合掌长跪，右膝著地，

yǐ jì zàn fó
以偈赞佛：

rú lái wú liàng gōng dé jù wǒ jīn bù néng guǎng xuān shuō
如来无量功德聚 我今不能广宣说

jīn wèi zhòng shēng yǎn yī fēn wéi yuàn āi mǐn tīng wǒ shuō
今为众生演一分 惟愿哀悯听我说

zhòng shēng wú míng àn zhōng xíng jù shòu wú biān bǎi zhǒng kǔ
众生无明暗 中行具受无边百种苦

³¹⁹ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

³²⁰ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

³²¹ 大正藏：之身；永乐北藏及龙藏：身耶

shì zūn néng lìng yuǎn lí zhī shì gù shì chēng wéi dà bēi
世尊能令远离之是故世称为大悲

zhòngshēngwǎngfǎn³²² shēng sǐ shéng fàng yì mí huāng wú ān lè
众生往反³²²生死绳放逸迷荒无安乐

rú lái néng shī zhòng ān lè shì gù yǒng duàn shēng sǐ shéng
如来能施众安乐是故永断生死绳

fó néng shī zhòng ān lè gù zì yú jǐ lè bù tān yào
佛能施众安乐故自于己乐不贪乐

wèi zhū zhòng shēng xiū kǔ xíng shì gù shì jiān xīng gòng yǎng
为诸众生修苦行是故世间兴供养

jiàn tā shòu kǔ shēn zhàn dòng chǔ zài dì yù bù jué tòng
见他受苦身战动处在地狱不觉痛

wèi zhū zhòng shēng shòu dà kǔ shì gù wú shèng wú yǒu liàng
为诸众生受大苦是故无胜无有量

rú lái wèi zhòng xiū kǔ xíng chéng jiù jù zú mǎn liù dù
如来为众修苦行成就具足满六度

xīn chǔ xié fēng bù qīng dòng shì gù néng shèng shì dà shì
心处邪风不倾动是故能胜世大士

zhòng shēng cháng yù dé ān lè ér bù zhī xiū ān lè yīn
众生常欲得安乐而不知修安乐因

rú lái néng jiào lìng xiū xí yóu rú cí fù ài yī zǐ
如来能教令修习犹如慈父爱一子

fó jiàn zhòng shēng fán nǎo huàn xīn kǔ rú mǔ niàn bìng zǐ
佛见众生烦恼患心苦如母念病子

cháng sī lí bìng zhū fāng biàn shì gù cǐ shēn xì shǔ tā
常思离病诸方便是故此身系属他

yī qiè zhòng shēng xíng zhū kǔ qí xīn diān dǎo yǐ wéi lè
一切众生行诸苦其心颠倒以为乐

rú lái yǎn shuō zhēn kǔ lè shì gù chēng hào wéi dà bēi
如来演说真苦乐是故称号为大悲

shì jiān jiē chǔ wú míng què wú yǒu zhì zuǐ néng pò zhī
世间皆处无明敲无有智嘴能破之

rú lái zhì zuǐ néng jǔ³²³ huài shì gù míng wéi zuì dà zǐ
如来智嘴能沮³²³坏是故名为最大子

bù wéi sān shì suǒ shè chí wú yǒu míng zì jí jiǎ hào
不为三世所摄持无有名字及假号

³²² 大正藏：返

³²³ 大正藏：啄

jué zhī niè pán shèn shēn yì	shì gù chēng fó wéi dà jué
觉知涅槃甚深义	是故称佛为大觉
yǒu hé huí fú mò zhòng shēng	wú míng suǒ máng bù zhī chū
有河洄洑没众生	无明所盲不知出
rú lái zì dù néng dù bǐ	shì gù chēng fó dà chuán shī
如来自度能度彼	是故称佛大船师
néng zhī yī qiè zhū yīn guǒ	yì fù tōng dá jìn miè dào
能知一切诸因果	亦复通达尽灭道
cháng shī zhòng shēng bìng kǔ yào	shì gù shì chēng dà yī wáng
常施众生病苦药	是故世称大医王
wài dào xié jiàn shuō kǔ xíng	yīn shì néng dé wú shàng lè
外道邪见说苦行	因是能得无上乐
rú lái yǎn shuō zhēn lè xíng	néng lìng zhòng shēng shòu kuài lè
如来演说真乐行	能令众生受快乐
rú lái shì zūn pò xié dào	kāi shì zhòng shēng zhèng zhēn lù
如来世尊破邪道	开示众生正真路
xíng shì dào zhě dé ān lè	shì gù chēng fó wéi dǎo shī
行是道者得安乐	是故称佛为导师
fēi zì fēi tā zhī suǒ zuò	yì fēi gòng zuò wú yīn zuò
非自非他之所作	亦非共作无因作
rú lái suǒ shuō kǔ shòu shì	shèng yú yī qiè zhū wài dào
如来所说苦受事	胜于一切诸外道
chéng jiù jù zú jiè dìng huì	yì yǐ cǐ fǎ jiào zhòng shēng
成就具足戒定慧	亦以此法教众生
yǐ fǎ shī shí wú dù lìn	shì gù chēng fó wú yuán bēi
以法施时无妬吝	是故称佛无缘悲
wú suǒ zào zuò wú yīn yuán	huò dé wú yīn wú guǒ bào
无所造作无因缘	获得无因无果报
shì gù yī qiè zhū zhì zhě	chēng shuō rú lái bù qiú bào
是故一切诸智者	称说如来不求报
cháng gòng shì jiān fàng yì xíng	ér shēn bù wéi fàng yì wū
常共世间放逸行	而身不为放逸污
shì gù míng wéi bù sī yì	shì jiān bā fǎ bù néng wū
是故名为不思議	世间八法不能污
rú lái shì zūn wú yuàn qīn	shì gù qí xīn cháng píng děng
如来世尊无怨亲	是故其心常平等
wǒ shī zǐ hǒu zàn dà bēi	néng hǒu wú liàng shī zǐ hǒu
我师子吼赞大悲	能吼无量师子吼

大般涅槃经卷第三十

● 结诵仪

bǔ quēzhēnyán 补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆
hē
诃.

ná mó fó ná mó fǎ ná mó sēng
南無佛 南無法 南無僧 (合掌三称)

ná mó yí qiè rú lái yīng zhèngděngjué
南無一切如来.应.正等觉 (合掌三称)

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó dà bō niè pánjīng
南無大般涅槃经 (合掌三称)

huíxiàng fā yuàn 回向发愿

zhì xīn chàn huǐ wǒ yǔ yī qiè zhòngshēng cóng wú
志心忏悔。我(某甲)与一切众生，从无
shǐ lái mí shī zhēn xīn liú zhuǎnshēng sǐ liù gēn zuì zhàng wú
始来，迷失真心，流转生死，六根罪障，无
liàng wú biān yuánmiào fó shèng wú yǐ kāi jiě yī qiè suǒyuàn
量无边，圆妙佛乘，无以开解，一切所愿，
bù dé xiànrán wǒ jīn dú sòng dà bō niè pánjīng yǐ cǐ shàngēn
不得现前。我今读诵大般涅槃经，以此善根，

fā lù hēi è guò xiàn wèi lái sān yè suǒ zào wú biānzhòng zuì
发露黑恶，过、现、未来三业所造无边重罪，
jiē dé xiāomiè shēn xīn qīng jìng huòzhàngjuānchú fú zhì zhuāngyán
皆得消灭，身心清净，惑障蠲除，福智庄严，
jìng yīn zēngzhǎng zì tā héngyuàn sù dé yuánchéng yuànzhū rú lái
净因增长，自他行愿速得圆成。愿诸如来
cháng zài shuō fǎ suǒ yǒugōng dé qǐ suí xǐ xīn huí xiàng pú tí
常在说法，所有功德起随喜心，回向菩提，
zhèngcháng lè guǒ mìngzhōng zhī rì zhèngniànxiànrán miànjiàn mí
证常乐果。命终之日，正念现前，面见弥
tuó jí zhūshèngzhòng yī chà nà qǐng shēngliánhuāzhōng pǔ yuàn
陀及诸圣众，一刹那顷，生莲华中。普愿
zhòngshēng jù chéng fó dào
众生，俱成佛道。

huíxiàng jì 回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāngyán fó jìng tǔ
愿以此功德庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn xià jì sān tú kǔ
上报四重恩下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn
若有见闻者悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn tóngshēng jí lè guó
尽此一报身同生极乐国

sān guī yī 三皈依

zì guī yī fó dāngyuànzhòngshēng tǐ jiě dà dào fā wú shàng xīn
自皈依佛，当愿众生，体解大道，发无上心；
zì guī yī fǎ dāngyuànzhòngshēng shēn rù jīngzàng zhì huì rú hǎi
自皈依法，当愿众生，深入经藏，智慧如海；
zì guī yī sēng dāngyuànzhòngshēng tǒng lǐ dà zhòng yī qiè wú
自皈依僧，当愿众生，统理大众，一切无
ài hé nánshèngzhòng
碍。和南圣众。

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪